FRANCKESCHE
STIFTUNGEN

Alte Drucke

ANTO. DE BVTRIO || IN QVINQVE LIBROS DECRE=||TALIVM COMMENTARIA ... Summarijs ... Flori || de Sura Lugdunen[sis] ... || ... ||

... || SVPER SECVNDA PARTE SECVNDI || DECRETALIVM. || CLARISSIMI IVRIS || VTRIVSQVE DOCTORIS DOMINI || Antonij de Butrio perutilis Lectura super secunda || parte Secundi Decretalium accuratissime ...

Antonius <de Butrio>

Lugduni, 1532

De fide instrumentorum. Rubrica.

Nutzungsbedingungen
Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.
Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.
Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use
All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downladed and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.
Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.
For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150682

Visual Library

quando agitur ciuiliter de crimine. Tertius quando agitur crimi-
naliter ⁊ directe. Quartus quãdo agit̃ per viam exceptionis. ¶ Ad
primum dic quod ⁊ de iure ciuili: et de iure canonico in ciuili teſtes
indiſtincte compelluntur. Fallit in perſonis priuilegiatis. iiij. q. iij.
§. item in criminali ver. item lex iulia: ⁊ duobus verſi. ſeq. ⁊ verſi. itẽ
inuiti. ⁊ verſi. ſeq. inter quos eſt clericus. xxiiij. q. ij. ꝙ ꝙ tales ſecun-
dum leges non compelluntur ſecundũ canones compelluntur vbi
aliter veritas haberi non poteſt. Sic intellige quod not. ſ. eo. ſi qui.
¶ Secundo caſu quãdo agitur cauſa de crimine ⁊ ciuiliter: ⁊ idem
ſ. eod. ſuper his ⁊ c. peruenit. ij. ¶ Tertius caſus quando agitur de
crimine criminaliter tunc ſi non ad pecuniam penam per ſtatuta: et
coram ſeculari compelluntur laici clerici non, niſi in ſubſidium ⁊ cõ-
pelli debent per eccleſiaſticum iudicem. xxiiij. q. ij. ꝙ ꝙ ⁊ iurabũt etiã
in manibus clerici vt ibi ſi agitur coram iudice ſeculari ad penã cor-
poralem laici compelluntur. ſ. c. ſuper eo: niſi ſint priuilegiati ſʒ cle-
rici non compelluntur etiam coram iudice loci qui eſt de temporali
iuriſditione eccleſie hoc propter irregularitatem. xxiij. q. viij. his a
quibus ne clerici vel mo. ſententiã de rapto. in archiepiſcopatu. ad
hoc. xi. q. i. teſtimonium ⁊ c. nec onere. verſi. quid de epiſcopo. Item
honeſtum eſſet hoc caſu non cogere laicum qui intenderet ad clerica
turam. Si autem agitur de crimine criminaliter in foro canonico:
ad penam depoſitionis vel ſuſpenſionis vel aliam tunc teſtes com-
pelluntur ſecundũ Hoſti. ¶ Quartus caſus quando de crimine ex
cipitur tunc ſi propter exceptionem non punitur vt quia excipitur
contra procuratorem vel teſtem. de ordi. cog. c. ij. ⁊ hoc caſu non com
pelluntur teſtes propter odium talis reprobationis ex qua ſola in-
famatio ſequitur vt hic hoc caſu niſi magnuʒ fieret parti preiudiciũ
ſecundum Hoſtien. quo caſu compellerentur. ſ. ca. proxi. Item hoc
veruʒ niſi conſtaret qđ ſe ſubtraherent odio ⁊c. Si autẽ ex exceptio
ne punirentur tunc adhuc compellerentur per ea que dicta ſunt.

1 Teſtis ſocius eſſe poteſt et iuratus ad coniurationem detegendam
et ad teſtificandum compelli poteſt.
2 Aduerſus iurantem temerarie quomodo procedatur.
3 Coniuratio licet ſit alias illicita poteſt quãdoq; ad bonũ fieri et que
ſit pena coniurãtium. nume. 5.
4 Ad iuramentum relaxandũ qui compellantur vt iuratus poſſit te-
ſtificari nume. ſeq.
6 Iuramenti illiciti abſolutio quare ſit concedenda.

1 **Venerabilis.** ¶ † Ad detegendã coniuratio
nem coguntur ſocij ⁊ iurati. In
prima parte iuſta petitio. In ſecunda ipſius exauditio.
2 ibi. Ideoq;. ¶ † No. hic practicam procedendi contra iu
rantem temerari ad preiudicium alterius quia vna eſt practica vt cõ
pellatur his cui preſtitum eſt iuramentũ ad abſoluenduʒ a iuramen
to: alia practica eſt vt non obſtante iuramento compellatur. ¶ No.
ſecundo hic argumentum qđ preſtans iuramentum de teſtificando:
non compellitur niſi in ſubſidium vel niſi ſe ſubtrahant timore ⁊c. de
3 hoc dixi. ſ. c. peruenit. ij. ¶ † Quero an coniuratio ſit licita: dic qđ li
cet in dubio preſumatur illicita: tamen aliquando poteſt fieri ad bo
num. xvi. q. vij. c. ſane ſecundum Gof. de quo. ſ. de iudi. exhibita.
4 ¶ † Quero qui compellantur ad relaxandum iuramentum. dic illi
quibus iuratum erat vt conſules qui tenent vicem comitatus cui iu
ratum erat: vel officiales creati ad hoc fuerant puta capitanei guer-
re: vel his ſimiles. ¶ Quid ſi iſti nollent abſoluere. dic qđ hoc facere
5 debent delegati ſecundum Philip. ⁊ Hoſti. † Glo. ponit penas cõ-
iurantium dic iſti ⁊ ſinguli in vna libra auri condemnandi ſunt vt in
conſtitutione Federici de pace tenenda. hac edictali. §. conuenticu
las ſed ⁊ ſi quis tumultum contra aliquem fecerit vel ſeditioſas vo-
ces emiſerit capitalis eſt pena. C. de his qui ad eccle. confug. denun-
ciamus. C. de ſeditio. l. j. ⁊ ij. ff. de penis aut facta. j. reſpon. ⁊ l. ſi quis
aliquid. §. auctores. C. de epiſco. ⁊ clerici. conuenticula. ff. de vi pub.
l. qui cetu. In quibus inuenies qđ nec turbam: nec cetum debet ali-
quis congregare: ⁊ qđ omnia talia ſint prohibita niſi probentur cõ-
6 ceſſa. ff. de collegi. illici. l. iij. ſecundum Hoſtien. ¶ † Oppo. vltima
gloſa quod non ſit licitum hoc iuramentuʒ ⁊ ſit neceſſaria abſolutio
Primo quia ad celandam veritatem. Secundo quia nutrit coniura
tionem ⁊ ſic ſeruari non poteſt ſine preiudicio ſalutis eterne. de iure
iuran. cum contingat. ⁊ c. quanto. dic qđ hec abſolutio ſit ad cautel-
lam: ne ſaltem de facto puniri notentur tene hanc ꝙ ꝙ ſequatur in
glo. per. c. venerabilem quia illud loquitur quando dubium an iura
mentum ſit licitum vel illicitum. gloſa poſtea colligit quedam nota
bilia: ⁊ eſt clara. vide ipſam per te.

¶ De fide inſtrumentorum Rubrica.

1 ¶ Continuata eſt. ſ. in rubrica de teſti. † quid comprehendatur ap-
pellatione inſtrumẽti. dicit Io. quod omne quo cauſa inſtruitur. ſ.
titu. j. peruenit: ⁊ ff. eodẽ. l. j. Aliquando dicitur inſtrumentum: ap-
paratus fundi: vel inſtrumenti: quo vel qua poſſeſſio exercetur. ff. de
fun. inſtruc. ⁊ inſtru. lega. l. queſitum ſecundum Goffre. Ad materiã
iij. q. ix. ſi debitum: ⁊ c. carte. xix. diſt. in memoriam. ij. q. iiij. nullus

1 ☞ Copia inſtrumenti non probat abſq; originali.
2 Inſtrumentum vel ſcriptura quot modis dicatur autentica.
3 Notario que exigantur vt poſſit inſtrumentum publicum retinere
⁊ a quibus poſſit creari notarius.
4 Notarius an quis probetur ex quo reperitur deſcriptus in matri-
cula.
Doctor an quis probetur ex quo reperitur deſcriptus in matricula
doctorum vniuerſitatis.
5 Notario aſſerenti ſe notarium an credatur.
6 Ad inſtrumenti confectionẽ requiritur quod notarius ſit rogatus.
7 Notarius ex quibus probetur rogatus ad inſtrumẽti confectionẽ.
8 Notarius ad inſtrumenti confectionem a quibus rogari debeat.
9 Notarius ad inſtrumenti confectionem quomodo rogari debeat.
10 Inſtrumentum an exigatur quod ſit manu propria notarij ſcriptuʒ
⁊ ſignatum vt legitime probat.
11 Inſtrumentum an debeat in exordio illius habere nomen impera-
toris vel domini terre loci in quo retinetur.
12 Inſtrumentũ per notas ſcriptũ ſiue per ſigna aut titulos ſiue abbre
uiationes retentum vel nõ lectum a notario ſeu reſumptum an va-
leat. nume. ſequen.
13 Scriptura que dicatur autentica ⁊ quando priuata faciat fidem.
14 Inſtrumento exemplato iudicis autoritate ⁊ notario atteſtãte cre-
ditur.
15 Copie inſtrumẽti per alium quã notarium facte ſeu exemplate etiã
partibus conſentientibus quando credatur.
16 Inſtrumentum exemplatum ab alterius exemplo quando probat.
17 Reſcriptum per quod mandatur vt procedatur autoritate primi et
ſcđm eius formam ſi de eo non appareat non probat.
18 Inſtrumento enuntianti tenorem alterius an credatur vbi non re-
peritur aliud ad quod refertur.
19 Sententie enuntianti acta alterius quando non credatur.
Scriptura relata non probat niſi appareat de ea ad quã ſit relatio.

1 **Scripturam.** † Inſtrumenta exẽplũ
nõ ꝓbat abſq; origina
li. h. d. ¶ No. primo qđ ſcriptura autẽtice fides adhi-
betur. ¶ No. ij. qđ ſcripture ab autentica exẽplate fi-
des non adhibetur: ⁊ qđ ſcriptura exemplata nõ dici
tur autentica. glo. j. attingit declarationem primi di
2 cti ſecunda ſecũdi. ¶ † Quero circa primam partem. c. quot modis
ſcriptura dicatur autentica: ita qđ probet. gl. ponit quatuor modos.
Primo dicitur autentica ex perſona: que hoc habet ex officio: vt eſt
3 notarius: vel perſona publica. ¶ † Sed circa perſonam notarij pri-
mo eſt videndum que exigantur vt poſſit conficere inſtrumẽtum pu
blicum. dic primo exigitur qđ ex officio: ⁊ ſuperioris autoritate ha-
beat officium: ⁊ poteſtatem: per quam poſſit conficere inſtrumenta:
qui autem poſſint dare autoritatem dicetur. j. eo. cum. P. tabellio.
Et an papa in terris imperij: vel imperator in terris eccleſie. dixi qui
ſ. ſint legiti. per venerabilem. de quo per Bar. in. l. j. C. de ſumma tri
nita. ⁊ quid de creatis ab inferioribus. ibi dicto. c. per venerabilem: ⁊
an extra loca in quibus ſunt creati conficiant in Spe. de inſtru. edi-
ctio. §. reſtat verſi. ⁊ ſcias. vbi Ioan. an. tangit an poteſtas notarij ſit
prorogabilis. Secundo oportet quod conſtet ipſum eſſe notarium
⁊ alium dic vt per Innocen. de verborum ſignifi. veniens. lib. vj. ⁊ in
Specu. de probatio. §. j. ad finem verſi. licet probatio: cum verſic. ſe-
quentibus: et eſt queſtio inter duos inter quos confecit inſtrumen-
tum. prima practica eſt probandi per teſtes. de officio ſibi commiſſo
vel per inſtrumentum publica manu. de officio commiſſo confectuʒ
nam proprio inſtrumento probare non poteſt: vt not. de probatio.
quoniam. ad hoc allegat no. j. ca. j. in princi. Secunda practica quã
dicit ſufficere vt probetur per teſtes quod tempore illo quo fuit fa-
ctum inſtrumentum quod nunc in dubiũ reuocatur. officio notaria
tus vel tabellionis publice fungebatur. ff. ad macedo. l. iij. ff. de offi.
preto. l. barbarius. C. de teſtamen. l. j. et ſic poteſt intelligi de electio.
ſcriptum. Tertia practica ſi preſententur multa inſtrumenta inter
multos: et diuerſos: per manum eiuſdem confecta ſuper contracti-
bus legitimis: que firma manent: ⁊ ſine cõtradictione aliqua: tanꝙ
vera et publica ab omnibus recipiuntur communiter: et etiam ap-
probantur. Nec credunt aliqui in hoc caſu duo ſufficere inſtrumenta
immo requiruntur tot: quod bene et clare appareat eum commune
et publicum officium: pro omnibus gerere vel geſſiſſe ſcđm Innocẽ.
⁊ hoc tenet Specula. eodem titulo. §. reſtat verſi. ex premiſſis. quod
relinquitur ad arbitrium iudicantis cum iure non determinetur ſe-
cundum Hoſtien. ff. de vſur. l. mora. ff. de iure deliberan. l. j. de officio
delega. de cauſis. de hoc in Specu. de inſtrumen. edic. §. reſtat verſi-
culo ⁊ ſcias: ⁊ verſiculo illud nunc: ⁊ ſi notarius eſt de longinqua re-
gione. vide eodeʒ. §. in fine. j. col. verſicu. ſed ſi producatur per azo. in
ſumma autenticorum. eodem titu. per Cyn. C. eo. l. comparationes.

ad ſi. iſte ſunt theorice que dãtur hic per Inno. Sed practica nõ pla
cet Spec. in ti. de inſtru. edi. §. reſtat. verſi. quid ſi ⁊c. Nec Mar. de ſe
cunda: vt no. Jo. an. e. ti. ⁊. §. ⁊ verſi. ⁊ ſcias: ⁊. §. poſtremo. verſi. quid
ergo ſi tabellio niſi appareat qđ ſit creatus ab eo: vel eius auctorita
te: qui habeat poteſtatem creandi notarium quia ꝯmunis error nõ
potuit eum facere notarium. de cle. non or. mi. c. j. ⁊. ij. ff. de iur. om.
iud. l. priuatorum. ff. de bo. eo. l. qui neqꝫ. C. de ſacroſan. eccle. l. decer
nimus: ⁊ quia vſurpatio officij non fecit eum notarium. C. de acqui
ren. poſſeſ. l. improba. Non ob. l. barbarius ⁊. l. ij. C. de ſentẽ. quia ibi
erant in poſſeſſione auctoritate ſuperiorum: que hic ceſſat. Puto
tamen qđ ſi ſciẽte ⁊ patiente ſuperiore ſit ingreſſus poſſeſ. quia illud
ſufficit vt in c. conſultationibus. de iure patro. cum hoc temperio
intellige ſpec. in titu. de probatio. §. j. verſi. etiam: vbi dicit quem eſ
ſe notarium poſſe probari per famam ⁊ forte probari poteſt per fa
mam in abſentem de longinquo vel quando de longinquo tempo
re eſt confectum inſtrumentum. argumen. eorum que no. de verbo.
ſig. veniens: ⁊ ſic poteſt intelligi Spec. ⁊ ſentit Joannes and. in ad
di. Spec. ſuper dicto. §. reſtat. verſi. quid ſi producatur. Guil. de cu.
in. l. imperatores. C. de fide inſtru. tenet quod eo qđ apparet inſtru
mentum non abolitum non cancellatum non vitiatum: nec ſuſpec
tum ⁊ producitur per perſonam fidedignam ⁊ fides adhibetur abſ
qꝫ alio adminiculo ſi perſona producens iurat illum eſſe notarium:
nec eſt pars que contradicat ipſum eſſe notarium. C. quemadmo.
teſta. aperian. l. ij. C. de probatio. l. cum precibus. inſti. de inuti. ſtip.
§. item verborum. in auť. de fide inſtru. ⁊ caute. §. oportet. Contradi
cente parte oportet quod aliter probetur. C. de decurio. l. ij. lib. xij. ⁊
hanc tangit Joan. and. in dicto ver. ⁊ ſcias in fi. addi. magne: ⁊ hoc
dicit Jo. an. tenendum: ⁊ ſic debere reſtringi: quod dicit azo in ſum
ma prout no. in ſumma auctenticorum hoc titulo. qui tenuit ſuffice
re ſubſcriptionem notam quando inſtrumentum de longinquo pro
ducitur eo quod non eſt abolitum vel vituperatum ⁊ hoc etiaꝫ tenet
⁊ ſic temperat Specu. eo. titu. ⁊. §. verſi. ſed quid ſi producatur aliqđ
inſtrumentum: hoc limitat verum Jacobus de bel. in auten. de fide
inſtrumen. §. ſed inſtrumenta. collo. vj. vbi agitur de graui preiudi
cio nec negatur inſtrumentum confectum a tabellione. Si autem
non negatur confectum a tabellione vel negatur ⁊ ſumus in his que
ſunt leuis preiudicij vbi inſtrumentum producitur de longinquo:
ſufficit atteſtatio notarij Secus ſi vbi inſtrumentum eſt confectum.
4 allega. not. Innocen. de cleri. peregri. capitulo primo. ¶ †Nunquid
autem ſi apparet deſcriptus in matriculata probetur notarius: dic
ſi per priuatam ſcriptam fiat matricula non probat ſi per publicam:
⁊ fiat deſcriptio poſt creationem notarij: adhuc non probat: quia no
tarius de hoc non atteſtatur. ff. de decurion. l. habemus. C. de teſta.
mili. l. ſcriniario. ff. de le. iu. l. pr. dijs. §. titie. ſi fiat matricula de crea
tione ⁊ manu publice illa bene probat dato tamen quod nõ probet
ſi probetur deſcriptionem eſſe factam: preſente notario: ⁊ ille a quo
pendet poteſtas creandi notarium: ⁊ patiente conſtitueret illum in
quaſi poſſeſſione: adeo quod valerent inſtrumenta ab eo confecta:
ſic intelligo Joannem. and. in. aditio. ſpecu. ⁊ loco precalle. ſuper ver
ſicu. ⁊ ſcias. ¶ Inquantum dicit ſolennitatem materialeꝫ multum
operari: precedente creatione. C. de aduocatis. diuerſo. iudicũ. l. pe
titionem. ff. de albo ſcri. l. prima ⁊. ij. Quandoqꝫ ex ſtatutis non ſuf
ficiunt alie probationes: ſine deſcriptione. ff. de teſtamen. mi. l. ex eo
5 tempore. ¶ †Nunquid autem credatur notario atteſtanti ſe nota
rium dic quod non: quia de hoc nõ eſt rogatus: nec in facto proprio
poteſt eſſe teſtis. in practica ſeruatur quod apportantur litere domi
ni cum ſigillo vel poteſtatis vel alterius officialis: ſupra notarios at
teſtantes illum eſſe ⁊ fuiſſe notarium ⁊ illius inſtrumentis plenariã
fidem adhiberi probatur etiam per aliud inſtrumentum quod con
ſtat eſſe publicum comparatione facta ad illud: vt dicto. §. ſed inſtru
mento: ſed oportet quod illa ſcriptura ex qua fit comparatio habe
at quattuor teſtes ſupraſcriptos in auten. eo. titu. §. ſi quis igitur
vt recitat hic Inno. Sed hec practica non eſt tuta: quia ſic poſſet ne
gari inſtrumentum ex quo fit comparatio et res eſſet in circulo.
6 ¶ †Tertio circa perſonam notarij exigitur quod ſit rogatus de cõ
feſſione inſtrumenti in auť. de tabellionibus. §. nos autem. Circa qđ
primo eſt dubiuꝫ quomodo probetur ipſum eſſe rogatum, ſecundo
7 quibus debet eſſe rogatus. tertio qualiter debet rogari. ¶ †Ad pri
mum probatur rogatus ſi ſe ſubſcribit rogatum: ideo cautum eſt ſe
cundum Innocen. quod ſubſcribat ſe rogatum vel requiſitum de cõ
fectione inſtrumenti alia ſi mortuus eſſet vel minus recordaretur de
rogatione inſtrumenti pro nihilo eſſet inſtrumentum. in auť. de ta
bel. j. reſpon. collo. iiij. in auť. eo. ti. §. ſi vero moriantur: ⁊ ſeq. coll. vj.
¶ No. bene ſentit quod in caſu in quo recordaretur poſſet atteſtari
quod rogatus fuiſſet ⁊ ei certaretur. Recitat Inno. alios dicere qđ
ſemper rogatus preſumitur. C. de contra. ſtipula. l. j. inſti. de fideiuſ
ſo. §. finali de quo remittit Joan. and. ad ſpec. de inſtru. edi. §. iij. ver
ſicu. ſed nunquid ſpecu. in eo. titu. §. j. verſi. ⁊ nõ poteſt ſimpliciter di
cere Innocen. ⁊. e. ti. §. breuiter. verſi. ⁊ no. qđ tabellio ponit clarius ⁊
cõcludit qđ atteſtationi notarij creditur de arrogatione. all. in auť.
de tabelli. §. j. ⁊ de fide inſtrumẽ. §. ſi vero. neqꝫ. Joã. an. ibi alle. C. de
fal. ſi quis decurio: ⁊ qđ ibi no. in vltima glo. opi. qđ preſumatur ro
gatus. alle. l. ſi. §. ſin autem dubius. C. de iur. delibe. Si tamen dicat
notarius publicaui: preſumiť rogatus in auť. de tabellio. §. nos au
tem cum gloſ. In teſte autem dicit qđ nõ preſumitur rogatus. l. qui
cunqꝫ. ff. de publi. Idem dicit ſi dixit rogatus ſcripſi. Idem ſi dicit
ego notarius ſcripſi: ſi inſtrumentũ habet alia ſigna publica in auť.
8 ad hec. C. de ſi. inſtrumen. ¶ †Ad ſecundum a quibus debeat roga
ri. Innocen. dicit hic qđ ſaltem ab vna parte: quia nec de his que vi
dit vel audiuit poteſt conficere inſtrumentum: niſi ab ambobus con
trahentibus: vel ſaltem altero tantum: ſit rogatus vel ſaltem ab illo
cuius intereſt. ¶ Secundũ ponit opi. quod ſi inſtrumentum confici
tur de actu pertinente ad vnum tantum: vt teſtamentum: exceptio:
proteſtatio: conditio: appellatio: ⁊ ſimilia: ⁊ ſufficit mandatũ illius
qui hoc dicit: vel fieri facit: ſi ſit actus pertinens ad duos: vel ad plu
res: vt contractus tunc nõ ſufficit qđ ſit rogatus ab extraneo: nec ab
vno contrahentium: ſed eſt neceſſe qđ ambo contrahentes rogẽt: vel
conſentiant: ad hoc quia aliter non eſt contractus vel diſtractus. ff.
de pac. l. j. ⁊. l. ab emptione. ff. de verbo. oblig. ſi quis inimico: ad hoc
quia extranei nõ intereſt confici inſtrumentum: de eo quod fit inter
alios. Ad hoc facit iuramentum quod preſtatur notarijs de conficiẽ
dis inſtrumentis. ſ. qđ de his que audient ⁊ videbunt conficient in
ſtrumenta ſecundũ qđ eis a partibus: vel a iudice iniũgetur. ¶ Ter
tia ponit opi. qđ ſit rogatus a quocunqꝫ: etiam extraneo cuius non
intereſt: ⁊ tale inſtrumentum omnibus prodeſt: ⁊ omnibus eſt ſuffi
ciens probatio: quia confectum eſt per ſeruum publicum qui publi
ce omnibus ſeruit: et quia obligationes que ſunt in contractu ſunt
ille que proſunt vel nocent partibus ⁊ non inſtrumentuꝫ quia ex eo
non oritur obligatio ſed eſt tantum probatio obligationis vel alte
rius facti. ad hoc. ff. rem pu. ſal. fo. l. ij. ⁊. iij. ¶ Non obſt. ſi dicatur im
mo preiudicat quia ſaltem probat ratio quod inſtrumentum non
preiudicat niſi inter eos inter quos fit ⁊ dicitur fieri inter contrahen
tes licet non ambo. ſed alter tantum rogat vel etiam quilibet extra
neus quia eo quod conſentiunt contrahere conſentiunt hoc eſſe ali
quando in lucem ⁊ dicit Innocẽ. quod de facto hoc obſeruatur: quia
ad preceptum alterius conficitur inſtrumentũ multotiens. Nec ob.
ſi dicatur huius non intereſt: quia non ſemper habita conſideratio
ne preſentis intereſſe fiunt inſtrumenta ſed quando aliquando põt
intereſſe: ⁊ vix eſt aliquid de quo non poſſit aliquando intereſſe in
ſtrumentuꝫ habere. ⁊ dicit quod omnibus inſpectis hec opi. ſibi pla
cet: quod quilibet cuius intereſt: poſſit precipere cõfectionem inſtru
menti: ⁊ etiam ille cuius intereſt: ⁊ quod inſtrumentum ſit publicuꝫ
et valet quia hoc iure non prohibeť. ff. de probatio. l. ab ea parte: ad
hoc quia etiam fiſcus inſtrumenta ⁊ cyrographa: etiam acta ad ius
priuatũ pertinẽtia petentibꝰ reſtituere debet. ff. de iure fiſci. l. in frau
dem. §. ex his ⁊. §. ſe. ⁊ tamen ille qui nõ precepit inſtrumentum fieri:
põt petere vt ſibi edatur niſi ꝓcurator ſuus hoc precipiat. ff. de eden
do. ſi quis ex argentarijs. §. ij. et ſequen. Intereſt ergo cuiuſlibet vt
precipiat fieri inſtrumentum vt ſic poſſit editionem petere: que ſibi
aliter denegaretur: ſic recitat Joan. and. Sed in cõtextu Innocen.
habetur qđ inſtrumentum valeret ſi is qui nõ precipit nõ põt agere
vt edatur: quaſi dicat ſi habeat inſtrumentum: poteſt illo vti: ſed nõ
põt agere vt edatur ab alio vel notario ex quo nõ rogauit. alleg. l. ſi
quis ex argentarijs. §. ex hoc edicto. ſ. alleg. de hoc in Specu. de in
ſtru. edi. §. ij. ver. ſed pone melius eſt. §. ſed nunquid. in. §. poſtꝗ vbi
in effectu recitat Specu. Innocen. vt hic iacet Joã. and. ibi in addi.
diſtinguit inter ea que pendent a voluntate vnius vel plurium et ea
que pendent a nullius volũtate. In pendentibus a volũtate vnius:
vt teſtamentum ⁊ ſimilia de quibus eſt dictum vel plurimum vt con
tractus et ſimilia ponit pro regula quod illorum requiritur roga
tio: in cõficiendo inſtrumento: quorum conſenſus exigitur ad ſubſtã
tiam actus: vt ſi vnius illius ſi plurium exigatur plurium preceptũ:
⁊ alias confectum non probat: nec valet quia ſicut actus pendet a vo
luntate vnius vel plurium: ita ⁊ ſcriptura probatoria. Ad hoc quia
etiam in cuius voluntate eſt aliquid agere ⁊ in eius voluntate eſt di
minuere ⁊ tollere. ff. de pac. iuriſgen. §. a deo ⁊. l. ab emptione. de in li
tem iurãdo. l. videamus. §. pe. ⁊. l. in actionibus. §. j. ad hoc. C. de do
na. in hac. de rela. l. ij. in his autem que non pendent a voluntate ali
cuius vt ruina vel inundatio natiuitas: partus: mors: ⁊ ſi. ex illo pro
ducitur aliquis iuris effectus vt actio: exceptio: accuſatio: ⁊ excuſa
tio: vel ſimile: quod poteſt induci vel tolli: voluntate priuati ⁊ idem
vt illorum exigatur rogatio: a quorum ꝯſenſu tales effectus pendẽt
vt idem dicatur de effectibus: ⁊ de contractu. ff. de adimen. lega. l. iij.
§. conditio. Si effectus non poteſt tolli: vel induci: voluntate alicu
ius priuati: vt natiuitas hominis: quo ad ſucceſſionem patris: vel
mors quo ad idem: tunc ſcriptura non fiet ex mandato alicuius pri
uati: ⁊ facta non tenent: quia certum modum exigit ſcriptura: vt ſit
probatoria: ſed tũc ſcriptura fieret autoritate iudicis qui non reſpi
cit voluntatem ſingulorum: ſed veritatem ſibi cognitam. ff. de offi.
preſi. illicitas. §. veritas. ⁊ de his que requirunt officium ⁊ auctorita
tem iudicis notarius non conficit inſtrumentum niſi iudicis aucto
ritate. C. de iure fiſci. l. iij. li. x. cum ibi no. ad hoc. l. ſi. in. ſi. ff. qđ metꝰ
cauſa.

cauſa Bar.in.l.ſeruus communis.ff.de ſtipul.ſeruorum tenet indi-
ſtincte quod non rogatus poteſt conficere inſtrumentū:quia in acti
bus in quibus non ſunt partes poteſt officium propria autoritate
impartiri:vt no.in.l.iiij.§.hoc autem iudicium.ff.de dam.inſec.per
que dicit quod in propria procuratione quomodo facit notarius:
poteſt conficere inſtrumentum:licet non poſſit ſeipſum rogare:ꝛ p-
bat ad incommodum conſtituentis:nō ad commoduʒ.ad hoc.ff.de
procu.ꝛ in clemen.ij.de procura.in clemen.ꝛ ibi etiam dicit Barto.
quid de notario qui proprium confecit teſtamentum ꝛ tenet qḋ pro
9 bet quod no.¶ †Ad tertium quomodo debeat rogari.dicit Inno.
hic quod cum officium tabellionis publicum ſit:ꝛ commune nō de
bet in ſecreto de confectione inſtrumenti rogari:ſiue requiri : ſed in
publico ꝛ ſi tabellio de aliquo dubitat veritatem requirat publice:
ꝛ faciat iterum ſi neceſſe fuerit verba.repeti:vt non ſolum ipſe ꝛ par
tes:quinimmo ꝛ alij aſtantes ſciant ꝛ intelligant quid agitur:ꝛ de
quo rogatur facere inſtrumentum in aut.de tabellio.§. nos autem
Si tamen hoc nō obſeruet ꝛ in occulto rogetur valet nihilominus
inſtrumentum:licet ex hoc quod ſit occulte rogatus magna ſuſpi-
tio oriatur ꝛ etiam ipſe notarius ex hoc ſit puniendus.vt.j.vt eccle.
benefi.c.vno.¶ Non ob.quod eo quod inſtrumentum eſt ſuſpectuʒ
ſit abijciendus niſi producēs aliter per aliud inſtrumentum dederit
fidem:vel alias probationes.C.eo.titu.ff.eod.l.ij.quia ibi loquitur
quando ſcriptura eſt vitioſa vitio intrinſeco:vt in ſui forma vel ra-
ſura.C.de edicto diui adri.l.fi.j.eo.ex literis.ꝛ.c.inter dilectos:alias
ſecus:quia ſolis ſuſpitionibus extrinſecis caſſandum non eſt : imo
durat ꝛ valet niſi aliud contra ipſuʒ probetur.ij.queſtione.j.primo
ſemper ſecundum Innocen.tollitur etiam hec ſuſpitio ſecundū Ho
ſtien.quando propter iuſtum timorem partis vel etiam iudicis:nec
pars nec tabellio audent ſe publicare.hic enim ſe preſentat quod et
inſtrumentum omnino valeat.Nec in aliquo ex hoc ſolo quod oc-
culte requiſitus fuerit notarius oriri debet ſuſpitio contra ipſum:ꝛ
quod etiam omnino ipſe idem tabellio excuſatur .j. de appellatio.
10 ſi iuſtus metus.de offi.ordi.paſtoralis.§.fina. ¶ †Quarto circa p-
ſonam notarij exigitur quod propria manu ſunt Bar.inſtrumentū
ꝛ ſubſcribat illi. An autem per alium poſſit ſcribere ꝛ per ſe ſubſcri-
bere dicam.j.eo.inter dictos de quo in ſpecu.de inſtru.edi.§.j. verſi.
ꝛ ſcias ꝛ hec ſufficiant ex parte notarij.Ex parte autem charte exigi
tur vt ſit publica:ꝛ exigitur quod habeat ſubſcriptionem notarij te-
ſtium ſcilicet vt ſubſcribantur manu notarij:nam non exigitur vt te
ſtes ipſi ſubſcribant in auten.de fide inſtrumento.ꝛ cau.§.ſi inſtru-
menta.de teſti.a nobis:niſi aliud habeat conſuetudo vt olim in pri
uilegijs quibus cardinales propria manu ſubſcribebant.Item nec
partium exigitur ſubſcriptio niſi vbi apparet iure expreſſum. de p-
curato.c.primo.ꝛ no.Innocen.j.de his que fiunt a prelato.c.j.Fallit
in duobus caſibus in quibus non exigitur ſubſcriptio etiam notarij
Primo ſecundum Inno.quando hoc habet conſuetudo quod ſcri
ptura ſit autentica ꝛ illi fides adhibeatur abſqʒ ſubſcriptione teſtiū
j.eo.cum dilectus quod no.quia conſuetudo poteſt addere ꝛ detra-
here ſolennitati inſtrumenti. Ad hoc quod no.gloſſ.in auten.de ta
bellio.ad fi.col.iiij.ſecundum Inno.Fallit.ij.in actis in quibus non
exigitur ſubſcriptio.de quo dic vt per Inno.de proba. quoniam ꝫ.
c.poſt ceſſionem.ꝛ aliquid de teſtibus albricus.ad hoc.xxx. qḋ.j.c.j.
C.de fide inſtrumen.aut.ad hec ꝛ de his qui ingredi.ad appel.§.illō
in princip.ꝛ concluditur quod in eadem inſtantia non exigitur vt
probent quod fuit ſubſcripta nec in alijs ſi non negantur exigitur
in actis magni ponderis vt in diffinitiuis ꝛ interlocutiōis.alias ſe-
cus.Fallit tertio quando inſtrumentum fit corā populo in publico
parlamento ſecundum Uber.C.de his qui in eccleſijs manu.l.j.C.ꝺ
teſta.l.diuinum.C.de lati.liber.tol.l.vnica ponit ſpecu.eo.titu.§.re
ſtat.verſi.ex premiſſis.Item in aliquo caſu debent eſſe rogati teſtes
deſcripti in inſtrumēto:ſed non regulariter niſi vbi apparet iure ex-
preſſum quos caſus ponit ſpecu.in titu.de teſte.§.j.verſi. item quod
non fuit pe.col.ꝛ an in dubio preſumantur rogati ibi in.§.ſeq. ꝛ no.
docto.de ſpon.ex parte.ad hoc.iiij.q.iij.ad fidem.ꝛ not.iij.q.ix.ſi de
11 bitum.alleg.§.de his.iij.q.v.iurantes.¶ †Exigitur primo quo ad
chartam vt habeat annos domini nomen imperatoris indictioneʒ
menſem ꝛ diem de quibus dicetur.j.eo.inter dilectos.ꝛ in auten. vt
prepo.no. impera.in princi.col.v.ꝛ ſic exigit tempus cōfecti inſtru
menti ꝛ quod tempus rogati inſtrumenti ſit idem cum tempore cō-
fecti inſtrumenti ꝛ celebrati cōtractus.Si enim aliud eſſet ita quod
de preteritis conficeret inſtrumentum non valeret de cohabita. cle.
ꝛ mu.tua ſecundum vnum modum exponendi : ſecus ſi diceret hoc
non teſtificando ſed recitando:quia tunc valere poſſet quod tamen
dic vt dixi de probatio.quoniam contra vt hec omnia probantur in
auten.de tabellio.ab illo.§.nos autē.vſqʒ ad .§.illud quoqʒ col.iiij.
ꝛ antipapiſte debeant ponere nomen ſui pape an noſtri veri pape:
dixi in gregoriana ad hoc quod de iudeo dicitur in.l.j.ffor.ꝛ in.l.ait
pretor.§.fina.ff.de iureiur.exigitur ꝛ locus cōdi.inſtrumenti.de quo
per glo.de re iudi.abbate ſanc.lib.vj.in verbo cenſeretur ad fineʒ.c.
ꝛ tangit Guil.de cu. in.l.comparationes.C.de fi.inſtrumen. alleg.l.
iiij.ff.de eo quod cer.lo.accuſa.libellorum:ꝛ ſufficit quod ex ſerie in-
ſtrumenti appareat de loco.l.j.C.de apoch.pub.ver.de his requiſi-
tis habetur.plus dicit Butri.ff.ſi cer.peta.ꝛ aliquando exigitur lo
cus loci.Quod dicit verum Guil.quando notarius eſt particularis
loci:vt appareat an in loco ſubiecto fecerit inſtrumentuʒ non in no
tario imperiali.exigitur tertio ſignum notarij dicit Guil.de cu. in
dicta.l.ꝯparationes qḋ hoc exigit plus ex conſuetudine ꝙ ex iure
dicit tamen quod iure poteſt probari per auten.de fide inſtrum.§.
oportet.C.de aſſeſ.l.fi.ff.de iure fiſ.l.in fraudem.§.quotiens .ad hoc
glo.in auten.de tabel.§.j.col.iiij.ad hoc inſtitu.de publici.iud.§.itē
lex cornelia ꝛ cauſa quare apponitur eſt vt dicit glo.vt melius ꝛ cla-
rius fiat comparatio.ſentire videtur Bar.in.j.conſti.Forum qḋ nō
valeat inſtrumentum niſi habeat ſignum notarij per gloſſ.in.l.gene
rali.C.de tabula.lib.x.Idem Iaco.de aren.in.l.ad teſtamentum.§.
ſiquis.ff.de teſtamē.ad hoc.l.j.C.de aſſeſ.l.nemo.Ioā.and.in addi.
Specu.in titu.de inſtru.edi.§.j.verſi.in fi.auten.tenet quod ſignum
notarij non ſit de ſubſtantia inſtrumenti quia nō reperitur iure cau
tum ꝛ reſpondit ad iura allegata.ſ.ꝛ quia dimiſſio modice ſolenni-
tatis non vitiat.ff.de ventre inſpic.l.j.§.fina.ꝛ quia accur.illud ob-
miſit in.l.generali preallega. Nūquid autem requiritur vt ſit auten
ticum quod ſit deſcriptum in charta pecudina vel edina an ſufficit
quod in charta de papiro idem doc.ꝛ tex.de confir.vti. vel inuti. cū
dilecta.ad hoc.C.de diuer.reſcrip.l.ſacri affatus ꝛ tenet Specu.e.ti.
§.Inſtrumentum.alias poſtremo. verſic.item quod eſt ſcriptum in
papiro.Idem Frede.ſuo conſilio.lxix.vbi dicit bar. quod in tabu-
lis ſcribi poteſt ꝛ quod plus eſt in ceris vt dicto.§.ſicut ꝛ in tabu-
lis eneis.l.fina.C.de fru.vr.conſtan.li.x.ꝛ idem in eburneis vel mar
moreis.l.ij.§.deinde.ff.de orig.iuris.ad quod no.ſ.de pba.cauſam.
Nunquid autem ſufficiat quod ſit ſcriptum in chartis raſis gloſſ.et
tex.quod ſic.ff.de bo.poſ.ſecundum ta.l.charte dicit tamen Guil.qḋ
aliqualiter detrahitur.de fide allegat.l.fi.C.de edic.diui adri.tol.in
aut.de trien.ꝛ ſemiſ.§.quia non ſepe ꝛ hoc ponit Gui.in.l.contractꝰ
12 de fide inſtru.¶ †Requiritur vlterius qḋ inſtrumentum non ſcriba
tur per notas ſiue per ſigna.C.de emenda.iuſti. codi. l.j. prope fi.C.
de vete.iur.enu.l.ij.§.hoc autem ad hoc autem:quia note ſunt lite-
re.ff.de bo.poſ.ſed cum patrono.§.notum.lxxvij.diſtin.monachus
ſicut nec per titulos debet ſcribi inſtrumentum ſecundum quoſdaʒ
quia de facili poſſunt falſari:ꝛ talia cauenda ſunt.de ſeruis non or-
di.c.j.tamen hoc non ſeruatur.in curia tamen pape ſcriptores abſti
nent a periculoſis abbreuiationibus vt no.in ſpecu. de reſcrip.pre-
ſentati.§.j.de hoc in Specu.de inſtrumen.edi.§. poſtremo.verſi.itē
opponitur quod inſtrumentum.ꝛ.§.oſtenſo.v.quid ſi abbreuiatu-
ra.Requiritur vlterius vt ſit publica quod coram partibꝰ.vnde di-
cit Io.an.in ſpecu.eo.ti.§.oſtenſo.verſi.illud quoqʒ quod ſit nota-
rius rogatus a partibus ꝛ fecerit inſtrumentum qḋ coraʒ partibus
non legiſſet non valeret.ff.de leg.in fideicōmiſſo.§.j.ꝛ de fide inſtru.
l.contractus.de his ꝛ alijs que requirantur.vide ſpecu.eo.ti. §. j.in
13 princip.ꝛ.C.de tabula.l.generali.lib.x.dicunt ſecundū glo.†qḋ au-
tentica dicitur ſcriptura quando per iudicem eſt confecta: ꝛ per te-
ſtes eſt ſubſcripta de hoc an ꝛ in quibus probet:ꝛ an exigat vnum ſi
gillum vel plura quid in iudicialibus ꝛ quid extra tangit hic Inno.
ꝛ ponit Io.and.hoc fuit expeditum de probatio.poſt ceſſionem : ꝛ
de teſti.cum a nobis.ideo non inſiſto: quia ibi totum poſui.vnum
non omitto quod legiſte dicunt quod quelibet ſcriptura ab haben
te officium de publico confecta in his que ſunt officij poteſt dici pu
blica quod conſonat dicto Inno.hic no.glo.ff.de eden .l. quedam.
§.nūmularios.ff.de publi.l.ſi publicanus.C.de epi.ꝛ cle.ſi qua p ca
lumniam. Ad hoc quod no.de conuerſi.coniuga. dudum de vſuris
ꝙ ꝙ.li.vj.ff.rem pup.ſo.ſal.l.non quaſi ꝛ ſcripſi.ſ.in ſalutatione.di
cit ergo glo.quod ſcriptura eſt publica.quando eſt ꝯfecta per duos
bonos viros.de proba.quoniam contra.exigit Inno.contra id qḋ
ſit facta iudicis autoritate per.c.quoniam.Idem dicit de qualibet
ſcriptura a quocunqʒ ſit ſcripta iudicis autoritate ſecundū Innoc.
quod aliqui non concedunt.Credo quod ſcripture alterius quā no-
tarij fides non adhibeatur niſi vbi apparet iure expreſſum:quia pri
uata eſt niſi illam velit ius eſſe publicam vt in caſu decre. quoniam:
ꝛ in defectum notarij.de offi.ordi.paſtoralis.§.ſi.l.fi.C.de anna. ex-
cep.xvj.q.iij.§.poteſt:ꝛ no.glo.ff.de proba.poſt ceſſionem . ſi tamen
eſt publicata iudicis autoritate eſt publicata: vt dicam ſtatim ꝛ vi-
de Io.an.de foro compe.ſeculares.li.vj.in nouel.in verbo probatio
nes vbi ſentit qḋ literis ſecularium in ſubſidium deficientibus no-
tarijs fides adhibeatur.alleg.c.cum dilectus.j.eo.titu.dicit quarto
glo.quod publicata ꝛ autēticata dicitur ſcriptura que a priuato eſt
facta in preſentia duorum teſtium in aut .de fide inſtru .§.ſi tamen.
col.v.ꝛ.C.qui poti.in pig.ha.l.ſcripturas:ſed verius eſt ſecundū In
no.qḋ eſt priuata.Hoſti.remitit.j.c.proxi.Poteſt etiam alio modo
ſcriptura dici publica eo qḋ apparet extracta de archiuo publico:
quod dicunt doct.etiam ſi non ſit ſubſcripta:ſic intelligunt doct.au
ten.ad hec.C.de fide inſtru.ꝛ dicetur in.c.ſe.ad quod de probati.c.j.
immo ſi ibi non ſint anni:nec dies ſecundum Barto. dicitur publi-
ca ꝛ ibi Cy.theoricam concludit quod quadrupliciter dicitur publi
cum inſtrumentum a perſona vt a notario confectum a loco vt in iu

dicio vel quia ſumptum de loco publico. vt. l. comparationes: ꝛ ibi
Cyn. ꝛ in dicta auten. ad hec Inno. autem hic dicit illam ſcripturaʒ
eſſe publicam: cui de iure vel de conſuetudine creditur abſqꝫ alio ad
miniculo. j. eo. cum dilectus: alias ſi eſſet ſpecialis conſuetudo oẽs
ſcripturas preter confectas a tabellione ꝛ acta iudicialia. alleg. auẽ.
eo. §. ſed neqꝫ. ꝛ. §. ſi vero moriantur. colla. vj. ꝛ ex hoc apparet quod
priuata dicitur ſcriptura quelibet que fit a perſona nõ publica: nec
per ſe autoritatem habet niſi per aduerſarium confiteatur vel ꝑ col-
lationem alterius ſcripture ſcriptoris eiuſdemqꝫ aduerſarij vel te-
ſtium qui ſubſcripſiſſent. C. de proba. inſtrumenta. ad hoc auten. vt
per comparationem probetur inſtrumentum oportet quod ſcriptu
ra ex qua fit comparatio ſaltem habeat quatuor teſtes ſubſcriptos:
ſecundum Inno. in auten. eo. titu. §. ſi quis igitur ꝛ hec ſufficiant ꝑ
modo de prima parte huius. c. ¶ Uenio ad ſecundaʒ in qua exami
14 nabo materiam exemplati inſtrumenti. ¶ † Oppo. quod inſtrumẽ-
to exemplato fides adhibeatur. s. de teſtibus Albricus. C. de teſta.
publicati. j. c. fi. cum ſi. glo. dicit quod ſi inſtrumentum eſt exempla-
tum autoritate iudicis illi non creditur vt hic: ꝛ hoc quia non atte-
ſtatur notari⁹ de his que immediate percepit proprio ſenſu: ſed de
his que percepit ſenſu alieno. vnde non probat: ſic in teſte de audi-
tu. de teſtibus cum literis: ꝛ. c. licet ex quadam: ꝛ hanc rationem aſſi
gnat Specu. in titu. de teſte. §. oſtenſo. verſiculo. ſed nunquid credit
aſſignat aliam quia videtur atteſtari atteſtando exemplatum. de fa
cto proprio non poteſt eſſe teſtis. iiij. q. iiij. §. item in criminali. ver-
ſicu. nullus. Item quia in inſtrumento originali poterant eſſe litere
vt in auten. ſi quis in aliquo. C. de edendo: dic quod queſtio poteſt
dupliciter intelligi. Primo an inſtrumẽto exemplato ab alio fides
adhibeatur. Secundo an inſtrumentum enuntians tenorem alteri⁹
15 inſtrumenti probet. ¶ † Ad primum pono pro regula quod regula
riter inſtrumentum exemplatum non probat. etiam ſi partibus cõ-
ſentientibus: ſed non expreſſe approbãtibus ſic exemplatum: vt qꝛ
alter vel vterqꝫ dicit conſentimus exemples non tamen aliter pro-
bant vt no. Inno. j. c. ſi. ſic intelligit Barto. cum in auten. ſi quis in
aliquo. ad hoc dictum Specu. in titu. de fide inſtru. §. oſtenſo verſic.
hoc etiam ad finem. §. ꝛ Cy. ꝛ Ja. de are. in dicta auẽ. ſi quis I aliquo
Hoc etiam verum ſi ſint plures notarij exemplãtes vel exemplatio-
ni aſſiſtentes etiam ſi inter eos ſit ille qui confecit inſtrumentũ dũ-
modo non ſit ipſe principalis exemplans. Et ſic debet itelligi Bar.
in dicta auten. ſi quis in aliquo: ꝛ hoc tenet Specu. in dicto. §. oſten
ſo. verſi. ſed nunquid creditur. aſſignat Bart. cauſam quare notari⁹
debet eſſe rogatus de inſtrumento quod conficit in auten. de tabelẽ.
in princip. ꝛ non poteſt eſſe rogatus a partibus niſi de eo quod par-
tes faciunt vnde dicit quod ſi rogarem notarium quod ſcribat quia
titius occidit martinuʒ vel quod ipſe me percutit non probaret in-
ſtr̃m. l. iij. §. idem diuus. ff. de teſti. qꝛ teſti. ꝛc. ad hoc de coha. cle. tua
quod autem inſtrumentum ſit publicum ꝛ quod ſcriptum ſit manu
talis tabellionis hoc non fit a partibus: ideo aliam rationem aſſi-
gnaui. s. ¶ Non ob. quod ſi teſtes periti atteſtantur de viſione in-
ſtrumenti probant illud. de priuileg. cum olim: quia ibi datur fides
propter autoritatem iudicis ordinantis in notario hoc ceſſat quod
credo niſi notarij eſſent iudices ordinarij per ſtatuta: quia tunc duo
poſſent vno autorante: ꝛ altero aſcribente dummodo ſolennitatem
ſeruarent. hoc etiam: nam dato quod inſtrumentum ſit antiquum:
vel exemplatuʒ de longinquo: quia licet tunc teſtibus de auditu cre
datur non ſic inſtrumento: quia poteſtas deponendi variatur in te-
ſte: in facto de longinquo: ſed non ſic exemplatio: dicit tamen Bar.
quod licet exemplum non plene probet: ſi tamen exemplum produ
cis: ꝛ dicis perdidiſſe originale: ꝛ probes tunc exemplum facit ſemi-
plenam probationem no. gloſſ. C. de fide inſtrumen. l. j. dicit Barto.
de iureiuran. admonendi. Fallit hoc in caſibus certis in quib⁹ exem
plo fides adhibetur. ¶ Primus quando inſtrumentum eſt exem-
platum iudicis autoritate ſecundum formam. c. pen. ꝛ fina. j. eo. ꝛ. s.
de teſti. Albricus ꝛ ſufficit ſi ab vno notario exempletur: licet qui-
dam exigant plures vt ſenſit ſpecu. in ti. de inſtru. edi. §. oſtenſo. ver
ſicu. ſed nunquid ſufficit vt ibi dicit Joan. an. qui dicit quod teſtes
ſubſcribi debent inſtrumento exemplato: alias non probat. ¶ Fal-
lit ſecundo quando inſtrumentum eſt apud acta regiſtratum: vt no.
de probatio. quoniam contra. ꝛ. s. de officio delega. cum in iure. ad
hoc in auten. vt fratrum fin. §. illud. ff. de admi. tuto. l. cyrographis:
ſic videmus in atteſtationibus: que recitant dicta teſtium: quia ille
probat licet recitent ſenſum alterius propter autoritatem iudicis.
s. de teſti. cauſam. c. ſignificauit: vt lit. nõ conte. c. i. j. eodem inter di-
lectos. ¶ Fallit tertio quando quis habuit exemplum inſtrumen-
ti a parte contra quam producit inſtrumentũ. ff. de iure fiſci. l. in frau
dem. §. neqꝫ inſtrumenta ſecundum Barto. per hoc ſis cautus quan
do datur tibi inſtrumentum exemplatum vt facias ſcribere produ-
ctionem forme. de voluntate partium. ¶ Fallit quarto quando in-
ſtrumentũ eſt exemplatum per illummet qui confecit inſtrumentũ
quia eadem eſt autoritas conficientis originale: ꝛ exemplatum. ff.
de eden. l. ſi vnus ex argentarijs. §. prohibet ſecundum Bar. ad hoc
l. in fraudem. §. inſtrumenta. s. alleg. vbi idem tenet. ad hoc text. de
proba. quoniam: ꝛ hoc tenet Specu. in titu. de inſtrumẽ. edi. §. poſt
q̄. in principio. ꝛ ibi tractat an notarius ſemel reddito inſtrumen-
to teneatur ſecundo illud exemplare. hoc etiam tenet lapus de caſt.
ꝛ recitat Franciſ. de are. ſic cõſuluiſſe ſua allegatione. lxxxij. Opor-
tet tamen quod exemplis ſit in forma publici inſtrumẽti: ꝛ quod no
tarius ſe atteſtetur interfuiſſe rogatum fuiſſe vt ibi dicit Fran. Qđ
dicit Barto. verum etiam ſi notarius dicat hoc eſt exemplum cuiuſ
dam inſtrumenti a me ꝛc. qꝛ non eſt exemplum: ſed originale: vt in. e.
l. §. pretor ſecundum Barto. idem tenet in. l. ſi vnus ex argentarijs.
§. fi. ff. de eden. ¶ Fallit. v. quando inſtrumentum eſt exemplatum.
de voluntate partium hoc acto vt illi fides adhibeatur: ꝛ ſic appro-
batur: quia preiudicat partibus. l. optimam. C. de contrahen. ꝛ com
mit. ſtipulatio. alias non creditur inſtrumento exemplato. dicit ta-
men glo. quod licet inſtrumentum exemplatum non probet tenorẽ
probat illud fuiſſe confectum ſi de hoc tantum eſſet dubium: quia il
lud immediate perpendit notarius vt notat glo. de probatio. l. qui
16 cunqꝫ: ꝛ But. in auten. ſi quis. ¶ † Ex his apparet quid de exem-
plo ſumpto ab exemplo quod minus probat dicit tamen Bart. qđ
ſi ſit ſumpũ ab exẽplo iudicis autoritate ꝛc. ꝑte pñte: ꝛ cõſentiẽte ꝛ
alias vel contradicente ꝛ iudice cum cauſe cognitiõe illud exempla-
ri faciente quod inſtrumentum probat per. l. j. ꝛ. ij. C. de relatio. ſec⁹
ſi parte abſente vel preſente contradicente abſqꝫ cauſe cognitione:
ſic ſumptum: quia ſic ſumi non poteſt neqꝫ ſumptum probatꝫ. per. l.
iij. C. de diuer. reſcrip. vbi idem dicit Barto. ꝛ arg. dicte. l. j. C. de rela
tio. Primo autem caſu poſſet illud exemplari: ſicut originale: quia
illud originale cenſetur: ꝛ idem de exemplato per notarium qui con
fecit inſtrumentum originale quod illud pro originali habetur ſecũ
dum Bar. ibi per hoc dicit glo. de confir. vti. vel inuti. c. pe. quod ſi
in inſtrumento vel priuilegio a papa conceſſo exemplatur tenor pri-
uilegij quod habetur pro publicato ita quod non eſt neceſſe ampli⁹
producere originale. Idem archidi. vij. q. j. preſentium ꝛ Bart. brix.
ſua veneriali que incipit ſepe contingit ꝛ ponit Jaco. de are. in auẽ.
ſi quis in aliquo documento. Ex hoc apparet quod opi. Albrici de
por. Raue. eſt falſa qui tenuit inſtrumentum exemplatum indiſtin-
cte probare per auten. vt fratrum filij. §. illud. col. ix. quia ſicut auten
ticum a ſola autoritate notarij ſumit fidem ita exemplatum. fateẽ
quod cum de facto queſtio contigiſſet iudex fecit ſibi exhiberi ori-
ginale in quo multe erant liture ꝛ vitia quod ex tunc mutauit opi.
quod requireretur iudicis autoritas. j. c. fina. Ex his apparet qđ ꝓ-
thocolla alterius notarij non poſſunt per alium publicari etiam de
voluntate notarij niſi intercedat iudicis autoritas. vt. j. c. pen. nota.
Specu. in dicto. §. oſtenſo. verſic. illud quoqꝫ. ad hoc. e. §. verſi. quid
ſi tabellio vbi idem dicit de legatario rogationum. per hec dicit Jo
an. and. quod inſtrumentis ſumptis ꝛ cancellatis etiam de conſen-
ſu partium ſi ſumantur a notario qui confecit fides adhibetur: quia
cancellatio non tenuit: quia nec ſoli credendum an contractus inter
ceſſerit vel ab eo ſit receſſum. Item quia inſtrumentum cancellatum
probat ne detur materia delinquendi tabellionatus. C. de lati. li. tol
len. l. vna. ꝛ hoc ponit ſuper dicto ver. illud quoqꝫ: ꝛ quia valet ad ꝓ-
bationem ſaltem preteriti ꝛ ibi tractatur an inſtrumẽto cancellato
per partes fides adhibeatur. ¶ Per predicta infertur ad queſtio-
nem. papa mandat iudicio vt autoritate literarum primarum ꝛ ei⁹
forma procedant an ſi non apparent poſſunt procedere glo. eſt cla-
ra ꝛ non decidit ꝛ quod decidit glo. tenet Hoſti. ꝛ Specu. de inſtru.
18 edi. §. videndum. verſi. ſed quid ecce. ¶ † Ad ſecundum an adhibea
tur fides inſtrumento narranti tenorem alterius ſi inſtrumentũ nar
rans tenorem alterius ſit confectum autoritate iudicis ꝛ probat il-
lum tenorem vt quando inſtrumentum eſt productum in iudicio: et
eius tenor abbreuiatus ita quod apparent ſolẽnia ꝛ ſubtilia inſtru
menti ꝛ completus tenor ꝛ probat vt no. Inno. ꝛ Jo. and. de officio
deleg. cum in iure: ꝛ de probatio. quoniam. idem ſi autoritate iudi-
cis eſſet tenor deſcriptus ꝛ publicatus ſecundum formam. j. eo. c. ſi.
Si enuntiatur tenor inſtrumenti in inſtrumento ſi enuntiatio ſit ꝑ-
ſentibus partibus illis preiudicat: vt. l. optimam. C. de contrahen.
ꝛ cõmit. ſtip. quia creditur nuntiatis in inſtrumento ad preiudiciuʒ
partium vt not. Inno. de offi. delega. cum in iure. Quod eſt verum
quando enuntiatum poterat interuenire ſecundum tempus condi-
ti inſtrumenti: vt. l. ij. C. de fide inſtrumen. ꝛ iure haſte rei fiſca. lib. x.
not. de verbo. obli. l. ſciendum. Ad preiudicium tertij non creditur:
vt no. in dicto. c. cum in iure. Item hec eſt vera ſi tale erat renuntia-
tum quod pendebat a poteſtate partiuʒ: alias ſecus: vt dicta. l. opti
19 mam. ¶ † Ex his apparet quid ſi in inſtrumento ſententie apparẽt
acta enuntiata an probet. Per predicta videtur quod non poſſunt
intercedere ſecundum tempus conditi inſtrumenti ꝛ non pendent
illa a partium voluntate vt no. de officio delega. de cauſis. ꝛ de re iu
dica. c. ſi. lib. vj. dic ſi inſtrumentum eſt ſimplex recitatorium actorũ
non probat acta vt ex iuribus inſtrumenti immediate predicta: ſed
tamen bene probat ſententiam in qua non eſt ſimplex recitatorium
ꝛ ex ſententia preſumantur omnia ſolenniter acta. de re iudica. ſicut
de renuntia. in preſentia. de electio. bone: ꝛ ſic ſolẽnitas preſumitur
ex ſententia non ex inſtrumento probatur ſi inſtrumentuʒ eſt teſti-
moniale

FRANCKESCHE STIFTUNGEN

moniale:vt quia atteſtatur tali die coꝛam eo conteſtatam litem: et
pꝛobat vt no.Hoſtien.de pꝛoba.quoniam contra falſam licet Inn.
hic ⁊ibi ſentiat contrarium:quia poteſt atteſtari in pꝛeteritum. de
geſtis coꝛam ſe in pꝛeteritum:dum tamen concludatur rogatus: et
ſi exiguntur teſtes illi enuncientur pꝛeſentes vt dixi.Hec vera quan-
do atteſtatur illa geſta coꝛam ſe notario ad hoc adhibito.Sed ſi ad
hoc non atteſtaretur ſe adhibitum non pꝛobaret.ff.de teſtamē.l.he-
redes palam.§.ſi.⁊ quod no.glo.de confeſ.c.ſi.lib.ſi.§.coactus. ff. vi
bo.rapto.⁊ ſic intellige hic Inno.⁊ de verbo.ſignifica.abbate ſancti
Siluani:⁊ vide archid.de pꝛiuileg.ſi papa.lib.vj.vbi ponit dictum
Inno.j.co.inter dilectos quod narratiuis verbis inſtrumenti non
creditur:quia non cenſetur atteſtari niſi de geſtis coꝛam ſe pꝛo tunc
ad hoc quod no.de hereti.fraternitatis ſecundum Inno. qui debet
ſecundum iſta temperari vt plurimum ſunt verba Bartoli in au-
tentica ſi quis in aliquo.C.de edendo.

1 ☞ Scripture pꝛiuate non creditur niſi ſit publicata et quō publi-
cata dicatur.
2 Scriptura pꝛiuata cum teſtiū viuētium ſubſcriptione ꝓbat ⁊ ſigillo
de quo.nu.7.
3 Scriptura autentica in quo differat a publica.
4 Scripture pꝛiuate vt credatur que exigantur ⁊ qualis ſit eiuſdē ſcri-
pture pꝛiuate effectus vt plene vel ſemiplene pꝛobet.
5 Libꝛis rationum vt credat̄ que exigantur ⁊ qn̄ dicant̄ ꝓbare etiam
ad commodum ſcribentis.
6 Litere miſſiue quō ⁊ qn̄ pꝛobant.
7 Sigillum qn̄ dicatur publicum.
8 Sigillandi modus vel foꝛma que ſit.
9 Sigillum quale eſſe debeat.
10 Sigillare an quis poſſit alieno ſigillo.
11 Sigillandi actus quibus caſibus fiat ⁊ pꝛo quibus.
12 Sigillum an ad confirmationem eius quod poſtea ſcribitur appo-
ni poſſit vacue charte an etiam opoꝛteat quod ſit contempoꝛaneū
cum ſcriptura vel quod ſcriptura pꝛecedat.

1 SCripta. ¶ † Pꝛiuato inſtrumento nō creditur:
publico ſic:⁊ publicatum dicitur ſi ma-
nu publica eſt confectum vel ſigillo autentico ſigillatum
cum ſubſcriptione teſtium.hoc dicit non diuidit. ¶ No.
pꝛimo quod inſtrumento pꝛiuato non creditur ſine ſubſcriptiōe te-
ſtium vel etiam cum ſubſcriptione niſi habeat ſigillum publicū nō
ſufficit ergo ſigillum pꝛiuatum. ¶ No.ſecundo qđ inſtrumentū di-
citur publicum dupliciter:vel quando manu publica eſt confectum
vel quando eſt ſigillo publico ſigillatum.Et no.qđ vtroq; caſu exi-
gitur ſubſcriptio teſtium ⁊ quod nec confecto manu publica nec cō-
fecto aliter:⁊ ſigillato publico ſigillo non creditur niſi teſtes ſint de
2 ſcripti. ¶ † Nota quod inſtrumentum pꝛiuatum iuuari poteſt de-
poſitione teſtiū viuentium deſcriptoꝛum in inſtrumento illis moꝛ-
3 tuis nihil valet inſtrumentū. ¶ † Quero pꝛimo in quo differat ſcri-
ptura autentica a ſcriptura publica.gloſ.dicit hic qđ autentica hic
pꝛeſumitur pꝛo pꝛiuata publica pꝛo publica ſecundum glo. Innoc.
dic quoſdam dicere illam publicam que habet ſigillum: licet illi fi-
des non adhibeatur.Autentica illa cui fides adhibetur. vnde dicit
qđ omnis autentica eſt publica ⁊ non econuerſo omnis publica au-
tentica.hoc eſt contra tex.Secundo dicit alios dicere qđ habent ſe
vt excedentia ⁊ exceſſa vel autentica ſcriptura eſt oꝛiginale.etiam nō
manu publica confectum publica ſunt acta vel ſcriptura dr̄ autenti-
ca que habet ſubſcriptionem teſtium:⁊ contrahentium publica que
facta eſt manu publica nec habet ſigillum autenticū ⁊ tali creditur
etiā moꝛtuis teſtibus inſcriptis.Hoſti.ad vitandam perplexitatē
exponit autentica.i.que dr̄ autentica:q2 ſi vere autentica eſſet:moꝛs
teſtium non noceret:vt ſequitur quicquid exponitur. Pꝛima pars
loquitur de pꝛiuata ſcriptura.Secunda de publica:⁊ ſi ſtaret in tex.
ſcriptura non autentica omnia non eſſent plana.de hoc vide in Spe-
cu.eo.titu.§.nunc dicendum in pꝛincip.xxv.qđ.ij. reſcripta. verſicu.
ſancimus. ¶ Hic videnda ſunt duo. Pꝛimo de iuribus pꝛiuate ſcri-
pture.Secundo de iuribus publice ex ſigillo.de iuribus publice ex
4 manu publica dictū eſt.ſ.c.pꝛoxi.circa pꝛimam. ¶ † Quero pꝛimo
que ſolennitates exiguntur circa pꝛiuatam.dic qđ exigitur pꝛimo ꝙ
ſit ſubſcripta manu duoꝛum vel trium teſtium:vt habeat effectū ſcri-
pture pꝛiuate ⁊ aduerte quia teſtes debēt eſſe ſubſcripti pꝛopꝛia ma-
nu in auten.de fide inſtrumen.§.ſi vero. ¶ An in ipſa exigatur ſi-
gnum ſcribentis.dic quod non vt no.in coꝛpoꝛe. de fide inſtrumen.
§.ſi inſtrumenta inſtitu.de publi.iudi.§.item lex coꝛnelia.⁊ hoc te-
net Barto.in pꝛima conſtitutione.ffoꝛum.⁊ eſt caſus in.l.cum taber-
nam.§.idem queſijt.ff.de pigno.ff.de aqua plu.arcen.l.pꝛima.§.pe.
⁊ tenet Io.xxij.q.v.reſcripta.verſi.ſi que. ¶ Sed eſt dubium an exi-
gatur in ea dies ⁊ conſul:ſicut in publica Ioannes quod non.xxij.
queſtione quinta ſi contra.per.l.penulti.de pigno.⁊.l.pꝛima. §. an-
tepenul.ff.de aqua plu.arcen.idem Bartolus in dicta.l.cum taber-
nam.§.idem queſijt ⁊ in rubꝛica.ff.de pigno.Guil.de cunio in.l.j.ff.
de iuſtitia ⁊ iure.Butri.contra in.l.j.§.quibus.C.de no.codi.com-
po.Non ob.l.cum tabernam.§.idem queſijt:quia illa non negat in
ſcriptura diem apponi non debere:ſed dicit non vitiari obligatio-
nem pignoꝛis:ex hoc quod ſit dies appoſita.ff.de pignoꝛ.l.contra-
hitur.Idem Guil.in Specu.de pꝛocura.§.iij.verſi.quid ſi in man-
dato.ad hoc alleg.Hoſti.quia ſi in publicis exigitur ergo ⁊ in pꝛiua-
tis patet pꝛimum in aut.qui.mo.na.effi.le.§.pꝛimo.⁊.C.de apo.pu-
bli.l.pꝛima.in aut.de exhiben.reis.§.ſancimus.xxiij.diſtinc.In no-
mine domini.Et hanc opi.credit veram de rigoꝛe Hoſtien.⁊ idem
dicit de loco.j.eodem.inter ⁊ hoc dicit etiam in inſtrumento pꝛocu-
ratoꝛio:quia per non appoſitionem die ſubtrahitur copia defenſio-
nis aduerſario puta ſi conſtituens eſſet excommunicat⁹ illo tempo-
re vel conſtitutus.Ad.l.penul.reſpondet vt But.vel aliud extraiu-
dicialibus.Secus dicit in iudicialibus obligationibus vt in pꝛocu-
ratoꝛijs:quia ibi debet eſſe dies:quia faciunt fidem perpetuam. de
re iudica.l.geſta.Concludit quod epiſtolis creditur abſq; die inſtru-
mentis etiam pꝛiuatis inquantum tangunt pꝛeiudicium ſcribentis
creditur:ſine die.ff.de pigno.actio.l. titius. ff. depoſiti. l. publia. §.
finali.xxvij.queſtione.j.omnes femine.Alium vero ſine die ⁊ conſu-
le ſcriptura non conuincit puto quod nō exigatur dies ⁊ cōſul: quia
hoc non reperitur cautum.An autem ⁊ inquantum pꝛobet dicam
infra.⁊ hoc tenet Guil.C.de fide inſtrumento.comparationes: ⁊ q2
illa.l.penulti.loquitur.de fide cautionis vt de ſe patet.vtrum autem
in ipſa exigatur ſubſcriptio ipſius ſcribentis.dicit Barto.quod nō
in.§.idem queſijt:dummodo aliter conſtet illius manu ſcriptam.l.
ad teſtium.§.pꝛimo.ff.de teſtamen.tunc an exigatur in illa ſaltem ſi-
gillum pꝛiuatum ſcribentis tenet ibi Barto.quod non. eadem ra-
tione. ¶ Uenio ad ſecundum de effectu pꝛiuate ſcripture gloſſ. di-
cit quod ad commodum pꝛopꝛium nihil pꝛobat.C.de pꝛobatio.in-
ſtrumenta.⁊.l.rationes.⁊.l.exemplo.Ad commodum aduerſarij ſe-
cundum gloſſ.pꝛobat in tribus caſibus. Pꝛimus quando conſtat
ſcripturam pꝛiuatam ſcriptam manu eius contra quem eſt ſcripta.
Secundus quando eſt ſcripta a tertio quando eſt partium ſubſcri-
ptione ſubſcripta ⁊ in his dicit gl.quod in perſonali pꝛeiudicat ſcri-
bentis:ſed in reali non pꝛeualet publico inſtrumento per. l. ſcriptu-
ras.C.qui potio.in pigno.ha. Ioan.andr.remittit ad Spec.de pꝛo-
batio.§.fina.verſicu.x.Examinando hic dicit in pꝛiuatis ſcripturis
dic quod poteſt eſſe multiplex aut eſt apodiſſa aut liber rationum:
que appellantur rationes aut plura de hac materia per Barto.in.l.
ſcripturas cum auten.ſua.C.qui potio.in pigno.ha. de fide inſtru-
mentoꝛum.inter chartulas.libꝛo.x.C.de fide inſtrumen.aut. ⁊ ſi con-
tractus.⁊.ff.de donatio.l.nuda.⁊ in. l. admonendi. ff. de iureiuran.
poſt Nico.de mat.fecit magnam additio in ſpecu.in titu.de inſtru-
men.edi.§.nunc dicendum ſuper verſi.quid pꝛoducens. poſt Nico.
de mata. ¶ Pꝛocedam per caſus ne confundam intellectum in di-
uiſionibus ⁊ ponam caſus in quibus nihil pꝛobat. ¶ Secundo ca-
ſus in quibus plene pꝛobat. ¶ Tertio caſus in quibus ſemiplene:
vel minus ſemiplene dūmodo aliquid pꝛobet apodiſſa. ¶ Quar-
to caſus de quibus eſt opi.⁊ ſic caſus dubios.nihil autē pꝛobat ſcri-
ptura quando conficitur ad commodum ſcribentis vt in iuribus al-
leg.in glo.Idem ſi contra ſcribentem ⁊ non eſt teſtibus ſubſcripta:
vel ſi eſt teſtibus ſubſcripta aliter non appꝛobatur vt dicit Nic.ma-
ta.Ioannes and.in pꝛeallega.addit.In tertio caſu ad hoc text.hic
⁊ tunc nullius eſt momenti:ſed dic de hoc vt dicam circa caſus vbi
ſemiplene pꝛobat. ¶ Uenio ad caſus in quibus plene pꝛobat. Pꝛi-
mus quando ſcribitur ⁊ agitur de pꝛeiudicio ſcribentis: ⁊ hoc pꝛo-
bat confeſſata per ſcribentem abſq; alio adminiculo. ff. de pꝛoba.l.
cum indebito.§.fina.de fide inſtrumen.ſi cautio.⁊.l.fina.C.de fide in-
ſtrumen. ¶ Secundus caſus quando habet ſubſcriptionem partiū
⁊ teſtium ⁊ teſtes appꝛobant ſcripturam:quia aſſerunt ſcriptam: et
ſubſcriptam tantum ab illis qui ſcripti dicuntur ⁊ ſubſcripti ⁊ pꝛo-
bat adhuc plene ad pꝛeiudicium ſcribentis.C.qui potio. in pigno.
ha.l.ſcripturas:⁊ nō requiritur alia ꝯparatio. ¶ Tertius caſus quā-
do habet ſubſcriptionem partium ⁊ teſtium ⁊ appꝛobatur compa-
ratione legitima ⁊ adhuc pꝛobat plene:vt.l.ſcripturas.C.qui. poti.
in pigno.ha.quia ſubſcriptiones nō poteſt creare de facili.⁊ hoc di-
cit Bartolus in autentica ⁊ ſi contractus. ¶ Quartus caſus quan-
do habet teſtes ſubſcriptos tantum ⁊ appꝛobatur per teſtes ſubſcri-
ptos vel alios non ſubſcriptos:ibi pꝛeſentes qui viderunt ſcribere ⁊
tunc facta ſecum comparatione plene pꝛobat:dic cum tot ibi ſint pꝛe-
ſentes qui ſufficiant ad contractum.C.de fide inſtrumen. auten.⁊ ſi
contractus:⁊ quod ibi nota. ¶ Quintus caſus quādo habet teſtes
ſubſcriptos ibi pꝛeſentes:⁊ adhuc plene pꝛobat contra ſcribentem:
interueniente legitima comparatione:vt patet in dicta autentica.⁊
ſi contractus ⁊ hoc dicit Barto.in.l.admonendi.ff.de iure iureiurā.
¶ Sextus caſus quando habet teſtes ſubſcriptos comparatione
⁊ pꝛobat plene vt dicit Bartolus in.l.nuda.Idem puto ſi n. c teſtes
nec partes ſint ſubſcripti ⁊ ſentit Barto.in dicta autentica.⁊ ſi con-
tractus:licet clare non loquatur. ¶ Septimus caſus quando ſcri-
ptura ſit a pꝛiuato ⁊ habet ſubſcriptionem cum ſignis ſolitis magi-
ſtratus cuius eſt officium in loco vel curia publicis ſigillatoꝛibus:

ſicut in curia pape: regum vel principum. Et putat Nicolaus mat. hanc probare ſine ſubſcriptione teſtiu; dummodo de his que ſunt ſui officij ſigillantis vel aduocantis. C. de fide inſtrumento. l. in fraudem. §. quotiens. C. de quadrien. preſcripti. l. finali. auten. vt diuine iuſſi. colum. iiij. ſecundum Joannem andre. in dicta additio. ſed de hoc dic: vt in. c. poſt ceſſionem. ¶ Octauus caſus quando ſcriptura priuata eſt coram iudice examinata ⁊ publicata: quia probat: licet ſit priuata ſic inſtrumentum contractus vel teſtamẽti. C. de teſtamẽtis. l. publicati. in auten. vt fratrum filij. §. illud ⁊ de teſtibus. §. penulti. ⁊. C. de teſti. auf. preterea: ⁊ ſic quidam intelligunt. l. ſcripturas. C. qui potio. in pigno. habe. ¶ Nonus caſus quando ſcriptura reperitur de priuata ad locum publicum vt in archiuo publico tanquam publica. ff. de probatio. cenſus. de preſcriptis. ad audientia;. ¶ Decimus caſus quando ſcriptura longo tempore eſt in publica obſeruata vt in libro veteris teſtamenti ⁊ noui. ff. de aqua plu. arcẽ. l. prima. §. fina. ⁊. l. quod principis. Sed procedunt hi duo caſus ſolum quo ad illos inter quos ſunt ſeruate ⁊ qui ſubſunt iuriſditioni illorum quo autorante cuſtodiuntur. ¶ Undecimus caſus quando hoc habet loci conſuetudo vt priuata ſit publica ⁊ illi vt publice fides adhibeatur vt Venetijs: quia ſtatur inſtrumentis ſacerdotum: nam ſtabitur conſuetudini illius loci in inſtrumentis in illo loco factis etiam ſi alibi agatur vt producatur. l. prima. ⁊. j. capitulo cum dilectus. ¶ Venio ad caſus in quibus ſemiplene probat vel minus quam ſemiplene. In his dat Nicolaus mata. talem docto. ⁊ Joan. and. in dicta additio. nam dicit quod quandoq; patitur ſcriptura modicum defectum a probatione: vt quando eſt ſcripta a priuato bone opinionis cum omnibus ſolennitatibus requiſitis ad inſtrumenta. Quandoq; habet magnum defectum vt quando ſcripta eſt ab eo pro quo facit. Eſt autem ſecundum qualitate; defectus. Quãdoq; eſt ſemiplena quandoq; minor. quandoq; nulla. C. de probati. inſtrumenta. ⁊. l. exemplo. ¶ Primus caſus ſic quando eſt ſcripta: nec a teſtibus nec a parte vel a teſtibus tantum vel a parte tantum: ⁊ approbata per comparationem: ⁊ facit ſemiplenam probatione; vt not. glo. in. l. in bonefidei. C. de iureiurando. ⁊ nota. in. l. admonẽdi. §. eo. ¶ Secundus caſus quãdo nõ eſt ſubſcripta per teſtes nec per partes vel per teſtes tantum ⁊ approbata a teſtibus quoniam preſentes fuerunt: ⁊ hec non probat plene: ſed ſemiplene vt no. Bartolus in dicta autentica. ⁊ ſi contractus dicit tamen Barto. in. l. admonendi quod poſſet eſſe tanta fides teſtis ⁊ tanta comparatio literarum quod ei daretur plena fides. Per quod apparet quod ſi operatio contradiceret teſtibus iudex poſſet adhibere fidem vel teſtib[9] vel comparationi literarum ſecundum quod ſibi videtur in auten. de fide inſtrumentorum. ⁊ cau. §. ſi non tale: licet de iure antiquo cõparatio ſemper faceret plenam fidem: vt. l. comparationes. C. de fide inſtrumen. ¶ Tertius caſus quando ſcriptura nullo modo approbatur nec comparatione litterarum nec teſtium ſit ſubſcripta: vel non per teſtes ⁊ tunc Barto. dicit quod facit preſumptionem aliquam nec ſemiplenam probationem ad hoc glo. in auten. de fide inſtrumento. §. ſi tamen quiſq;. nam de facili faceret quis talem apodiſſam propter timorem magne pene. Item quia ſic de facili poſſe probari contrarium per comparationem literarum: ideo eo quod producis ſcripturam quam dicis factam manu tui debitoris pſumptio eſt pro te: ſed litera facit hic contra. que dicit quod mortuis teſtibus nõ habet aliquod robur firmitatis. Sed ſubaudi quo ad plenam probationem. Nicolaus mata. ⁊ Joannes andr. in additio. pdicta dicit quod ſi factum eſt antiquum ⁊ ſcriptura eſt antiqua facit preſumptionem vel ſemiplenam probationem vt. l. inſtrumenta. et l. exemplo. ⁊. l. rationes. C. de probationi. C. de rebus credito. l. iij. in glo. xiiij. queſtione. ij. ſane: quia licet priuata inſtrumenta non probant tamen cum alijs adminiculis probent. vnde probat cum vno teſte ⁊ probat cum iuramento ſicut alias dicitur de vno teſte cum iuramento. C. de rebus credito. l. in bonefidei. ¶ Venio ad caſus dubios. Primus quando inſtitutio tertij eſt ſcriptura priuata facta Nicolao in dicta addit. dicit ſimpliciter quod ſi in prima ſint ſubſcripti tres teſtes illa obtinet vim publici inſtrumenti: vt. l. ſcripturas ⁊ autentica ibi poſita: dummodo ibi aſſit locus ⁊ dies ſi hoc habet conſuetudo loci. dicit tamen quod ſi ſit ſcripta per priuatam: et ſigillata per magiſtratum ex quo eſt extra ea que ſunt officij quod nihil probat niſi aliud habeat conſuetudo. Cynus dicit quod non probat niſi iuuetur alijs adminiculis vt. l. inſtrumenta. C. de probatio. ⁊ ibi illud tenet Cynus. Barto. in. l. nuda ſentit quod facit ſemiplenam probationem ⁊ ſic intelligit glo. in dicta. l. bonefidei. But. in. l. ſcripturas t; qõ pṽata ſcriptura trino teſte notata in tertios facit fidẽ plenã ſiue ſcripta ſit a notario ſiue pṽato ſiue notario abſq; ſolennitatib[9] publici inſtrĩ. puta qõ ſi tãgit pṽiudiciũ tertij in conſequentiam preiudicabit cum tertio teſte facta comparatione vel approbata a teſtibus ſubſcriptis vel non vt. l. ſcripturas iuncta autentica ſua. C. qui potio. in pigno. ha. Si tangitur principaliter in preiudicium tertij tunc teneo opinionem Barto. vt ſemiplene probet.

5 ¶ Venio ad ſecundum principale quid de probatione per libros q̃ alias pbatio rationum appellatur: ⁊ primo que ſolẽnitates in libro exigantur. dicit Nicolaus ⁊ Joannes andree in additione predicta quod inquantum ſcriptura conficitur contra ſcribentem non eſt q̃rendum de ſolennitate inquantum contra mandantem vel tertium debet habere ſuas ſolennitates vt diem vel conſulem: quia equiparatur ſcripturis argentariorum. ff. de eden. l. j. §. rationes. Item cõtinere debet quicquid ad talem adminiſtrationem peruenit. de pertinentibus ad illum cuius negotia geſſit: ⁊ ex quo eam recepit ⁊ ex quo expendit ⁊ quantum: ⁊ ſic apparere poterit de fide ⁊ diligentia ſui actus. ff. de tute. ⁊ ra. diſtrac. l. prima. §. officio. Solennitates autem de teſtibus ⁊ ſimilibus non ſunt proponende quod hoc non ſit iure cautum ⁊ ſufficit quod habeat ſuas ſolennitates: nam ⁊ ſtatur ſine his libro cenſuali ⁊ extracto de archiuo publico. de probatio. cũ cauſam. de preſcriptio. ad audientiam. ff. de probatio. l. celſus. C. de fide inſtrumen. ad hec ſine his ſolennitatibus dici debet quod non valebit. niſi ad preſumptione; qualem qualẽ ſecundũ quantitatẽ et qualitatem cauſe. C. de donatio. ante nup. auten. eodem curſu. C. de tranſactio. ſi ex falſis: vt quia dicit ſe expendiſſe in doctrina pupilli: qui proficit in edificio quod refectum apparet: quia ſine ſumptu talia non ſiunt ſecundum Nico. ¶ Et circa iſta videamus caſus in q̃bus nihil probat caſus in quibus plene probat ⁊ caſus in quibus aliquid probat: ſed non ad plenum non probat quando liber conficit: ⁊ ſcribitur ad commodum proprium ab omnino priuato tamẽ poſſet facere qualem qualem preſumptionem ſecundum qualitatẽ ſcribentis vt notat Hoſtienſis de probationibus cauſam licet Bartolus dicat in. l. nuda quod non probat per. l. exempla et lege ratiões ⁊ hec vera etiam ſi ſit confecta ex officio publico vt dicit Bartolus. et Nicolaus mata. fatetur quod ſi alijs adminiculis iuuetur probabit pro ipſo ad hoc quia. l. rationes. dicit quod ſola non ſufficit: ⁊. l. inſtrumenta. excipit vnum caſu; Bar. in. l. admonendi vbi inducit pro ſcribente aliquam preſumptionem: ſi fuit ratio alicuius defuncti: qui fuit bonus homo. l. qui cum maior. §. penulti. de bo. liber. C. de probationibus. l. rationes. vbi dicit quod ſole non ſufficiunt. hoc tene licet quidam tenent vt recitat Joannes andre. in additio. predicta quod ſcripture mercatorum etiam pro ſe credatur ſemiplene vt ſit locus delationis iuramenti quod non placet mihi neq; Cyn. in dicta. l. inſtrumenta niſi in caſu de quo dicam. infra vbi facit plenam probationem. Caſus in quibus probat ſunt hi ſecundum bar. ¶ Primus quando conſtat quod liber eſt ſcript[9] manu eius in quo ſcribitur aliquid per ſcribentem in dependentibus a declaratione voluntatis ſue. C. de nego. geſtis. l. neſennius. cum concor. ¶ Secũdus caſus in quo probat eſt quando conſtat confeſſione vel aliter qõ ſcriptura eſt de manu ſcribentis: ⁊ aliquid in libro ſcripſit contra ſe. ⁊ illi plena fides adhibetur. C. de probationibus. l. rationes in fi. et l. quedam. §. nummularios. ff. de eden. C. de arbit. tute. l. fina. ⁊ dicit bartolus in dicta. l. nuda quod probabant librum de eius manu: p comparationem etiam ad finem plene probationis ac ſi eſſet confeſſatum per illu; cuius manu eſt ſcriptum. C. de fide inſtrumentorũ. l. comparationes: quia illa. l. immutata eſt ſolum in apertis non in alijs ſcripturis: quia facilius poteſt quis contrafacere vnam apocham quam vnum librum rationum. Item eſt imputandum parti: que facit fieri apocham: ſi non adhibet ſolennitates: quia ratio ceſſat in libro rationum: quem quis componit ad ſui voluntatem.

¶ Tertius caſus quando probat eſt inter tertios ſi conficitur ad pṽiudicium ⁊ commodum tertie perſone ⁊ conficit ex officio publico: ⁊ neceſſitate officij publice iniuncti vt olim in nummularijs. C. de fide inſtrumento. illate ⁊ dicta. l. quedam. §. nummularios. ⁊. l. luci[9] §. tutele. ff. de adminiſtra. tuto. ſecundum barto. idem tenet nihil dicit in additio. predicta. ⁊ dicit ibidem quod tales libros poſſunt ſcribere per ſe: vel operarios ſuos ipſius nomine ſcribentes: ⁊ ipſe ſubſcripſiſſe intelligatur. ff. de regu. iur. l. qui per alium. ff. de adminiſt. tuto. l. ita tamen. §. geſſiſſe. de acquiren. re. domi. l. quicq;. j. reſpon. in ſi. idem in tutoribus ⁊ curatoribus. ſecundum Nicolaũ. ¶ Quartus caſus quando liber rationum ſcribitur per tertium de voluntate duorum: vt quia ego ⁊ tu deponimus penes campſorem ⁊ de datis ⁊ acceptis inter nos volumus quod ille ſcribat rationes tunc dixit Nicolaus quod ſi conſtat confeſſione vel probatione partium ei ſtabitur inter eos ⁊ faciet plenam fidem ſi per alterum negetur nõ ſtabitur quo ad plenam fidem: quia priuata eſt. C. eodem inſtrumẽta cum alijs adminiculis prodeſſe poterit que eſſent maiora ⁊ minora ponderatis circunſtantijs perſonarum principalium ⁊ ſcribentis ⁊ quantitatis rei: nunc quando ſcriptura facit ſemiplenã vel aliquam probationem. ¶ Quintus caſus quando ſcriptura eſt libri rationis inter ceteros ⁊ liber non eſt confectus autoritate publici officij nec de voluntate partium tunc non facit plenam fidem vt dicto. §. nummularios. ſecundum barto. in. l. nuda. Sed quia hodie campſores ⁊ mercatores: licet non habeant officium ex publico tamen iurant in arte ſua ⁊ ſuccedunt loco eorum qui olim eligebantur publicata autoritate putat bartolus eo; in libris ſtandum quo ad ſemiplenam probationem ſi dicti mercatores ſunt fidi ⁊ probati vt dicto. §. nummularios. not. ſic intelligit barto. in gloſſ. in. l. admonendi. ⁊ in. l. bonefidei ⁊ approbat hec cõſuetudo cui multum eſt inherendum

FRANCKESCHE STIFTUNGEN

6 herendum ſecundum Inno. ¶ † Ad tertium genus: ſi ad epiſtolas.
dic ſi epiſtola ſit pro ſe non creditur ſi contra ſe ⁊ eſt confeſſata: ⁊ pro
bat. l. publici. ff. de poſi. ſi non eſt confeſſata ⁊ habebat ſigillum autẽ
ticum illi credatur. l. ſi qua per calumniam ⁊ quod ibi no. C. de epiſ.
⁊ cle. ſed de hoc dic vt de probationibus poſt ceſſionem: ⁊ nota. ff. de
publica. l. ſi publicanus per Bartolum. Si nõ habet ſigillum auten
ticum probatur per comparationem ſicut dictum eſt de libro ratio
num: quia non eſt quid imputetur parti. Sed ſi preſens preſenti dat
literam vt ſit quotidie eſſet idem quod in apocha ſecundum Barto
lum. in. l. nuda. de hoc per eum in. l. lucius. ff. de fideiuſſo. inquantũ
dixi ſupra ſcripturam non probare ad commodum proprium: cui vi
leat pactum vt ſtetur eius ſcripture videtur quod non: quia pactũ
eſt indiſcretum: vt no. de fide inſtrumentorum. cum. p. tabellio. glo.
tetigit de teſtibus. tuis. docto. de foro competenti. ſi diligenti: ⁊ gl.
videtur tenere quod valeat pactum Cyn. in. l. ſi quis in conſcriben
do. de epiſco. ⁊ cleri. tenet quod pactum non valet: quia per hoc in
uitatur ad delinquendum. l. conuenire. ff. de geſt. dota. in Barto. et
Dyn. l. fina. ff. de preto. ſtipula. ⁊ aliud tangit. ff. de dote prelegata. l.
theopõpus tenet quod valet pactum: ſed poterit reuocari: ſi eſt de
latum iuramentum nunquam iuret ſi tamen declaret anteꝙ̃ reuo
cet vel ſcribat: valet ſcriptura: ſed reducitur ad arbitrium boni viri.
ff. de oper. liber. l. pe. ff. de arbitri. l. ſi pro ea. C. de dotis promiſ. Non
obſtat ſi dicis quod per hoc inuitatur ad delinquendum: quia a ta
li ſemper concluditur dolus. l. creditor. §. lucius. ff. mandati. Nõ ob
ſtat etiam ſi iurauerit ſtare dicto ſuo vel ſcripture ſue: quia dolus ex
cluditur. de quo in ſpecu. de probationi. §. videndum. verſicu. quid
ſi ⁊ dicto. §. ſed pone an valeat pactum quod non poſſit niſi per in
7 ſtrumentum probari. ¶ † Venio ad materiam ſigilli. circa quam.
Primo videndum quando ſigillum dicatur publicum ⁊ hoc tãgit
gloſſ. Secundo videndum eſt de modo ⁊ forma ſigillandi. Tertio
quale debeat eſſe ſigillum. Quarto an alieno ſigillo quis poſſit ſigil
lare. Quinto quibus cauſis ⁊ pro quibus fiat actus ſigillandi. Sex
to an ante ſcripturam ad probationem eius quod poſtea ſcribitur
poſſit vacue charte ſigillum apponi an ad validationem effect⁹ vel
probationis oporteat ſcripturam concurrere cum ſigillo vel prece
dere. de hac materia ſigilli vide in ſpec. de probationi. §. fin. verſi. x.
¶ Venio ad primum gloſſ. ponit quatuor modos in quibus ſigil
lum dicitur publicum que eſt clara vide eam ⁊ vide de hoc in ſpecu.
8 prealleg. loco. ¶ † Ad ſecundum de modo ⁊ forma ſigillandi. vide
tur quod ſit neceſſe ſigillantem dicere ſe ſigillum apppoſuiſſe. C. de te
ſta. ſi vnus. ⁊. l. hac conſultiſſima. ⁊. l. in teſtamẽtis ⁊. l. iubemus. j. de
re iudic. inter nos. §. primo. vbi de hoc. Alij dicũt ſufficere ſi in char
ta contrahentium vel loquentium ſeu contentorum ſigilla apponã
tur ⁊ ſi non exprimant quod ipſi ſigilla ſua appoſuerunt. C. arbi. tu.
l. fina. infra capitulo inter dilectos. quod eſt verum ſi talia ſunt ſigil
la quibus credendum ſit vt ſigilla epiſcoporum. xj. queſtione. iij. cu
re ⁊ aliorum inferiorum prelatorum. xix. queſtione. iij. ſtatuimus. xc
9 vij. diſtinctione. nobiliſſimus. ¶ † Ad tertium dic quod debet eſſe
ſigillum habens caracteres vel nomen ſigillantis infra eodem. inter
dilectos. Item debet eſſe autenticum quando ſigillum interponit
ad preſtandam autoritatem ſcripture ⁊ hoc quando preſtat autori
tatem ſcripture principaliter non ſecundario. Si autem interponit
non principaliter: ſed ſecundario ſufficit priuatum ſigillum non ta
men requiritur principaliter ad autorandum: ſed ſecundario vt eſt
teſtis: nam non exigitur publicum: ſed ſufficit priuatũ dummodo
caracteres habeat. ff. de teſtibus. ad teſtium. §. penulti. Nec exigitur
quod ibi ſint littere dummodo aliter certum ſit. Si vero vbi ſint lite
re tantum oportet quod ibi legi poſſint in totum vel ſaltem in tan
ta parte quod indubitate poſſit intelligi quid velit dicere. infra eo.
inter dilectos. Nunquid autem ea incongia vel alia que non ſit ſcri
pta: ⁊ apta ad ſignandum ſigillari poſſit. dic quod not. ff. de teſta. l.
ad teſtium. ff. de auro ⁊ argento. lega. l. argento. §. ornamenta. Itẽ
quando interponitur ſigillum ad ſe obligandum ſufficit priuatum
ſigillum. ff. depoſiti. l. publia. Non nocet tamen ei licet ſcripture ap
ponatur. C. de rebus eccle. non alie. l. ij. Non eſt tamen vis anulo vel
ſigillo ſigillet: nam quod appellamus ſigillum legiſte appellãt anu
lum ad hoc de procurato. petitio. nam antiqui non habebant ſigil
la: ſed anulos ſculptos cum quibus ſignabant ſicut reperiuntur in
modernis temporibus multi tales. Nec eſt vis ſi loquatur qui in ſcri
ptura ſe obligat vel quicquid aliud facit: an loquatur is qui ſigillat
ſecundum Innocen. ſicut non eſt vis an loquatur in prima perſona
vel ſecunda tabellio qui conficit inſtrumentum vt not. de conuerſa.
10 coniuga. dudum. §. pe. ſecundum Hoſtien. ¶ † Venio ad quartum
an quis alieno ſigillo poſſit ſigillare. Innocen. dicit quod ſi quis ha
bet ſigillum proprium illo proprio debet ſigillare: alias non ꝓdeſt
nec virum: quia nec ſigillum proprium ſufficit ad vſum deputatum
de appellationibus ſignificauit. Si vero ſigillum proprium non ha
bet vel habet ſed non pre manibus nec poteſt haberi de facili tũc po
teſt vti alieno ſigillo debet tamen exprimere cuius ſigillo ſigillat et
quare alieno ſic intellige concordat ſignatas in gloſſ. alias turbatũ
eſt ſigillum. ff. de teſtamen. l. ad teſtium. §. ſigna. Item eſt alia ratio

vt diſcuti poſſit quo ⁊ a quo ⁊ ex qua cauſa ſignatũ ſit in inſtrumen
tum nam ex pluribꝰ ⁊ diuerſis cauſis apponitur literis ſubſcriptio
⁊ ſigillum. Sufficit tamen quod aliter conſtare poſſit a quo ⁊ ex qui
bus cauſis ſit ſigillum appoſitum vt ſit ſcriptura autentici et alte
rius contineatur ad quid et ſufficit. vt. infra de confirmatione vtili.
vel inutili. cum dilecta ⁊ not. de fideiuſſori. peruenit. i. epiſcopus ta
men ſi ſigillat ſigillo eccleſie non intelligitur alieno ſigillo ſigillare.
lxj. diſtinctio. in nomine domini. argumen. vj. queſtione. j. ſcire.
11 ¶ † Venio ad quintum de quibus cauſis fiat ſigillatio. dic qđ quã
doq; apponitur in ſignum conſenſus. xij. queſtione ſecunda ſine ex
ceptione. de procura. capitulo primo. ff. de pigno. l. ſi fideiuſſor. §. ſi.
⁊ ſeq. Quandoq; in ſignum teſtimonij. ff. de pigno. actio. l. gayus.
Quandoq; in ſignum autoritatis preſtite. xij. queſtione ſecunda ſa
crorum. ⁊ capitulo cum redemptor. Quandoq; in ſignum confirma
tionis. j. capitulo inter dilectos. §. primo ⁊ ex alijs multis cauſis.
12 ¶ † Venio ad ſextum an ſigillum ad confirmationẽ eius quod poſt
ea ſcribitur apponi poſſit vacue charte an oportet quod ſit contem
poraneum ſcriptura ſicut procuratores cedulas vacuas recipiunt a
domino ſcribant quicquid placet ⁊ ſigillent. dic ſi eis traditur ſigil
lum cum poteſtate ſcribendi ⁊ ſigillandi reſpectu certi articuli ⁊ ſcri
bant alium poſſunt peruenire tanꝙ̃ falſarij. Si datur ſibi facultas
ſcribendi quicquid placet generaliter ⁊ indiſtincte. Quandoq; di
cunt quod valebit quod ſcribitur etiam obligando quia totum vi
detur ſue fideicommiſiſſe. ff. commoda. l. tertia. §. fina. ⁊. l. ſequen. et
l. ſi vt certo. §. ſi interdum. ⁊. §. plane. ⁊. §. quinimmo. ⁊. §. deniq;. ff.
manda. ſi quis negotia. ff. de falſis. l. prima. §. in rationibus. ⁊. §. ſeq.
§. ſed interdum. §. plane. §. quinimmo. §. deniq;. ⁊. §. idem princeps.
⁊. l. ſi quis legatum. ⁊. l. impuberem. §. qui codicillos dum tamen ta
le ſit quod ibi ſcribitur quod cõſtitui poteſt procurator. Alij dicũt
quod in illis codicillis nihil poteſt ponere quod alium obliget niſi
illum cuius eſt ſigillum. Alij dicunt quod illum obligare poteſt: nec
aliquem. ⁊ quod non valet quod in talibus cedulis ſcribitur: quia ſi
gillo dat autoritatem ſcripture. ſcriptura contractui autoritatem
autem non poteſt dare ſigillo nec ſigillum ſcripture nec contractui
que nondum ſunt vel non fuerunt ante appoſitum ſigillum: ſ; poſt
ea etenim quod non eſt. fides dari non poteſt. de conſtitutio. cum ac
ceſſiſſent. de contrahen. emptione. l. fundi. ⁊. l. rutilia polla. Secun
do quia non poteſt nec ei quod ignorat: quia nõ poteſt autoritas in
terponi ſine cauſe cognitione. ff. de officio pro cõſul. l. nec quicꝙ̃. xv.
vbi decretum. iij. queſtione. iij. §. ſpatium. hec confirmat tex. in autẽ
tica. de tabel. §. nos autem. vbi dicitur quod tabellio qui dat autori
tem debet intereſſe actui ⁊ debet audire totum negotiũ: vt inde ſciat
reſpondere ſi interrogetur. Sic ⁊ in ſignante cum hec duo equiparẽ
tur. Item quia poſſent ſequi multe abſurditates poſſet etiam tale
ſigillum dari vt apponi ignorante eo cuius eſt. Item poſſibile eſt
eum mortuum anteꝙ̃ ſigillum charte ponatur ⁊ mandatam morte
extinguitur. inſtitutio. mandati. §. certum. Item poſſet ſpoliari vel
mori procurator: ⁊ cedula ⁊ ſigillum prouenire ad aliquem dei ſpiri
tum habentem poterit ſcribi in ea quicquid placet in preiudicium
cedule grauiſſimum detrimentum. de quo nec actum nec vnꝙ̃ cogi
tatum fuit quod eſt iniquum. ff. de pactis. tres fratres. ff. de tranſac.
l. qui cum tutoribus. C. de donationi. l. nec ignorans. Item poſſent
ante ſcripturam oriri inimicitie inter procuratorẽ: ⁊ dominũ ⁊ hoc
maxime quando ignorauit quid ibi deberet ſcribi. ſecus forte ſi ſci
ret: quia mandatum fuiſſet de certo ſcribẽdo. Non obſtat ſi dicatur
quod contractui ſed mandato preſenti. Secundo procuratori ſigil
lum videatur appoſitum: quia ſigillum nõ probat autoritatem mã
dato ſed ſcripture. vnde ſi cenſeatur autorita. ſcripture non tamen
de contractui quem continet fidem facit: ⁊ cuꝫ procurator poſſit ſcri
bere quamꝙ̃ vult hec cedula non ſigillum probet ei autoritatem: ſ;
ipſe ſcribens. Nec obſtat. ſi dicitur dominus ex quo dedit cedulam
vacuam. videtur dediſſe ei poteſtatem vt ſcribat quicquid vult. ff.
de pac. l. ſecunda. de contrahen. emptio. l. clauibus. de conſuetu. c. ij.
cum multis concor. quia in illis iuribus quod datũ intelligitur ve
nit vt propinquum dationi ad dationem in quadam conſequentiã
vt ſi dedi claues horrei iuſta horreum videor dediſſe horreum: ⁊ ſi
dei inſtrumenta contẽta in eis videor dediſſe. C. que res pignori ob
li. poſſeſ. l. prima ⁊ ſi reddo debitori inſtrumentum videor remiſiſſe
debitum contentum in inſtrumento vt dicta. l. ij. Secus ſi reddam
pignus vt dicta. l. iij. hic autem non eſt aliquid propinquum per qđ
videat magis mandaſſe de vno quam de reliquo maxime cũ ex mul
tis ⁊ diuerſis cauſis inſtrumentũ ſigillari poſſit. vt. ſ. dixi. vnde hoc
inſtrumentum aliqua preſumptione certa iuuari non poteſt. Quã
doq; epiſcopus ſigillum committit alicui perſone vt nomine ſuo ſi
gillet contractus: ⁊ alia inter contrahentes nomine ſuo: ⁊ tunc ſecũ
dum poteſtatem ſibi datam poterat is cui eſt commiſſum illam ſcri
pturam ſigillo ſigillari. de his que pertinent ad epiſcopuꝫ puta cau
ſas committere citare confirmare ⁊ generaliter omnia que ſibi com
miſſa ſunt poterit expedire ⁊ literas etiã ſi prelatus cuius eſt ſigillũ
non viderit ſic videmus facere papam: ⁊ multos alios prelatos. de
crimine fal. dura. In contractum autem aliarũ perſonarum non de

bet ſigillum nomine epiſcopi apponere teſtimoniale:niſi ⁊ ipſe epi-
ſcopus interfuerit contractui cum teſtimonium ſit tantum de viſu
⁊ auditu et de his que habentur .iij. queſtione .viij. teſtes:⁊ ſic loquū
tur teſtes que habentur in autentica. de tabellio. §. nos autē. Poſ-
ſet tamen dici quod teſtimoniale ſigillum poſſet apponere is cui cō
miſſum:vbi de conſuetudine hic habetur ſicut eſt in quibuſdam lo-
cis que hic enumerat Innocen. in quibus prelati habent dominiū
temporale non quod contractus intelligant habere teſtimonium
ab epiſcopo:ſed ab eo cui eſt commiſſum ſcilicet cancellario vel alio
qui ſigillum apponit fingitur enim eius ſigillum ſicut ⁊ ſigillum ec
cleſie fingitur eſſe epiſcopi. lxxiij. diſtinctio. in nomine patris tamē
debet exprimi in litera cuius nomine apponitur an epiſcopi: vel fa
miliaris ſecundum Innocen. Hoſtien. dicit quod in aliquibus ciui
tatibus eſt de conſuetudine quod nomine prelatorum ſcribuntur li
tere de contractibus ⁊ alijs que ipſi prelati nunq̄ viderunt:⁊ ſigilla
runt ſigillo vel bulla. ad hoc ſpecialiter deputatis nec fingitur ſigil-
lantis:ſed prelatis cuius nomine ſcribuntur quamuis abſentis:ac ſi
eſſet preſens quod in alio caſu vix fieri poſſet abſq̄ pena falſi vt pa-
tet ex no. de his que fiunt a prela. quanto. Unde dicit quod talis cō
ſuetudo que vim dat priuatis ſcripturum. infra eodem cum dilect⁹:
⁊ prelatum ſcribentes ⁊ ſigillantem excuſat a pena falſi:quia hic ni-
hil fit cum dolo ſine quo non committitur pena falſi. ff. de fal. l. j. ⁊ .ij
cum ſimili. ſed neceſſitati contrahentium ſubuenit vt ad hoc inſtru-
menta ſint maioris autoritatis ⁊ expediri poſſint abſq̄ prelatoruꝫ
preſentia:quia nec poſſibile eſſet quod omnib⁹ principaliter inter-
eſſet ac ſi preſentes fuiſſent:ſed nec debent dici omnino abſentes: q
ex autoritate ⁊ mandato preſentes ſunt ſpiritu. ij. queſtione. j. de ma
nifeſta. de dolo ⁊ contumacia. veritatis:⁊ quia preſens fingitur qui
per alium fuit. ff. de admini. tuto. l. item. §. geſſiſſe. de offi. delega. pa
ſtoralis. §. preterea ⁊ adde quod no. de his cedulis. de ſolutio. c. ij. ſe-
cum Hoſtien. ⁊ quod not. in. c. inter dilectos. in verbo facilius ⁊ hec
ſufficiant de hac materia in clemen. ſtatutum. de electioni. in clemē.
per Guil. de mon. lauda. Antonius de Butrio.

1 ☞ Raſura in loco non ſuſpecto non vitiat inſtrumentum vel re
ſcriptum. nu. 8.
2 Raſura qn̄ dicatur in loco non ſuſpecto.
3 Copia reſcripti eſt parti edenda.
4 Reſcriptum a quo poſſit abradi.
5 Notarius an poſſit aliqua cauſa corrigere errorem ſui inſtrumenti.
nume. ſeq.
6 Inſtrumento cōfecto an poſſit notarius de partium volūtate aliqd
addere vel minuere.
7 Inſtrumenta tenetur edere reus actori quando ſunt communia vel
⁊ illis eſt vſurus vel quando de falſitate pretendit ipſe actor illa re-
darguere. ⁊. c. ſeq.
8 Inſtrumentum vitiat raſura que eſt in loco ſuſpecto.

1 **Ex literis.** ¶ † Reſcriptum apoſtolicum ꝓpter
raſuram in loco non ſuſpecto non cen
2 ſetur vitioſuꝫ. Cōmunis diuiſio. ij. ibi dicamus. ¶ † No.
quod raſura circa narrationem facti non cenſetur in loco
ſuſpecto ad reddendum reſcriptum vitioſum ſimiliter nec priuile-
3 gium ſi raſura eſt in poſitionibus. ¶ † Nota. quod reſcriptum ⁊ co-
4 pia reſcripti parti eſt edenda:⁊ in originali tanquam rei. ¶ † Que-
ro a quo poſſit abradi: dic quod a conceſſore vel vice cancellario vn-
de ſi probari poſſet quod abraſio facta fuiſſet ab impetrante non ha
ret cōmodum reſcripti in dubio preſumitur quod abraſio fuerit per
officialem ſecundum Uincen. dicit Innocen. quod abraſio eſt faciē-
da per cancellarium vel alios officiales curie inquantum cuiuſq̄ eſt
ratione officij commiſſum ſi per alios fieret eſſent falſarij. vnde dicit
Hoſtien. quod in curia eſt canon late ſententie in quemcūq̄ alium a
predictis officialib⁹ qui in reſcripto bullata vel in nota formata:⁊
ſignata aliquid ſaltem vnam literam vel figuram vel etiam dimidiā
abraſit deleuerit compleuerit vel mutauerit niſi illius ad quem ſpe-
ctat data licētia ⁊ dicit qđ ſepe publicatur in curia:⁊ ſic non excuſat
ignorantia. de poſtula. prela. c. j. de iudeis ita quorundam. ff. de inſti
to. l. ſed ⁊ ſi. §. de quo palam. Caueant ergo ab irregularitate: ⁊ dicit
quod tam arcte curia ſeruat hanc penam quod de facili diſpenſat:
nec abſoluit preſentem niſi prius proficeretur per religioneꝫ appro
batam abſoluit tantum omni dura penitētia:⁊ dicit quod idem ſer-
natur de literis penitentiarij domini pape. ⁊ fortius hoc in falſarijs
bulle vel ſigillorum penitentiarioꝝ ⁊ literarum ipſorū ⁊ qđ dictū eſt
de notis fortius intelligendum eſt de litera iam groſſata quo ad mo
dos. ſ. ſpecificatos. h. d. quia ſi in totum notam groſſatam vel etiaꝫ
5 bullatam dilaniauerit non eſſet locus illi pene. ¶ † Quero an nota
rius aliqua cauſa poſſit corrigere errorem ſui inſtrumenti de hoc p
archidiaco. xxxv. queſtione. ix. §. j. in ſpecu. de inſtru. editi. §. inſtru-
mentum verſicu. nunq̄ confecto ⁊ ibi Joan. andr. in additio. cōclu-
dit ſpecu. quod ſi errauit in ponendo diem ⁊ locum in inſtrumento:
⁊ habebat in prothocollo:⁊ recordatur de die:facit regulam quod ſi
vult addere diem ⁊ locū non aliter probando:ſed atteſtando ſic fuiſ-
ſe:quia non ſtatur dicto notarij de his que coram eo acta ſunt niſi re
duxerit ad ſcripturam ſicut nec ſoli arbitro. ff. de arbit. l. ne in arbi-
tris ⁊ fungatur duplici officio in autentica. de heredi. ⁊ fal. §. ſicut ve
ro. Si tabellio aliter poteſt ſe per errorem vel ex certa ſcientia nō ob
miſiſſe poterit illud addere. Sed conſulit ſpecu. quod hoc faciat iu-
dicis autoritate ⁊ putat Nico. mata. licentiam neceſſariam quando
de die foret queſtio inter partes iam hoc conſilium commendat Jo
an. and. maxime propter illud quod dixit. l. eos. ff. de fal. Si dicat nō
neceſſariam quando dico in publico vel locus eſt obmiſſus:quia de
neceſſitate in aliqua die vel loco fuit ⁊ hec neceſſaria, ſunt ad inſtru-
mentum. nec ob. in aut. de heredi. ⁊ fal. §. ſi vero abſunt. q̄ ibi teſtiū
preſentia vel nuntius non eſt neceſſario de cōmunicantibus inſtru-
mentum vel contractum:ſed de validantibus. Idem dicit conſiliuꝫ
neceſſariuꝫ quando in die eſſet erratum vel quia aliam pro alia die
appoſuit:quia ibi eſſet contrarietas quo caſu eſſet neceſſaria auto-
ritas iudicis ⁊ tunc attenderetur in ea concedenda ⁊ admittēda cor
rectione qualitas notarij ⁊ alteratio diei preiudiciuꝫ afferat aduer
ſario vel non ⁊ hec mouerent iudicem ad facilius vt difficilius con-
cedendum. dicit tamen Guil. quod cautius eſt notario facere nouū
prothocollum vel inſtrumentum quā illi addere ex quo poſſet aliq̄
haberi ſuſpitio: vt no. C. de teſtamen. l. fin. Joan. and. in data. vj. di-
cit quod de facto ſeruatur quod poſt porrectionem inſtrumenti no
tarius non poteſt corrigere errorem abſq̄ autoritate iudicis ſui vel
officialis. ad hoc conſtitu. abſq̄ pena falſi. Ante autem dicit ſerua-
ri quod ſi dedit copiam parti adhuc non corrigit ſi non dedit copiā
parti ⁊ extat notarius qui confecit poteſt corrigere errorē: alias nō
poteſt corrigere errorem in ſpecu. loco preallega. Si non extat no-
tarius qui confecit ⁊ poteſt videri eius prothocollum per quod ap-
paret error corrigere poterit alius de iudicis autoritate vel ſtabitur
prothocollo in aut. de tabelli. §. illud ⁊ not. in ſpecu. de inſtru. editi.
§. inſtrumentum. verſi. quid ergo ſi in nota: ſi non poteſt apparere
ex prothocollo non corrigit ſine iudice procedunt predicta quando
6 vult corrigere. † Sed ſi vult addere aliquid inſtrumento hoc non po
teſt addendo non incluſa vel adherentia ad ſubſtantiam contract⁹:
etiam de voluntate partium in auten. de equali. do. §. neq̄ contin-
gat. ff. de rei vendi. l. in fundo. ff. ad ſill. l. ſeya mancipia. ⁊ idem dicit
de obmiſſis ignoranter. vel alio modo quod videtur durum. ſuper
quo ad vltimum. ideo tenet quod poteſt cuꝫ conſilio ſupradicto. di
cit tamen ſpecu. in verſi. ſeq. quod ſi dies fuit appoſita in prothocol
lo ⁊ obmiſſa in publico quod probabitur per prothocollum: quia vi
detur in publico repetita. ff. de dam. infec. ſi finita. §. videamus. ver.
repetita. ff. de eden. l. ſi vnus ex argen. §. initium inſtitu. ad. l. acquil.
§. hoc autem tertio. ff. de no. oper. nunc. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi p-
tori. de reſcrip. cauſamq̄. hec vera inquātum velit addere vel detra
here aliquid qđ non reperiatur in ꝓthocollo. vide de quo tūc nō eſt
expreſſe actum inter partes ſed ſi errauerit in ſcribendo poteſt adde
re concordando ⁊ terminando ⁊ reddendo. ff. de his que in teſta. de
len. l. cancellauerat. debet tamen dicere in fi. inſtrumen. tale verbuꝫ
abraſi in tali linea vel talem interlineaturam feci ⁊ ſic de ſingulis no
ta. archid. xxx. q. ix. §. j. Si autem data ſit a partibus facultas adden
di vel minuendi ad ſenſum ſapientis. dicit quod poteſt addere vel
diminuere ad confirmationem rei geſte ſubſtantia nō mutata vt in
re vel in precio. ff. manda. l. ſi mandato. §. ſi. ff. de iureiuran. actori. ff.
de heredi. inſtitu. l. illa inſtitutio ibi. Joan. an. poſt Ricar. malum.
dicere poſſet in conſue. vel clariori modo deſcribere an ſcriptum et
magis pape. item ſupplebat in naturalibus contractus vel actus p
quo conficitur inſtrumentum no. ff. de verb. obli. l. ex ea parte. ff. de
actio. empt. l. emptorem. §. j. Non poterit ergo in conſueta nec acci-
dentalia vel etiam naturalia vel extranea que bonus vir non arbi-
traretur. Subſtantialia aūt ſupplere nō poteſt: quia illa ita in ſunt
reſpectu initij quod illo non poſſunt ex poſtfacto ſuperuenire. C. de
teſta. l. teſtiū. de ſpon. ⁊. c. ſe. in fi. Recitat ibi Joan. an. alias opi. cir
ca materiam. idem tenet Barto. in. l. illa inſtitutio preallega. debet
tamen notarius apponere diem declarationis ſapientis: vbi ſapiēs
aliquid ambiguum declarat vel aliquid addat vt. l. heredes palam.
§. ſed ſi notam. ff. de teſtamen. vbi declaratio que fit debet per produ
ctos teſtes probari ſi tantum vult mutare verba tunc ſub eodē die
poteſt notarius mutare verba. Ex predictis dicit Richar. ⁊ Joar.
and. vt. ſ. quod per illam clauſulam non poterit verbo relinquo ad
der iure inſtitutionis vel aliud ſimile quod habet validare teſtamē-
tum alias nullum quando deſcendentibus erat relictum. Sed dicit
quod quicq̄ dicat contrarium fit de facto ⁊ habet equitatem. Se-
piſſime enim reſtitutiones filiabus relinquūtur filios maxime cum
verbum relatim etiam reſtitutionem accommodet in autenti. de
heredi. ⁊ fal. §. ⁊ hec ſi quidem. ff. de teſta. l. ex ea. §. j. de heredi. inſti. l.
his verbis. ⁊ quod not. de teſta. c. j. in gloſſ. Sed nunq̄ per hoc deter
minat quod in contractu venditionis vel donationis ad transferē-
dum dominium addi poſſe precarium vel contractum conſtituti: q̄
id fieri conſueuit ⁊ efficatius peruenitur ad mentem contrahentiuꝫ
ff. de mi. teſta. l. ſi quis locuplex. C. communia delega. l. prima. Ideꝫ
dicit

dicit Jo.an.quando notarius ponit diem ꝛc. vt illud intelligat qꝺ
eſt de natura contractus ꝛ conſuetudine notarij.ff.de lib.ꝛ poſthu.l.
gallus poſt principium.ꝛ de iureiurā.l.ſi duo patroni.in principio.
ꝛ.§.idem ſcribitur/ſecundum Jo.and.de hoc dic vt per Barto.in di
cta.l.gallus.§.ꝛ quid ſi tantum ꝛ dixi.ſ.de offic.delega.ſuſpitionis.
7 ¶†Oppo.cum glo.quod inſtrumenta non ſint partibus edenda.
de dilatio.preterea.de probatio.c.primo.Solu.duobus caſibus qs
edere tenetur quando ſunt communia vt reſcripta:ꝛ quādo illis eſt
vſurus etiam ſi illa/velit redarguere de/falſitate. gloſſ.allegat iura.
8 ¶†Oppo.quod raſura vitiet inſtrumentum:quia debet eſſe inte-
grum non cancellatum nec in aliqua ſui parte vitiatum.C.de edic.
diui.adi.tol.l.finali.Solu.raſura vitiat quando/eſt in loco ſuſpecto
hoc eſt vt in reſponſione pape:ſecus ſi vbi factuz recitatur:quia hoc
pertinet ad ius.C.de teſtamen.l.ſi vnus ꝛ non eſt ſuſpectum inſtru-
mentum ſi raſura apparet de eadem manu:ſed tu pone quod reſcri-
ptum dicat.de vna poſſeſſione nōne poterit illa abradi ꝛ alia appo
ni:preter mentem delegantis ꝛ ſic traheret reſcriptum ad aliam rem
quam contentam in reſcripto.item pone in priuilegijs cōcedit vna
res ſcilicet trahere ad aliam vbi abraderet habet eam contra mentē
cōcedentis priuilegium:ꝛ ſimiliter in gratioſis. Inno. dicit hāc de
cre.procedere in reſcriptis confirmatorijs in priuilegijs.dic qꝺ non
habet locum:nam inſtrumenta abraſa in nomine poſſeſſionis do-
nate facerent priuilegium ſuſpectum ex eadem cauſa ſuſpecta eſ-
ſent inſtrumēta donationum:vel aliorum contractuum vt ſecus in
alijs reſcriptis gratioſis. eodem modo etiam contentioſis.cum in
illis poſſit fieri fraus.de reſcriptis.ad aures.ꝛ.c.paſtoralis.ꝛ.c.ſedes
ꝛ.c.ſignificauit.vnde oportet quod hoc intelligatur quādo per aliā
ſcripturam veritas ſcripti detegitur vel correctio apparet facta ex
eadem manu vel quando ex precedentibus ꝛ ſequentibus conſtat de
veritate ſcripture vel ſcripti in abraſo loco:ꝛ conſonat precedentibꝰ
ꝛ ſequentibus:vt no.glo.de religio.do.cum venerabilis.in gloſſ.in
verbo propter predicta.ad medium glo.vel quandoqꝫ additur ſup
intellectu vt in aliquo acceſſorio vel conſecutiuo neceſſario. Habe-
tur ergo quod in narratione facti locus non eſt ſuſpectus in deciſio
ne iuris quando dicatur in loco ſuſpecto abraſa vel corruptio inſtru
menti.docto.ponunt.j.eo.inter dilectos in verſ.in glo.conſumptū
ꝛ in ſpecu.de reſcripti preſentati.§.j.verſicu.item excipitur vbi quid
de cancellatione dicam ſuper illa glo.Et aduerte quia etiam per ra
ſuram minime litere in loco ſuſpecto inſtrumentum eſt falſum ꝛ va-
cillat:vt no.j.eo.inter dilectos.licet ſecus in obmiſſione.j.eo.ex par
Hoſſ.autem hic dicere videtur quod modica mutatione litere vel ſi-
mile in nominibus poſſeſſionum vel narratione facti non vitiat li-
ras.Secus ſi nomen poſſeſſionis foret abraſum.de dolo ꝛ contuma.
c.ij.in ſi.niſi conſtaret caſum ꝛ reſcriptum per manum eiuſdem ſcri-
ptoris quod etiam conſtabit per comparationem Bar.an ꝛ inquā-
tum dicatur ꝛ in quo loco ſuſpecto.credo hoc arbitrarium.

1 ☞ Inſtrumentū ſeu priuilegiū redarguēti de falſo index exhibe-
ri faciet coram paucis in loco ſecuro.
2 Accuſandi facultas excluditur lapſo termino peremptorie aſſigna
to ad accuſandum.
3 Inſtrī fides non vacillat pendente queſtione falſi.
4 Judex nō debet aliquid difficile vel perículoſuz aſſignare parti alīs
poterit appellari.
5 Dilationis lapſus an excludat facultatem redarguendi de falſo in
ſtrumentum.
6 Inſtrumentum ſeu litera vbi de falſo redarguitur qūo iudex debeat
procedere.
7 Inſtrumēta ad quid exhibeātur ꝛ que exigantur vt exhibeanē ad fi
nem vt de falſitate arguantur.

1 **Accepimus.** ¶†Redarguenti priuilegiū/de
falſo iudex faciet exhiberi coram
paucis in loco ſecuro ꝛ interim ſtabitur ſententie late per
illud.h.d.In prima parte deciſa petitio ꝛc.In ſecūda p-
uiſio.ibi cum priuilegia.¶Nota primo caſum in quo edi debent in
ſtrumenta quando quis illa intendit arguere de falſo.¶Nota ſecū
2 do inſtrumenta edēda in loco ſecuro edenti. ¶†Nota tertio quod
lapſo termino ad accuſandum tanquam pro peremptorie excludit
facultas accuſandi ꝛ maxime quando ibi adeſt cōminatio de vlteriꝰ
3 non audiendo vel de ſilentio imponendo. ¶†Nota quarto quod
pendente queſtione falſi non vacillat fides inſtrumenti nec ex eo ge
4 ſti.¶†Not.nihil difficile vel periculoſum debere precipi parti per
iudicem:alias poſſet appellari hoc tamen expreſſo:ſed difficile ꝛ pe
riculoſum arbitrabitur bonus iudex de ſpon.de muliere vt lite non
5 conteſta.accedens.ij.ſecundum Hoſtien.¶†Quero an lapſus ter-
mini excludat facultatem redarguendi de falſo inſtrumentum.de
ſucceſſoribus archiepiſcopi dicit hic Innocentius quod olim erat
in litera ſilentium.ſ.imponatis ſibi ꝛ ſucceſſoribus:ſed hodie eſt de
ciſa:quia quarta ſubintelligitur.argumentum.de ſolutioni.capitu-
lo primo.Sed dicit Hoſtien.quod ideo quia non preiudicat contu-
macia predeceſſoris ſucceſſori quando doloſe obmittit de in integ.
6 reſtitu.c.j.lib.vi.quod eſt verius ſecundum Hoſtiē. ¶†Quero qua
re vult archiepiſcopum forte contentum.xij.hominibꝰ.dicit ne for-
te violentia monachis inferatur.ponderanda etiam eſſet qualitas
horum hominum.vnde arbitrabitur iudex qui ſint tales.de quibus
non ſit/ſuſpitio aliqua violentie.de offi.or.vt iuſta.ꝛ conſuluit.Hoſti.
qꝺ prio iudex diligēter videat voluat ꝛ reuoluat ꝛ cognoſcat ſi nonū
aliqd acciderit circa illa ꝛ ſi caſu aliqua litera peruenerit ad manus
aduerſarij que poſtea reperitur vitiata cum prima ſana eſſet ꝛ inte-
gra hoc arbitrabitur bonus iudex :nā ꝛ alius potuiſſet illud feciſſe
ſed nec corrupta preſumitur de domini voluntate.ff.de probatio.l.
eum qui cyrographum.C.de lati.lib.tol.l.ſi vna.§.ille etiam ꝛ ſi po-
tenter ꝛ violenter literam in preſentia iudicis laniauerit tunc non
eſt locus coniecturis.ff.de verbo.obliga.l.continuus.§.fina.ſed ha-
bebat iudex hoc punire arbitrarie ꝛ extraordinarie.ff.de publi.l.lici
tatio.§.quod illicitum ꝛ repelli debet talis violenter autoritate iu-
7 dicis.argum en.ſ.ti.j.peruenit.j. cum ſuis concor.†Glo.j.ponit ad
quid inſtrumenta exhibeantur ꝛ que exigantur vt exhibeantur ad
finē vt illa de falſitate arguantur.Alie glo.ſunt clare ꝛ ſupletiōe nō
egent.de materia gl.in/vbo alterius p glo.ꝛ ibi plene dixi.ſ.de pba.

1 ☞ Inſtrumentum vel priuilegium quo quis vtitur coram iudice
aduerſario integraliter legi non debet ſed ſolum illud caput de quo
agitur legi debet.
2 Inſtrumēti ſolo auditu quis nō aſtringitur de fide illius ſicut ſi to-
tius illius copiam habuiſſet.
3 Inſtrumentum plura capitula comprehendens quomodo conficia
tur ꝛ ſi pars vno tm̄ capitulo egeat an illud ſolum capitulum expe
diri debeat per notarium.
4 Inſtrumentū etiā cōe non cogitur quis edere ex quo nō eſt vſurus
ille qui petit edi.
5 Inſtrumēta ſunt edenda partibꝰ preſentibus ſicut teſtes et an in cā
criminali poſſit editio fieri iudice abſente vt videatur delegabilis.

1 **Contingit.** ¶†Inſtrumentum vel priuilegiū
quo quis vtitur aduerſario coram
iudice integraliter legi [redacted] debet ſed ſolum illud capitu-
lum de quo agitur legi debet.hoc.d. cōmunis diuiſio.ij.
2 ibi conſultationi.¶†No.quod ex ſolo auditu inſtrumēti que ſit pe
na non aſtringitur de inſtrumento ſicut ſi totius illius copiam ha-
3 buiſſet.¶†No.hic practicam condendi inſtrumentum plura capi
tula comprehendens in ſe dicit Joan.and.de decre.poteſt exempli-
ficari in priuilegio predicatorum quod appellatur mare magnum:
in quo plura capitula continentur:nam non eſſet congruum ppter
vnum capitulum ibi comprehenſum de quo queritur dare copiam
totius priuilegij an debeat recitari totum an ſufficit quod illa par-
ticula recitetur.Innocen.quod totum licet pars debeat ſcribi Ho.
contra opi.Inno.approbatur de priuile.cum perſone.li.vj.facit de-
cre.quod an ſi allegetur ſtatutum debet produci totum volumen an
ſufficiat quod producatur vnum ſtatutum.dic quod non eſt neceſſe
quod volumen totum edatur:ſed ſufficit quod totum ſtatutum per
tinens edatur:nec ſufficit edere particulam ſtatuti facientem ad rē:
quia ibi poſſit eſſe pars in fine que totum corrigeret.ff.de legi.in ci-
uile.nec obſtat hec decreta.ꝛ.l.argentarius.§.edi.ff.de eden. quia
hec loquitur de editione facienda parti quod dixi de editione faciē
da iudici.ſtatutum tantum quod producitur in dubio preſumitur
ff.de probatio.cum de lege niſi ex certa ſcientia appareat quod non
eſt totum vt quia notarius exemplans dicit quod eſt particula ſta-
tuti vel ibi dictio ꝛc.vel id eſt licet tamen pars non poſſet edere par
ticulam legis tamen lator in quo ceſſat omnis ſuſpitio poteſt.ff. de
iudi.l.pars literarum ad.l.acquiliam.l.ſecunda.ꝛ patet in multis
partibus huius voluminis.Idem in iudice qui facit edi particulaz
a notario:quia in in eis ceſſat ſuſpitio:immo ſi in ſtatuto eſt poſita
aliqua additio illa edi debet.idem ſi ſit caſſa.vt.d.l.in ciuile.ꝛ.l.ſeq.
4 ſecundum Barto.in rubrica.ff.de noui ope.nun. ¶†Oppo.quod
non ſit quis cogendus ad inſtrumenta edenda.de probationi.capi-
tulo primo.gloſſ.quod hic erat vſurus ideo edere tenetur.de hoc in
dicto capitulo primo ad hoc.de preſcriptio.ad audiētiam ꝛ.c.audi-
tis:ꝛ hoc ſiue in modo exceptionis:ſiue in vi actionis. de conſuetu-
5 di.cum dilectus.¶†Nota.penul.gloſſ.quod ſicut teſtes recipi de-
bent preſentibus partibus ita ꝛ inſtrumenta edi.Et not.quod in cā
criminali editio ſit abſente iudice ꝛ ſic eſt delegabilis receptio inſtru
menti:licet non teſtium.C.de fide inſtrumento.apud eloquentiſſi-
mum.Sed dici poteſt quod hic agebatur ciuiliter.item hic ceſſat cā
quare in criminali exigitur preſentia teſtium cum non trepidet in-
ſtrumentum:ꝛ cognoſci poſſint per alium de facili via inſtrumenti.
inquantum gloſſ.vltima dicit quod alia capitula non debeant tra-
di hoc videtur contra.l.argentarius.§.edi.ſed dic quod illud loqui-
tur in rationibus communibus:vbi ſunt data ꝛ accepta que debēt
a capite edi.vel ſecundum Joannem.veritas eſt quod debent edi.ra
tiones.l.ſicut hic editur inſtrumentum: quia eduntur a capite ad

inſpiciendum ſi tranſcribitur ſolum id de quo eſt queſtio ſm Joan. and.⁊ hoc ſequitur Barto.in dicto.§.edi. Anto.de Butrio.

1 ☞ Reus abſoluitur cum iura actoris ſunt obſcura.
2 Subiectionis queſtio q̄ñ dictari debeat.
3 Libellus generalis in acceſſorijs procedit.
4 Juriſditio ⁊ diſtrictus poſſunt q̄ñq; vt diuerſa poni.
5 Clauſula libelli ſaluo iure addendi vel minuendi quid operetur.numero.10.
6 Sniam ſup poſſeſſorio iam latam cautū eſt allegare in petitorio lꝫ non proficiat.
7 Fructus pcipiendos nō eſt in libello neceſſe petere cum illi iudicis officio veniant ſed tm̄ perceptos.
8 Abbas non poteſt ſtare in iudicio ſine capitulo lꝫ poſſit prelatus.
9 Petitorio q̄ñ quis pōt agere qui in poſſeſſorio obtinuit.
10 Eps q̄ño poteſt dici comes nu.13.⁊ q̄ño pōt aliqua donare ipſi eccleſie in fundatione eiuſdem.
11 Libelli articulus licet deducat minus tempus non per hoc inducit contrarietatem tanq̄ vnus articulus per alium non ſuppleatur.
12 Fame probatio q̄ño nō ſemper iuuat vbi pōt habere originē ex falſis inſtrumentis vel denuntiationibus.
13 Confirmatio quomodo validare poteſt actum nullum etiam a principio.
14 Inſtrumentum poteſt dici ſuſpectum ex conſumptione in loco annotationis ſeu in qualibet ſolennitate inſtrō inſerta ad falſitatem eiuſdem perpendendam.
15 Inſtrumenti fidem que faciant vacillare.
16 Media poſſunt iudicari ex proportione extremorum.
17 Inſtrumentum priuatum an probet.
18 Inſtrm̄ an preſumat̄ falſum ex eo qō charta ſit antiqua ⁊ ſcriptura noua vel ſigilla reperiuntur corrupta.
19 Facies media q̄ñ poteſt dici.
20 Inſtrumentum in parte ſeu particula raſum aut conſumptum vt poſſit dici falſum ſe de falſitate ſuſpectum in quibus locis eſſe debeat raſura ſiue conſumptio.
21 Inſtrumenti publicitas datur manu publica ⁊ ſigillo publico.
22 Sigilli corruptio enormis vitiat reſcriptum vel inſtrumentū qō a ſigillo capit autoritatē publicitatis.
23 Sillum in nomine tantum partem nominis concludens quomodo non probat.
24 Inſtrumentum ſi apponatur ſigillum quādo eſt manu notarij cōfectum an ex corruptione ſigilli vitietur.
25 Sigilli enormis leſio an ſola ſufficiat ad tollendum probationem.
26 Scriptura priuata q̄ñ proficiat ad probationem.
27 Inſtrumentum an ex literis vel ſcriptura aliena pōt dici ſuſpectum vbi notarius illud ſignauit.
28 Snia ſi non preiudicet ita nec acta.
29 Snia an poſſit ſententianti preiudicare.
30 Atteſtationes publicate quomodo preiudicant perſonis inter q̄s ſunt facte.
31 Reſponſio dꝫ in dubio adaptari ipſi interrogationi.
32 Priuilegium habēs in ſe repugnantiā in verbis deluſionis q̄ño ad concordiam pōt deduci.
33 Locationis actu non poteſt probari proprietas nec poſſeſſio. numero.39.
34 Penſionis reſponſione an probetur proprietas vel poſſeſſio rei.
35 Datum quod eſt an videatur poſſe confirmare vt quia confirmatū donari nequeat tanq̄ confirmatio ⁊ donatio circa idem ſit incompaſſibilis.
36 Poſſeſſio quomodo poteſt haberi ex pluribus cauſis non autem proprietas.
37 Acceſſorium quod per ſe ſubſiſtit pōt ſine principali valere.
38 Probatum id nō dicitur qō multipliciter eſt impugnatum.
39 Locator an poſſit dn̄i rei locate queſtionem referre.
40 Scholaris recedens an poſſit in domo vel camera ponere aliquem inuitis conſocijs.

1 Nter dilectos. ¶ † Reus abſoluitur cum iura actoris ſunt
obſcura vel litera vel ſculpture ſigilli deleti.hoc dicit.
Jn prima petitio ⁊ iura ⁊ allegatio actoris. Jn ſecū-
da reſponſiones ⁊ defenſiones. Jn tertia ſententia
legati.legam per partes ⁊ primo vſq; ad verſicu.ſed
2 contra. ¶ Nota primo practicam petitionis ſuper iure ſubiectio-
nis ⁊ quod verba dictanda ſunt in procuratorem ⁊ quod nomine ec-
cleſie agit prelatus ⁊ concluſionem in reali:quia ad reſtituendum ad
uocat eius poſſeſſionem:ſed non nudam.C.de ali.in.mu.l.prima.
3 † Et nota quod in acceſſorijs procedit libellus generalis.de quo de
ordine cognitionis cum dilectus.de libelli oblatione.capitulo ſecū
4 do.¶ † Nota ſecundo quod hic ponuntur vt diuerſa diſtrictus et
iuriſditio.de quo de probatio. licet.vt lite non cōteſtata.accedens.
5 ⁊ in clemen.ne romani.de electio. ¶ † Nota clauſulam in ſi. ſaluo iu
6 re addendi vel minuendi:ſed dicit vſq; ad verſicu.primo. ¶ † Nota
cautum allegare ſententiam in poſſeſſorio etiaꝫ quando agitur pe-
titorio:licet non proficiat.ff.de libera.cauſa.l.ſi pariter.ff.de acqui-
7 renda poſſeſſione.l.naturaliter.§.primo. ¶ † Nota non eſſe neceſſe
in libello petere percipiendos ſufficit petere ſolos perceptos fru-
ctus quia percipienda veniunt officio iudicis.ff.de ediliti.edi.l. edi
8 les.§.item ſciendum. ¶ † Oppono quod nō admittatur abbas ad
agendum.de tranſactionibus contingit.dic quod habebat manda
tum a capitulo ſecundum gloſſ.vel cauit de rato:ſed dic quod prela
tus poteſt ſtare in capitu in iudicio ſine capitulo.de quo dic vt de
reſcriptis edoceri.Gloſſ.ſecunda colligit notabile collectum in lite
ra vide quod not.de dolo.litere ⁊ vide in ſpecu.de libel.conceptione
9 §.nunc videndum.verſicu.quid ſi aliquis gloſſ.quarta. ¶ † Oppo.
quod non debuerit admitti ad agēdum ſi poſſidebat:quia obtinuit
in poſſeſſorio.de iudicijs.examinata.dicit gloſſ.quod obtinuit for-
te in poſſeſſorio cauſa rei ſeruande ſed archiepiſcopꝰ recuperat poſ-
ſeſſionem vel ſtetit capitulꝫ in poſſeſſione:ſed archiepiſcopus: vel
forte licet fuerit lata ſentētia non fuit extorſio facta.de re iudicata.
cum aliquibus ſecundum Jnnocentium.⁊ Hoſtien.vel a principio
vterq; intentabat.item ⁊ poſſidens agit in iſtis incorporalibus:ſꝫ
10 obſtat quia non concludit reſtitui.de indi.examinata. ¶ † Quero
gloſſ.an illa verba ſaluo ⁊c.in libello aliquid operentur. gloſſ.dicit
quod non ſed ad cautelam apponuntur:nam per ipſam non plus
licet addere vel minuere quamuis permittat.idem Jnnocen.⁊ Ho-
ſtienſis hic ⁊ Guilielmus.in ſpecu.de libelli conceptione.§.nūc oſtē
damus circa finem nec vitiat talis additio libellum quaſi faciat illū
incertum:cum ſit idem ac ſi peteret peto tantundem plus vel minꝰ
quia poterit nunquam euenire caſus proteſtationis et manebit pe-
titio tertij:et ſi euenit certificabitur additum et ſic ſemper certa fuit
et erit ⁊ maxime quia hec proteſtatio de iure ſubintelligitur. Non
ſi quando in libello eſt incertitudo:licet quandoq; admittatur diſ-
iunctio.de in integrum reſtitutio.conſtitutus.de hoc an liceat mu-
tare.C.de edendo.l.edita.dixi de libel.oblatio.⁊ Hoſtien. remittit
ad ſummam de libelli oblatio.§.⁊ an libellus not. gloſſ. ſuper ver-
11 bo pertinere quod latiſſime patet. ¶ † Venio ad ſecundam parteꝫ
in verſicu.ſatagens. not. de dictione quondam ⁊ quod epiſcopus
poteſt eſſe comes. ¶ Nota quod in fundatione monaſterij epiſco-
pus poteſt aliqua donare eccleſie. ¶ Nota quod epiſcopus poteſt
eſſe delegatus imperatoris in cauſa eccleſie ⁊ nota quod in cauſa ſu-
per re eccleſiaſtica iudex ſecularis eſt iudex. ¶ Nota quod in eodem
12 priuilegio aliquid poteſt concedi ⁊ confirmari alternatiue. ¶ † No
ta practicam ⁊ cautelam vt formetur actualis dupliciter in tempo-
re quod deducit̄ ⁊ nota quod licet minꝰ tempus deducatur in vno
articulo per hoc non inducitur contrarietas : quia vnus articulus
per alium non ſuppletur. ¶ Nota cautelam vt in fine articuloruꝫ
13 ſemper ponatur articulus de fama. ¶ † Oppono quod epiſcopus
non poſſit comes eſſe quia adeptione dignitatis epiſcopalis per-
dit nomen dignitatis temporalis. dic.quod dicitur comes ad mo-
dum italie:vbi de genere comitiuo appellatur comes . Sed obſtat
quia ſigillare debebat ſigillo comitatus ⁊ non ſub ſigillo epiſcopi:ſi
donauit vt comes.dic quod ex quo etiam eſt epiſcopus poteſt ſigil
lare vt epiſcopus:⁊ quia ſi quis eſt de genere comitum ſolus princi
palis ſigillat ſigillo comitatus:ideo ſigillauit ſigillo epiſcopi : vel
hic erat epiſcopus et comes quod eſt aliquādo. ¶ Oppono quod
debuerit cognoſcere eccleſia.de foro competen.ex tranſmiſſa.Solu.
dic quod res erat feudalis in penden.ideo ipſe cognoſcit vt ibi.
¶ Oppo.quod allegatio ſententie eſſet impertinens : quia res in
ter alios ⁊c.Solutio dic quod forte Mediolanieñ. ſe volebat defen
dere ex donatione nepotis. ff. de appellationibus a ſententia.
¶ Oppono.quod probatio teſtium ſaltem preiudicaret . dic quod
forte non probauit:⁊ de alijs atteſtationibus loquitur. de teſtibus
productis coram delegatis pape in hac cauſa: ad probandam pre-
ſcriptionem ⁊ famam:ibi in productis coram delegato imperatoris
14 ad probandam legitimam donationem. ¶ † Oppo.quod iuuet p-
batio fame.ff.de probationibus.ſi arbiter. dic quod hic contemnit
quia regulariter non ſtant probationi fame vt dixi de teſtibus , ve-
niens.Sed poſſet dici ſecundum Hoſtien.quod hoc ideo quia alia
iudicia ſic euidenter reprobantur quod preſtant adminicula contra
famam que potuit oriri ex falſis inſtrumentis.de quibus ſequitur:
aliter ſuffeciſſet fama cum adminiculis.de quo ſupra de teſtibꝰ. pre
terea. ¶ Nota bene quod articuli de fama probati non ſufficiunt:
quando reprobantur probationes:quia preſumuntur famam tra-
xiſſe originem ab illo inſtrumento reprobato vel repete literam.S.
15 videbant probare. ¶ † Oppo.quod confirmatio ⁊ collatio in ſimi-
lis concurrere non poſſunt:quia quod nullū eſt confirmatione eget
de confir.vti.per totum.Solu.dicit glo.qō collatio iuris fuit facta p
luicardum:ſed quia non valebat ad preiudicium domini feudi ſcili
cet imperatoris imperator contulit ⁊ cōfirmauit.vel dic qō collatio
ad aliud refertur vt.j.dicetur.dicit Joan.an.qō quidā dicunt quod
ad cōfirmationem reſpiceret vtile vel inutile dominiuꝫ qō habebat
vaſallus

vaſallus in quo transferendo licentia domini erat neceſſaria colla-
tio vero reſpiciebat maius.ſ.directum dñium qḋ habebat domin⁹:
ſed vt dicit Inno.nō eſt credendum qḋ dominus voluerit per hec
verba a ſe abdicare directum dominium:et dicit Hoſtiē.qḋ etiam ſi
velit forte nō poſſet.ff.de offi.pret.l.legatus.C.de patria po.l.abdi
catio ſcḋm que vel quem tex.pōt poni correctiue.ſimile.j.de re.eccle
ſijs nō alie.c.ſi.quia nō valuerat donatio facta per comitem.ſ.de do
na.preterea.de teſti.nuper.niſi dicatur aliquid ſpeciale in eccleſia ſu
per quo remittit ad glo.vltimam.de re.eccle.non alie.In alia parte
dicit Inno.ſi tenet cōceſſio valebit vt cōfirmatio ⁊ nō vt cōceſſio an
tiqua tenebit cōfirmatio ⁊ cōceſſio ſimul cōceſſio ⁊ nō vt cōfirmatio
maxime ex quo ſic alternatiue eſſet facta ⁊ cautius eſſet facere eā ſub
cōditiōe cōfirmamus:⁊ ſic nō tenuit de nouo donamus.Nec ob.qḋ
hic nō tenuerit cōceſſio:quia ex priuilegijs falſis.de in integ.reſtitu.
cōſtitutus.Sed dicit Innocen.⁊ Hoſtien.poſt eū qḋ nō tenuit do
natio ex priuilegio luicardi vt ex priuilegio imperatoris:quia im-
perator credebat donationem valere ⁊ illi vt valide nitebatur:vnde
nō habuit intentionem donandi:⁊ intentio in donante eſt neceſſa-
ria.inſtitu.de dona.§.et in ſumma.Item ſicut nō tenet ſententia la-
ta ex falſo inſtrumēto.C.ſi ex fal.inſtru.l.j.⁊.ij.ſed ſi ex primo inſtru-
mento nō apparuiſſet pluralitas:nec illi niteretur princeps:ſed di-
ceret talia ⁊ talia cōcedimus ⁊ cōfirmamus:nō quererem que ſint cō
ceſſa:⁊ que cōfirmata:quia in quibus nō valet cōfirmatio cōſequen-
ter valet vt cōceſſio:quia hec videtur fuiſſe principis intentio.q.d.
in omnem euentum volumus quod valeat ⁊c.ſiue vt confirmata
ſiue vt donata:et hoc verum niſi per ſurreptionem priuilegium ſit
obtentum vt hic.⁊.j.cap.j.⁊ ſic in dubio ſiet interpretatio vt res po
tius ⁊c.vt in iuribus alleg.in glo.alias cōfirmatio ⁊ datio ſunt incō
paſſibiles:ſi cōfirmatio precedat collationem:ſecus ſi confirmatio
ſubſequatur:quia qḋ datum eſt bene poteſt cōfirmari.vt no.de iuriſ
di.om.iudi.l.⁊ quia:⁊ no.Innocē.in.c.j.de eo qui mit.in poſ.qḋ pri
uilegia cōfirmatoria ſunt meliora illis qui ſunt ad inſtar:quia in cō-
firmatorijs dicitur de re aliqua qḋ ſit donata vel vendita:et pro tali
habetur nec intelligitur propter talia verba donatio ↄfirmata:licet
in priuilegio dicatur a principio cōfirmamus omnia habita ⁊ habē
da niſi ea que dantur vel ſtatuuntur principaliter nitantur cōfirma
tioni:ita qḋ cōfirmatio eſt principalis cauſa.quare ſit donatum vel
ſtatutum:⁊ nō ponitur cōfirmatio narratiue tantum ad hoc qḋ no.
in ſumma.C.de fal.cauſa adiec.le.ſecus ſi in priuilegio cōtineret cō-
cedimus ad inſtar:quia tunc omnia que ſequuntur intelliguntur
conceſſa ad inſtar.vnde ſi ſequeretur in priuilegio donamus vobis
talem eccleſiam ſubintelligendum eſt ad inſtar:⁊ eodem modo ſi di-
catur decernimus vel ſtatuimus:immo idem ſi dicat adijcim⁹ etiā
qḋ habeatis tale ius in tali eccleſia:vel etiam eam eximimus:quia
ſemper intelligendum eſt ad inſtar.Item dicit qḋ quando in priui-
uilegijs dicitur eximimus omnes eccleſias veſtras que per nos ſum
pſerunt regulā beati Auguſtini in quibus has duximus exprimē
das.hec verba ponuntur narratiue.iij.q.vj.hoc quippe.Ideo nul-
la eccleſia expreſſa probatur exempta niſi probetur per eos qḋ ſum-
pſerit regulam beati Auguſtini ſcḋm Innocen.de quo in ſpecu.de in
14 ſtru.editio.§.nunc autem.in.j.colū. ¶ †Venio ad verſi.ſed contra
no.qḋ cōſumptio in loco annotationis poteſt reddere inſtrumen-
tum ſuſpectum ⁊ idem in qualibet ſolēnitate que apponitur in in-
15 ſtrumento ad perpendendam falſitatem inſtrumenti. ¶ †No.plu-
ra ex quibus inſtrumentum vacillat.Primo ſi cōſumptum eſt in in
ditione.Secundo ſi charta antiquior appareret.Tertio quādo cor
ruptum eſt ſigillum vocabuli corruptela vel aſſignatione termini.
Quarto qḋ ſigillum debet ꝓportionari in ſcriptura dignitati ſigil-
lantis:alias falſum preſumitur eo qḋ formam habet proportiona-
bilem alteri dignitati. ¶ †No.tria ex quibus vitiatur autoritas ſi-
gilli.Primum ex figura quando nō proportionatur dignitati ſigil
lantis.Secundum ex nomine:quando non eſt integre deſcriptum.
Tertio quando corrupte ſunt litere ſigilli:q: pars eſt recens ⁊ pars
16 antiqua. ¶ †No.qḋ ex proportione extremorum iudicamus de me
dijs:⁊ ex qualitate loci ⁊ ſpacij deleti preſumimus de medio abinde
17 deleto. ¶ †Quedam que ponit hic Hoſti.de inſtrumento priuato
18 an probet:et de ꝓcuratorio dixi.ſ.ca.ij.ideo hic decido. ¶ †Quero
an eo qḋ charta ſic antiqua ſcriptura noua probetur ex hoc inſtru-
mentum falſum.dic qḋ nō ſed inducit ſuſpitionem nō probationē:
quia ⁊ nouus contractus in charta vetuſtiſſima ſcribi pōt:ſed hec ⁊
alia multa que hic ponuntur ſimul iuncta:cōcludunt ſigilluꝫ corru
ptum:⁊ onerāt aduerſarium ad probandum verum ſcḋm Inno. Idē
dicit de corruptionibus ſigilli qḋ ſunt vehemētiſſime preſumptio-
nes.nō tamen ſufficientes probationes per verbum videbatur.q.d.
preſumebatur.vnde dicit qḋ ſigilla per ſe nō ſufficiunt:omnes tamē
iunctim ſufficiunt ad onerandum aduerſariuꝫ vt probare teneatur
19 priuilegium verum. ¶ †Quero quando poſſet dici media facies:
vt quia dimidia faciei naris oris ⁊ auris vnius apparebat exemplū
in facie integra quando ſacerdos ſe voluit ad populum:in dimidia
20 quando manus leuat ad cornu altaris. ¶ †Querit glo.in quib⁹ lo-
cis cōſumptio vel abraſio inducat ſuſpitionem.dicit gloſ.qḋ in no-
minibus iudicum in data:⁊ remotione appellationis.iteꝫ in teſtiū
coactione ⁊ iuris narratione ſcḋm Ioā.⁊ Vincē.item in nominibus
partium vel rerum ſuper quibus eſt iudicium vel in concluſione vel
in cognitione atteſtationum vel termini aſſignatione:et in multis
alijs que iudex pōt intueri diſcretus ſcḋm Ioā.qḋ probat Hoſti.per
decre.ex literis.⁊.c.eam te.ſignificante.⁊.c.rodulphus.⁊.c.ſi.de cri.
fal.licet.dicit etiam Innocent.iudicem debere attendere ſi conſtat
iſtas preſumptiones alie ſubſint.de cri.fal.c.penul.⁊ vltimo.de elec.
cum inter.R.dicit etiam qḋ plus reddit ſcriptum ſurreptitium ra-
ſura quam cōſumptio.arg.j.c.ſi.⁊ de cōfir.vti.vel inuti.dilecta idem
ad literam ponit ſpecu.in titu.de inſtru.edi.§.reſtat.in princi.Glo.
in verbo indictio inditionis ponit quedaꝫ ſolennia inſtrumenta in
ter que eſt indictio:⁊ ſi eſt erratū in indictione:vel aliter obmiſſa in-
dictio cōcludit Ioā.an.in data.vj.qḋ ſi notarius corrigit et corrige
re pōt:qḋ patet ex his que dixi.ſ.c.ex literis.⁊ que no.ibi in data.vj.
tunc ſtabitur correctioni:ſi nō corrigit vel non pōt:quia eſt alter no
tarius:ſi hoc patere poteſt error ex prothocollo:ſtabitur protocol-
lo.Iteꝫ ſi patet de indictione quia expreſſit nomen ↄſulis qui erat
anno illo.Iteꝫ quia patet de errore indictiōis:ſi nō pōt hoc patere
obmiſſio vel error vitiat ſcḋm Ioā.and.So.dic qḋ dꝫ habere annos
dñi:⁊ qdā cōputant ab incarnatiōe dñi.vt.lxxiij.di.c.j.Alij a natiui
tate vt dicunt domini de rota:quia hec rectior computatio:⁊ ſic ho
die ſeruat romana curia:vide qḋ ipſi no.ſua cōclu.xliij.⁊ an ſi cōficia
tur inter iudeos inſtrumentum a notario chriſtiano debeat inuoca
re nomen domini.vide Butri.et Barto.ſuper rubrica.C.⁊.ſſorum:
⁊ ibi quid ſi cōficiatur a iudeo inter chriſtianos.Barto.dicit qḋ chri
ſtianus debet inuocare nomen domini Ieſu chriſti.iudeus non:ne
videatur hoc facere in opprobrium chriſtianorum.dicit ſecundo gl.
qḋ exigitur in inſtrumento nomen imperatoris dies et menſis:hec
procedunt in inſtrumento publico.in priuato Butrig.tenet etiam
qḋ exigatur.nec ob.l.cum tabularij.§.idem queſiit.ff.de pignori.q:
ibi nō dicit de inſtrumento:ſed dicit de cōtractu.Et ponit in prima
cōſtitu.digeſtorum.Bart.cōtra.Olim etiam ponebatur nomen cō
ſulis:ſed nō hodie.vt no.glo.j.q.iij.quoties oculus poſt primum.ij.
q.vlti.libellorum.item locus ponendus eſt in inſtrumento.ij.qḋ.ij.
cum redemptor.glo.⁊ plene per glo.in.c.abbate ſane.de verb.ſigni-
fica.poſtea docet computare inditionem.vide hanc glo.xxiij.diſtin.
in nomine domini:⁊ vide in titu.de inſtru.editio.§.j.iuxta princi.⁊
§.inſtrumentum.verſi.item qḋ nō eſt actum.xxiij.q.v.de liguribus.
ponit hic Ioā.and.tempus compoſitionis.ſpecu.qḋ patet in pre-
alleg.qḋ fuit in.M.cclxxj.Hoſtien.autem compoſuit apparatum
M.cclxxiij.vt hoc titulo.§.ij.in ſumma.in.ij.colum.ibi.xv.annis.
nam.xv.anni faciunt vnū luſtrum.ff.loca.l.item queritur.§.qui im-
pleto:⁊ ibi tres apponit dies.dic qḋ anno natiuitatis domini ter-
tia incohoat inditio.Glo.ſequens corrigit vnaꝫ comparationē char
te ad ſcripturam:⁊ remittit de alia comparatione.de qua:⁊ ex qui-
bus inſtrumentis ſiet per quem ⁊ qualiter.⁊ de ipſius effectu.p Ho
ſtien.in ſumma huius tit.§.iij.iiij.⁊.v.in verbo delere:illa querit an
quis poſſit alieno ſigillo ſigillare.dic quod ſic:dummodo hoc expri
mat.Fallit in contractibus magnarum rerum:et maxime principū
21 vbi primo ſigillo ſigillādum eſt infra de appel.ſignificauit. ¶ †Ve
nio ad verſicu.eadem no.duo ſigna que dant publicitateꝫ inſtrumē
22 to manus publica:⁊ ſigillum publicum. ¶ †No.ij.qḋ enormis cor-
ruptio ſigilli vitiat probationem priuilegij vel inſtrumenti:qḋ a ſi-
23 gillo capit autoritatem publicitatis. ¶ †Nota.iij.ſigilluꝫ in nomi
ne tantum partem nominis concludere quod vitetur equiuocatio
24 ⁊ qḋ equiuocabile ad plura alterum neceſſario nō ꝓbat. ¶ †Quero
an ſi in inſtrumēto publico apponatur ſigillum:qḋ eſt cōfectum ma
nu notarij:an ex corruptione ſigilli vitietur probatio inſtrumenti.
dic qḋ nō ſcḋm Inno.niſi appareret ſcḋm Hoſti.ex tenore inſtrumenti
qḋ ab autoritate ſigilli ꝓcederet fides inſtrumēti vt expreſſe dicerēt
partes aliter nō valere.C.e.ſi cōtractus.ſ.de pac.c.ij.de tranſac.c.j.
25 ¶ †Quero an enormis leſio ſigilli ſola ſufficiat ad tollendam pro-
bationem.Inn.dicit qḋ ſic.Si autē eſſet nō enormis:ſed leuis leſio
nō tolleret fidem inſtrumenti:qḋ totum eſt relinquendū arbitrio iu-
26 dicantis.vt de cōſec.eccl.vel alta.qḋ in dubijs.⁊.c.ligneis. ¶ †Que
rit glo.an priuata ſcriptura ꝓficiat ad ꝓbationem.gloſ.dicit qḋ nō
niſi habeat ſubſcriptos duos teſtes ⁊ iuuent ſcripturam.vt.ſ.c.ij.ſꝫ
dic vt ibi dixi.Et ſic no.qḋ priuata ſcriptura etiam ſubſcripta:nō pro
bat ad preiudicium tertij niſi teſtes iuuent eam.dic vt dixi.in.d.c.ij.
27 ¶ Venio ad verſi.inſtrumentum. ¶ †No.qḋ ex literis inſtrumen-
tum preſumitur ſuſpectum.Solu.qḋ redditur ſuſpectum quando
ſcriptura ⁊ ſubſcriptio apparet diuerſa manu a contrario:qḋ ſi atte
ſtaret de diuerſa manu valeret inſtrumentum. ¶ Quero an qs poſ
ſit ſcribere inſtrumētum per aliuꝫ:⁊ poſtea ſubſcribere:ita ꝙ valeat
dicit hic Io.an.qḋ litera facit qḋ fieri poſſit:q: ſi ſcripſiſſet per aliuꝫ
⁊ poſtea ſubſcripſiſſet:⁊ atteſtaretur hic qḋ valuiſſet hoc inſtrumētū
q: feciſſe videtur per ſe qui fecit per alium vt in regula qui per alium:
cum cōcor.⁊ ſic faciunt multi tabelliones quod tamen nō eſt verum

ſi fiat per manum priuatam:ſed nec per publicam niſi iudicis auto
ritas interueniat.in auſ.de tabellio.colſ.iiij.§.c.pe.ꝛ vlti.ſm Hoſti.
de quo in ſpec.de.inſtru.editi.§.reſtat.ver.quid de hoc.ibi ſpecu.ni
hil approbat:ſed dicit qđ melius eſt qđ ſcribat per ſe plenius ponit
eo.titu.§.inſtrumentum.verſi.Item opponitur qđ nō eſt cōfectum
ꝛ etiam Joā.and.in additio.ſpecu.cuius concluſio hec eſt. Si in lo-
co eſt magiſter ſtatutionis qđ ambo ꝛ magiſter ꝛ diſcipulus ſcribāt
ꝛ ſubſcribant:ꝛ ad maiorem autoritatem poſtea ſubſcribat:hoc nō
eſt improbatum in auſ.de tabelli.§.nos autem.xij.q.ij.cum redem-
ptor.in auſ.de fide inſtru.§.his vero:ſed qđ is ſcribat inſtrumentū
qui non fuit preſens inſtrumento ꝛ ꝙ per aliū poſtea ſubſcribatur:
ipſe qui ſcripſit vel ſubſcribens:ex quo non interfuit hoc nō poteſt
fieri niſi aliud haberet conſuetudo vel ſtatutum:qui hoc officiuꝫ eſt
indelegabile.Putarem tamen etiam de iure tolerari inſtrumentū
ſi ambo eſſent rogati ꝛ quilibet ſe ſubſcriberet ꝛ vnus ſcriberet:et ſic
ſeruatur Bononie:nam tunc fortius eſt inſtrumentum:quaꝫ quan
do vnus tantum eſt rogatus:et hoc ſatis colligitur ex gloſ.in dicto
§.nos autem. ¶ Quero an qđ de ſententia priuilegijs nō fieret men
tio hoc ſufficeret ad probationem.dicit Inno.qđ nō:ſed ad preſum
ptionem:ꝛ idem qđ charta eſſet recentior ꝛc.nō ſunt gloſ.niſi litera-
les:ꝛ ideo dimitto. ¶ Venio ad verſic.porro.no.regulam in textu.
28 ¶ †Nota quod vbi non preiudicat ſententia nec atteſtationes nec
confeſſiones et alia acta:et ſic atteſtationes et acta in iudicio regu-
lantur a ſententia:vt vbi illa preiudicat:preiudicent et acta:ad hoc
de iudicijs.at ſi clerici.vide Innocentium.de teſtibus cauſaꝫ.ꝛ do
ctores in lege ſecunda.ff.iudicatum ſolui.Cy.in lege is apud quem
29 ff.de edendo. ¶ †Oppo.quod debuerit preiudicare ſententia ar-
chiepiſcopo ſententianti.Tum quia ſciebat cauſam ſuam agi.j.de
re iudi.quamuis.Tum quia ſcripſit actui qui gerebatur ſuper iure
vel re ſua.ff.de pigno.ſi fideiuſſor.Tum quia videtur geſtum ſuper
re ſua inter alios.de tranſac.ex literis.et de inoffi.teſta.l.pen.dic qđ
non preiudicat.de re iudic.ſuborta.ꝛ eo.titu.c.ſuper.Nō ob.c.quis
quia loquitur quando quis agebat de iure in eo quem poteram pro
hibere ꝛ qui poterat rem ad preiudiciū meum deducere in iudicio.
Idem dicit ſi quis me ſciente meo nomine agat ꝛ non prohibeo.ff.
mandati qui patitur.hic autem ignorabat forte archiepiſcopus.
Item non poterat iſtos prohibere diſceptare de iure ſuo inter ſe.
Item non habebat aliter poteſtatem deducendi hoc ius ad preiu-
dicium alterius:cum non haberet ab eo cauſam.no.tamen vltimuꝫ
dictum no.idem.ȝ.de reſcrip.ex parte decani.idem no.de offi.dele-
ga.cum in iure.contrarium no.de re iudi.c.penul.ꝛ ibi plene dicam
ꝛ vide Bart.ff.de re iudi.l.ſepe.non ob.l.ſi fideiuſſor. quia loquitur
quando quis rem ſuam obligauit ꝛ ſubſcripſit autoritatem preſtan
do:ad hoc.c.ex literis.Secus ſi fecit tanquam index.vel teſtis.ff.de
pigno.actio.l.gaius.ꝛ hoc ex ſententia:quam non acquirimus.de
nouo:ſed ius quod eſt detegitur.non obſ.l.penul.quia ibi volunta-
rium officium ſcꝫ porrectionis vel aduocationis.hic neceſſariū iu-
dicandi.l.munerum.§.iudicandi.ff.de mu.ꝛ ho.bene.cum officium
ſuum ſit ſibi damnoſum:non ſibi preiudicat.ſecus in officio volun-
tario vt in contrario.ad hoc.ff.ex qui.cau.maio.l.nec non.§.ſi.ff.de
rei vendi.l.inter officium.C.de admini.tuto.l.quedam mulier. Se-
cundo modo ad omnia poteſt reſponderi qđ lata fuerit ſententia tā
tum in poſſeſſorio que non preiudicat in petitorio.ff.de acquiren.
poſſeſ.l.naturaliter.§.nihil.l.eundem.§.ſi.ff.de exceptio.rei iudica.
vel dic qđ ex nouo iure hec potuerunt poſt ſententiam ad Medio-
lañ.eccleſiaꝫ peruenire ſm Inno.Item quia vel archieps ſciebat:ꝛ
factum eius non poteſt preiudicare eccleſie vel ignorabat ꝛ de igno
rantia ſua foret excuſata.de cle.excom.mini.ad apoſtolice per lite-
ram dicit Joā.and.cautum eſſe in inſtrumento ſententie apponere
omnia acta cauſe:ꝛ maxime acta ſubſtantialia cum ſententia publi-
catur:ꝛ maxime ſi poſtea contra proceſſum aliquid obijceretur fiat
fides:ꝛ olim ita breues erāt qđ facilime fieri poterant:ſed hodie eſt
30 interrogatoriorū multiplicitas qđ hoc facile fieri non pōt. ¶ †Ul
timo inquantum litera dicit atteſtationes non neceſſarias quidam
dicunt hoc ideo:quia non fuerunt publicate quaſi eſſent publicate
cum publicatio nihil aliud faciat.niſi qđ prius non erat autēticum
poſt publicationem eſt autenticū:ꝛ valet inter perſonas inter quas
actum eſt:ꝛ quādo ad idem agitur ſm Innocē.An poſſent acta ra-
tificari inter alias perſonas.glo.qđ ſic:in ceteris eſt clara. ¶ Venio
31 ad verſicu.ceterum. ¶ †No.qđ ex forma petitionis ꝛ interrogatio-
nis colligimus intellectum reſponſionis vt in dubio adaptetur re-
32 ſponſio interrogationi. ¶ †No.qđ priuilegium habens in ſe repu-
gnantiam in verbis deluſionis ad concordiam deducitur contra id
de teſti.cum tu. ¶ No.qđ confirmatio ꝛ donatio circa idem eſt incō
paſſibilis:quia confirmatum donari non poteſt. ¶ No.qđ impoſſi
bilis eſt cōcurſus priuilegiorū cauſarū ad acquiſitionem dominij.
33 vel proprietatis alicuius iuris. ¶ †No.qđ per actum locationis nō
poteſt probari proprietas nec poſſeſſio cum aliena res ꝛ non poſſeſ-
ſa poſſit locari.ad hoc.de excep.cum venerabilis.et de appella.bo-
34 ne.ꝛ glo.de re iudica.cum bertoldus. †Quid de reſponſione penſio
nis dixi.ȝ.de reſtitu.ſpoliat.cum veniſſent.dicit hic Vincen.quod
perceptio etiam probat vt in iuribus.ȝ.alle.ꝛ alleg.l.quamuis.de
acquirē.poſſeſ.ſed dic vt.ȝ.remiſi.glo.ſignat qđ cōtraria circa illud
interpretandum eſt vt res magis valeat ꝛc.in ſi.glo.dic vt in regula
35 in obſcuris:ꝛ in regula contra eum.de regu.iur.li.vj. ¶ †Secundo
opponitur qđ id quod dari poteſt poſſit cōfirmari.lx.diſtin.in ſino
do.xxiij.diſtin.in nomine domini.de electio.cum interdic.c.in ſino
do in proprio ponitur.vt ibi no.ad.c.in nomine domini.dic ibi ſpe
ciale:ꝛ ratio ponitur in.c.licet.de electi.vel dic ad alia qđ eligere nō
eſt dare:quia non tribuit ius in re:ſed ad rem:que ſunt diuerſa.de cō
ceſ.preben.c.penul.ꝛ fina.libro.vj.non ob.de reſtitu.ſpolia.cum ve-
36 niſſet.de eo qui mit.in poſſeſſio.c.j.quia dic vt ibi no. ¶ †Op.glo.
de lega.iij.§.ex plurimis.de acquiren.poſſeſ.dic quod haberi poteſt
poſſeſſio ex pluribus cauſis non proprietas de hoc per Dynū in re-
gula.poſſeſſor.de regu.iur.libro ſexto.infert gloſ.argu.qđ ſi aliquis
alleget plures titulos qđ ſuccumbat qđ fatetur agendo.ſecus ſi exci
piendo ad hoc.de electio.vt quis duas.lib.vj.Et eſt ratio gloſ.quia
nullus prohibetur pluribus exceptionibus vti.de regu.iur.nullus
37 pluribus.lib.vj. ¶ †Opp.qđ aliquando valeat acceſſorium ſine pri
cipali.de iureiuran.debitores.Solu.ibi acceſſorium ſubſiſtit per ſe
et non eſt ibi eadem cauſa in vitiando acceſſorio que in principali:
hic ſic de hoc in regula acceſſorium.de regu.iur.lib.vj.Venio ad vl-
timam partem.in verſ.cum autem. ¶ No.verba diſpoſitiua deferē
da ad procuratorem executiua ad dominum.de hoc.de elec.querelā
38 no.regulam in ſi. ¶ †No.qđ illud non dicitur probatum:qđ eſt pro
39 batum ꝛ poſtea multipliciter impugnatum. ¶ †Oppo.qđ probet
dominium pro locatione:qꝛ locator non poteſt referre ad queſtionē
dominij.C.locati.ſi quis conductionis.glo.dicit hoc verum vt nō
referatur queſtio dominij:ſi agitur pignoratitia vel cōmodati:vel
locati:ſed ſi agitur reali ſecus:qꝛ tunc proponitur quaſi cōtra quem-
libet poſſeſſorem ꝛ ſunt hec verba.C.locati.ad probationem.Item
quia cōductor rem conductam locare poteſt.ff.locati.l.qui inſulam
C.eo.nemo.dic ſi de locatione eſt dubium poteſt opponi exceptio
dominij.l.litibus.C.de agri.ꝛ cenſi.Si de locatione cōſtat ꝛ agitur
condictione ex.l.ſi coloni.ꝛ non obſtat exceptio dominij:aut agitur
ex contractu ꝛ ob.exceptio de dominio proprio:de dominio alieno
non obſtat exceptio vt hic:niſi ille agat ꝛ aſſiſtat vt patet.ff.depoſi.
40 l.bona fides.ſm Bart.in.l.ſi quis cōductionis. †Si agitur reali.ſ.
rei vendi.dic vt in glo.idem dicit Innoc.per hoc ſi.glo.videtur qđ
ſcholaris recedens poſſit in domo vel camera aliuꝫ ponere loco ſui:
ꝛ an poſſit inuitis ſocijs.vide in ſpecu.de iudi.§.ij.verſi.circa hoc:ꝛ
no.inſti.locati.tenet ibi qđ inuito alio ſocio non poſſit:quia qui ſo-
cietatem contrahit certam perſonam eligit.inſtitu.pro ſocio.§.ſol-
uitur.ff.de verbo.obligat.l.ſi quis arbitratu.ff.pro ſocio.l.actione.
§.mortis.ff.eo.qui admittitur.ꝛ.l.nam.ꝛ.l.quicquid.ꝛ.l.de illo.niſi
aliud in contractu actum ſit.viij.q.ij.illud.ꝛ.c.ſeq.ꝛ non mireris:qꝛ
vtilis actio pro ſocio datur inter plures in eodem cenaculo habitā-
tes:quia quaſi ſocij videntur:ideo inter eos poteſt intentari ꝛ ada-
ptari.l.loquens de ſocijs.ff.de his qui deiece.vel effu.l.perceptio-
nem per quam legem azo determinat queſtionem inter ſocios con
tingentem:quando vnus non vult communicare qđ debet vel face-
re duodenaꝫ:immo plus dicit qđ ſi ſcholaris in eadem domo vel ca
mera turbat alium:vt ſtudere non poſſit quia forte perſtrepit alijs:
vel forte etiam ſibi:ꝛ ſic alta voce:vt quidam faciunt qđ alius ſtude
re non poteſt compelli poteſt per actionem vtilem pro ſocio vt deſi-
ſtat:quia hec actio eſt bone fidei in ea ergo veniunt de quibus nō eſt
actum nec cogitatum:dummodo bona fides contractus hic impe-
tret.de ca.poſ.cum etiam.de excep.cum venerabilis.licet quidaꝫ di
cant qđ ageret ex conducto contra dominum locantem.ponit ſpec.
in loco preallega.verſi.hoc etiam no.

1 ☞ Reſcriptum ſuper voti abſolutione obtentum nō valet ꝑpter
veritatem tacitam vel expreſſam falſitatem.
2 Reſcriptum ſeu litera continens aliquid non veriſimile ſuſpectum
eſt de falſitate.
3 Diſpenſatio debet attendere vtilitatem finis re ſuper qua petitur
ꝛ ſalutem animo diſpenſandi.
4 Reſcripto ſigillato ſigillo ignoto an credatur.
5 Sigilla ignota vt faciant fidem quomodo poſſunt fieri nota ꝛ quot
requirantur.
6 Diſpenſare quomodo poteſt ſolus papa ſuper voto hieroſoly-
mitano.

1 QUod ſuper his. ¶ †Non valent lite
re quas ſuper abſolu
tione voti cruce ſignatis ob[...]uit per veritatem taci
tam vel falſitatem expreſſa[...]ommmunis diuiſio.
2 ſecunda ibi.ad quod. ¶ †No.j.quod vbi litera conti
net aliquid non veriſimile eſt ſuſpecta de falſ.tate.
3 ¶ †No.ij.qđ in abſolutione voti abſoluēs debet attēdere vtilitatē
finis voti

ſinis voti ꝛ ſalutem anime vouētis. ¶ No. duplicem modum ſurri-
4 piendi. ¶ †No. qđ ſigillis ignotis cardinalium nō creditur. ¶ No-
ta qđ eo qđ litera emanat: de curia emanaſſe nō cenſetur vt quidā di-
cunt a cōtrario quia ſi cōſtat literas nō ſurreptitias creditur literis
cardinalium et ſigillis etiam ignotis. ¶ Oppo. qđ ſigillis ignotis
nō credatur. de cleri. peregri. c. j. Solu. ibi. nō ſolum ſigilla erāt igno-
ta: ſed etiam epiſcopatus ipſi quorum nomine fuerat ſigillatum vel
qđ ibi maius periculum vertitur quam hic. ſm Inno. ꝛ Abb. xlij. di-
ſtinc. his que ſunt leuis preiudicij creditur vt hic: dum tamen ceſſet
ſurreptio: et qđ atteſtatur ſic veriſimile: ſi ſunt cognita et atteſtatur
etiam verbo de poteſtate ſua. xvij. diſtin. nobiliſſimus. no. glo. in. d.
c. cum olim. dummodo ſit notus vt no. de re iudi. ad apoſtolicam. li-
bro. vj. Quod eſt verum quo ad illam que in poteſtate transfundun-
tur. de iure ſpeciali nō creditur verbo. vt no. Ioā. and. de offi. deleg.
c. j. lib. vj. in nouel. ſuper glo. tria guerra. ꝛ de ſentē. excō. ad eminen-
tiam. ꝛ in ſpecu. de lega. §. ſupereſt. verſi. quid ſi de legati iuriſditio-
ne: ibi dicit tum qđ de facto raro reuocatur in dubium de cuius po-
teſtate ꝛ raro literas oſtendit. Cautum eſt tamē qđ in his que gerit
de ſpeciali poteſtate: is cum quo geritur habeat copiam legationis
copiatam in actu geſto: ergo ſuper geſto coram ſe. de rigore iuris nō
creditur ei. vt no. Ioā. and. de appel. cōſtitutus. ij. in verbo cardina-
lis. de rigore dixi. ꝛ Archi. viij. q. iij. c. talia. ꝛ. lxxvij. diſtin. nobiliſſi-
mus. quia ei nō creditur. vt no. in ſpecu. de teſte. §. j. verſi. quid ſi ad-
uocatus: ꝛ quando ſimplici verbo atteſtatur: quando ſcripto credi-
tur vt in ſimplici iudici de probat. poſt ceſſionem. Si atteſtatur de
geſtis coram alijs vt ab alijs nō creditur inquantum tangunt preiu-
dicium tertij. vt no. glo. de ſentē. excō. ſicut. Quod puto inquantum
atteſtatur verbo: intantum ſcripto creditur prout dixi alias in lite-
ris credendum ſimplici prelati. de proba. poſt ceſſionem: niſi qđ pi-
gnus eſt eius teſtimonium propter dignitatem. de teſti. in noſtra.
Et ex hoc puto qđ ſi de geſtis a papa aliquid atteſtetur cardinalis:
non creditur rei inquantum ſint preiudicialia tertio: maxime de ge-
ſtis in curia nō creditur abſqꝫ literis pape. vt no. Archid. in. j. cōſti.
vj. in verbo tranſimus. de quo ibi per glo. in verbo bulla. ꝛ ſi literis.
atteſtaretur aliquid a papa ſibi cōmiſſum viue vocis oraculo: ſi lite-
ris aſſerit credendum. vt alteri prelato ſcribenti. vt dixi: an credatur
literis penitentiarij. dic vt in clem. ne romani. ¶ Quero in quo po-
tuerunt tacere veritatem: et exprimere falſitatem: dic forte tacuerūt
illa per que erant vtiles terre ſancte: vt quia erant diuites vel conſi-
lio ſtrennui: licet inhabiles ad pugnam ſm Inno. ꝛ Pet. vel dixe-
runt ſe debiles cum ſint fortes de reſcriptis. ſuper literis ſcōm In-
5 nocē. ¶ †Oppo. cum glo. qđ credatur ſigillis ignotis. xviij. diſtin.
c. j. Solu. creditur ſi ſunt nota non creditur niſi ſint. v. ꝛ dicit glo. no-
tis credi: que in preiudicium alterius. Aduerte hoc puto quādo eſt
leue preiudiciū ꝛ atteſtatur ſcripto. ſecus ſi verbo: quia nullatenus
creditur. vt no. glo. de ſentē. excō. ſicut. Sed ſi ſit dubium per partem
de ſigillo an ſit notum ex quo reputatur votum. vt. d. c. ij. poſſet ta-
men collatio fieri cum alijs ſigillis ipſius: ſi habeantur ſicut ſit colla-
tio literarum. ſ. ca. proxi. C. eo. comparationes ſecundum Hoſtien.
6 ¶ †Quero cum glo. ij. de quo voto loquitur decre. gloſ. dicit qđ de
voto peregrinationis. Vin. hoc reſtringit ad votum peregrinatio-
nis hieroſolymitane in quo diſpenſat ſolus papa vel abſoluit. Sed
dic hoc verum quando propter ſuccurſum vouit: ꝛ ſic loquuntur iu-
ra de hac materia loquentia: ſed ſi vouet viſitare ſepulchrum nō pu-
to qđ hoc pape ſit reſeruatum: quia hoc cautum nō inuenio. Idem
de viſitatione ſancti Iacobi: ꝛ rome: licet viderim dubitare glo. alie
ſunt clare. In glo. pe. in ſi. ꝛ ibi remittit Inno. ad queſtionem qua-
re falſa cauſa excommunicationis ligat: et non abſoluit falſa cauſa
abſolutionis.

1 ☞ A iure nō dicitur differre id qđ eſt diſpoſitū ſcōm ius vel quod
ius diſponit.
2 Cōſtitutio diſponens id qđ ius nil addit ad ius.
3 Iuri qđ dicitur cōſonum vel non.
4 Iudex an arcetur ad cōſulendum papam aut principem vbi dubi-
tat de viribus reſcripti vel legis ſeu decreta.
5 Reſcripto mandati an ſit indiſtincte parendum.

Paſtoralis. Si de extrauaganti dubitatur an
ſit decreta iuri cōſona iudicatur ſi
1 diſſona papa conſulitur. ſecunda ibi verum. ¶ †Not. qđ
extrauagans diſponens qđ ius nō dicitur a iure differre.
2 vide Ioā. and. de cōſtit. c. j. lib. vj. in glo. †et ſic conſtitutio diſponēs
qđ ius nil addit ad ius nil vinculo ſubſiſtit natura qđ ſuper extraua-
ganti diſponente qđ ius nō cadit probabilis dubitatio ſic ſuper ex-
trauagante diſponente aliud a iure. per hoc dicit Bart. qđ ſententia
lata cōtra ius expreſſo iuris errore in ſententia eſt nulla quādo ius
eſt cōmune: ſecus ſi extrauagās quia de illo probabiliter dubitatur
vt no. in. l. cum prelatis. de re iudi. Hoc puto antequā papa ſit cōſul-
tus: ſecus quia certus eſt de extrauagante. Idem ſentit Bart. hic ſi
propter diuerſitatem litere lis reddatur dubia quod not. ſicut in ſi-
mili habetur. de electio. nemo deinceps. Glo. penul. opponit quod
extrauagans ſtatim liget poſt duos mēſes quia eius preſumitur no-
titia. ſ. de conſtitu. c. ij. ꝛ qđ ibi no. de poſtul. prela. c. j. Solu. licet eius
preſumatur notitia tamen videtur qđ pōt de ea dubitari vel ſequa-
tur illud de reductis ad volumen iuris vel commune nō de extraua-
gantibus quia non ligant niſi eorum alia detur notitia vel procedit
illud quando iure ſit fides quod emanauit in curia. Secus vbi de ea
aliter non cōſtat. Ideo dicit hic Innocē. qđ non ſiebat fides hic per
bullam vel inſinuata non erat. de poſtula. c. j. cum concor. nam licet
publice factū nō tolerabiliter ignoretur dubitari poteſt de ipſo an
ſit factum ꝛ cōſequenter. an publice factum. Item vt dicit Innocē.
etiam dato qđ ſit ſub bulla tamen nō ſtatim recipienda. C. de lege. l.
ij. vel ſcōm hoſti. dato qđ cōſtaret de bulla litere habebatur diuerſi-
mode ꝛ cōtrario modo. de electio. nemo deinceps. lib. vj. in glo. pe. ꝛ
qđ ibi no. ¶ Oppo. qđ hec decre. male. ſituetur quia debebat poni
ſub titulo. de reſcript. vel de conſtitu. Solu. adaptatur inquantum
3 tractat de fide extrauagantis vel ſcripture eius. ¶ †Quero quan-
do dicatur iuri nō conſona dic quando obuiat iuri ciuili nō contra-
dicente canonico vel quando obuiat iuri diuino. de accuſa. qualiter
ij. de elect. ſignificaſti. qui ſi. ſint legiti. per venerabilem. de electio. ſu-
per eo. de oper. no. nun. c. j. ꝛ. ij. de quo de ſolu. c. ſi. vel naturali ratio-
ne deficente iure. j. diſtin. cōſuetudo. inſtitu. de iure naturali. §. quod
4 vero. ꝛ. §. ex nō ſcripto. de cōſue. cum dilectus. ¶ †Quero an arcte-
tur iudex ad cōſulendum papam vbi dubitat dic qđ nō: ſi non velit:
quia ex quo ſibi nō cōſtat qđ ſit decre. non poteſt iudicare ſcōm illas
decre. que ſunt edite poſt iſtam compillationem ante compilatio-
5 nem ſexti: tene qđ habes in prohemio ſexti. ¶ †Ad gloſ. oppo. qđ
eo qđ obuiat iuri: ſtatim recipienda ſit decre. xxv. q. j. Reſcripta glo.
cōcludit: quandoqꝫ emanat reſcriptum ſcōm ius et illi parendum.
Quandoqꝫ aperte cōtra ius: ꝛ illud reijciendum ex toto. Quādoqꝫ
emanat preter ius: ꝛ expectatur ſecunda iuſſio. de offi. deleg. ſi quan-
do. in aut. vt nulli iudic. §. ſi vero. Hec vera niſi in reſcripto dicant:
nō obſtante tali iure ſm Hoſtiē. de quo vide quod no. de cōſtitu. c. j.
Quandoqꝫ decre. eſt cōtra ius vel preter ius: et ſtatim eſt reijcienda:
ſed conſulitur ſuperior: quia eo qđ allegatur inter decre. tamen ſi cō-
muniter nō habetur in libris: illi nō eſt ſtandum. Si decre. eſt contra
conſuetudinem ſtabitur cōſuetudini: dum tamen ſit rationabilis et
legitime preſcripta: niſi princeps per ſuum ſtatutum intendat tol-
lere conſuetudinem: ſic hodie determinatum eſt ante decre. ſequitur
cōſuetudinem. de conſue. c. ij. lib. vj. Inquantum glo. dicit qđ ſuper-
ſedere debet intellige ſi vult vt dixi in litera.

1 ☞ Teſtes poſſunt produci vſqꝫ ad cōcluſionem in cauſa poſt at-
teſtationes publicatas. nu. 10.
2 Concluſio in cauſa precludit viam probandi etiam per inſtrumētū.
Fallit ſi ſit de nouo repertum. nu. 5.
3 Inſtrumentum autenticum facit conſuetudo etiam ſi ſit priuatum
inſtrumentum.
4 Inſtrumēta nō poſſunt in cauſa pꝓduci etiam ante cōcluſionem ter-
minus ad pꝓducendam aſſignatus lapſus eſt.
6 Inſtrumētis priuatis etiam per cōſuetudinem autēticis factis an
creditur in ſpiritualibus.
7 Inſtrumenta notarij a iudice ſeculari creati an faciant fidē in foro
eccleſiaſtico.
8 Inſtrumento iudicis an credatur ex conſuetudine abſqꝫ teſtiū ſub-
ſcriptione.
9 Inſtrumento per notarium maleſamatū cōfecto an credatur.
10 Concluſum quādo poſſit dici in cauſa.

1 Cum dilectus. ¶ †Poſt publicatas atte-
ſtationes vſqꝫ ad concluſio-
nem in cauſa poſſunt teſtes produci ꝛ conſuetudo loci fa-
cit inſtrumentum autenticum. hoc dicit ſecunda ibi. ſup.
¶ No. qđ publicatio atteſtationum precludit viam facultati pꝓban-
2 di per inſtrumentum. ¶ †Nota. ij. qđ cōcluſio in cauſa precludit viā
probandi etiam per inſtrumentum: ꝛ ſic liquida probatio non ad-
3 mittitur poſt concluſionem in cauſa. ¶ †Nota qđ conſuetudo dat
autoritatem notariatus ꝛ fidem inſtrumento priuato vel alias non
publico: ſicut ꝛ diſponit de ſolennitatibus inſtrumenti. in aut. de ta-
bellionibus. §. nos autem. exigitur tamen qđ perſona ſit honeſta:
4 vt patet hic. ¶ †Oppo. qđ ante concluſionem in cauſa nō poſſint
produci inſtrumenta lapſo termino ad illa producenda. Solu. con-
trarium procedit quando eſt terminus ſtatutus ꝛ lapſus: hic quan-
do iam eſt lapſus. de quo in Specu. de dilatio. §. videndum. verſicu.
quid ſi datur. ꝛ in clemen. de verborum ſignificatio. ſepe. verſiculo eo
ſaluo. in glo. vbi ergo. C. qui accuſare non poſſunt. ſi ea. ꝛ ibi Cynus
ꝛ Bartolus. in lege mancipiorum. ff. de optio lega. Quicquid dicat
Cy. recitat illam glo. Bart. dicit ſtandum decte. paſtoralis. j. de ex-
cep. vt ſi iuret inſtrumentum de nouo ad ſe perueniſſe: poſſet aliter
5 non. ¶ †Oppo. quod poſſit etiam poſt in cauſa produci. vt patet.
de iureiuran. admonendi. Solu. quando non ſunt de nouo reperta.
non poſſunt poſt concluſionem in cauſa: ſed ſi ſunt de nouo reperta

bene poſſunt vt ibi no.Bar.vide qđ dicam.j.de excep.exceptiões:
ad hoc facit de cauſa poſ.paſtoralis.⁊.ŝ.de procura.auditis.ſed ibi
6 Aliquid poteſt imputari parti que diſtulit hic non.¶ †Quero an
talibus inſtrumentis credatur:etiam in ſpiritualibus:vbi cõſuetu-
do dat poteſtatem lapſo termino:dicit Hoſtien.qđ creditur ſuper
ciuilibus ⁊ temporalibus rebus de quibus ne cleri.vel mo.c.ſicut fa
tetur qđ vbi talia inſtrumenta reducuntur vt priuilegia ab ipſo re-
ge cõceſſa:vel quo ad feudalia qđ bene facerent fidem.de fo.compe.
ex tranſmiſſa.Sol.pe.⁊ ab.videntur cõtradicere Hoſtien.pro eo qđ
dicunt qđ dubitatio hic fuit pro eo qđ agebatur cõtra laicum ſuper
eccleſiaſticis cõtra eos ſi eſt de cõſtitutis eccleſie in ſpiritualibus.te-
ne qđ habes in.c.ſicut.ſuper temporalibus ſeruatur qđ creditur ad
preiudicium ⁊ commodum eccleſie.⁊ hoc non negat Hoſtien.⁊ fate
tur Pet.qđ no.Non obſt.c.eccleſia:quia hic notorium adeunt nolẽ
tes:⁊ per hoc nõ dicitur vendicare laicus poteſtatem in clericuȝ:ſed
clerici auxilium inuocant ſicut teſtes poſſent habere laico.ita ⁊ no-
tarium atteſtantem:maxime tenendo qđ notarij poteſtas ſit proro-
7 gabilis.de quo dixi qui fil.ſint legi.per venerabilem.¶ †Quid de
inſtrumentis aliorum iudicum:an cõſuetudo operari poſſit vt illis
fides adhibeatur.Joã.and.qđ ſic in.c.ſeculares.de fo.compe.libro
vj.⁊ ibi dicit qđ probant etiam in iudicio eccleſiaſtico qđ no.ppter
8 ea que proximo dixi.¶ †Quero an ex cõſuetudine credatur inſtru
mento iudicis abſq; teſtium ſubſcriptione.dic qđ ſic.ſi hoc habeat
9 Conſuetudo.de quo.ŝ.c.ij.¶ †Quid ſi eſſet male fame an credere-
tur inſtrumentis.dic qđ nõ:maxime ſi cõſueuit falſare inſtrumenta
boneſtas tamen preſumitur vt patet.de preſumptio.c.ſi.ſm Hoſtiẽ.
10 ¶ †Opp.qđ nõ liceat producere inſtrumenta ſicut nec teſtes poſt
publicatas atteſtationes:quia appellatione inſtrumenti compre-
henduntur teſtes ⁊ ecõtra.de teſti.cogen.peruenit.dicunt quidam
qđ hec fuit cauſa dubitandi.¶ Alij dicunt qđ cauſa fuit:quia vide
batur diu tacuiſſe:⁊ propter hoc vt ſuſpectus debet repelli.ad hoc
de teſti.preſentium.Sed non eſt ideȝ in teſtibus:quia ex multis cau
ſis facilius deprehenditur falſitas inſtrumenti.quam teſtium.ŝ.eo.
inter dilectos.maxime quia ⁊ in inſtrumẽto debet poni dies:locus
teſtes:de quibus de re iudica.abbate.lib.vj.Sed de his teſtis inter
rogatus dicit ſe nõ recordari.j.c.proximo.⁊ hoc reſpectu verum eſt
qđ facilius corrumpuntur teſtes quam inſtrumentum:ſed alio re-
ſpectu facilius falſatur inſtrumentum:quia facilius eſt corrumpere
vnum notarium quam duos teſtes:ad hoc qđ not.de cleri.peregri.
11 c.j.ſed hoc tollit preſumptio dignitatis ⁊ approbationis.¶ †Que
ro quando dicatur in cauſa cõcluſum.glo.quando eſt renuntiatum
probationibus ⁊ omnibus allegationibus.de cauſa.poſſeſ.paſtora
lis.de procurato.auditis.Non ob.qđ poſt appellationem poſſunt
produci.C.de tempo.appel.per hanc ergo poſt concluſionem:quia
melius eſt ante tempus ⁊c.C.in quibus cauſis in integrum reſti.nõ
eſt neceſſaria.l.ſi.quia dicit Jnnocen.qđ vſq; ad concluſionem: licet
teſtes producere poſt nõ.ſed in cauſa vera appellationis:etiaȝ poſt
concluſionem factam in principali:licet teſtes producere.Non obſ.
c.ſequens:quia intelligitur de cõcluſione facta in cauſa appellatio-
nis.de quo remittit.Joã.and.in Specu.de inſtru.edi.§.nunc dica-
mus.in princi.ibi dicit.idem hec vera vt cõcluſio nõ ſe extendat ad
cauſam appellationis niſi partes de hoc cogitauerint qđ in dubio
non preſumitur:vt quia dixiſſent nos renuntiamus:vel concludi-
mus:ita quod de cetero nec de iure:nec de facto:in cauſa principali
vel appellationis aliquid de cetero dicamus: talis renuntiat bene
preiudicat:⁊ ſecundum Guil.in Specu.de renun.⁊ conclu.§.j.verſi.
hoc autem.ſcias ſequentes.glo.ſunt clare.in glo.penul.ibi cũ olim.
⁊ contrario.xij.diſtin.nos conſuetudinem.⁊ in ſi.vide qđ no.de con
ſue.c.ſi.ſuper glo.⁊ hic per Jo.and.

1 ☞ Jnſtrumenti falſitas vel quod deeſt in inſtrumento poteſt pro
bari per teſtes.
2 Libello in actione perſonali ſufficit exprimere cauſam remotam.
3 Compenſatio admitti debet in liquidis licet cauſis diuerſis.nu.8.
4 Sentẽtia poteſt formari ſuper iure ſuperuenienti ex vetuſtiori cau
ſa pendente cauſa ⁊ ſit vltra deducta in libello.nu.7.
5 Sententia põt formari ſuper altera inſtantia habente cõnexitatem
cum ea cũ qua actio habuit originem.
6 Actionis empti que ſit natura.nu.9.
7 Emptor cõdemnatus ad pretij traditionem an impediat executio
nem per exceptionem rei nõ tradite.
8 Compenſatio nõ admittitur ſuper nõ liquido.
9 Venditor an teneatur indiſtincte ad traditionem rei libere vel libe-
retur tradendo intereſſe.
10 Conditio impedit ius agendi ante purificationem.
11 Appellatione deuoluta nõ admittitur articulus omnino nouus ſȝ
tantum dependens ex veteri.
12 Teſtis iuramentum probatur quando dicitur talis iuratus depo-
ſuit.nume.19.
13 Teſtis dictum concludens cauſam ſentẽtie per ſenſuȝ nõ immedia-
tum probat vt ſi dicat ſcio q² plens fui.
14 Conditionis appoſitione aggrauante cõditionem rei res in pretio
minus eſtimatur.
15 Teſtis deponens ſuper valore rei an probet vt quia dicit ſcio qđ tã
tum valet q² a tali potui tantum habere.
16 Teſtium dicta nõ vitiãtur lȝ dicant omnes qđ de die nõ recordãtur
vel tempore etiam de menſe.
17 Contractus conditionalis vel modalis quis ſit.
18 Appellari nõ põt ad papam vel imperatorem vbi ſuperior loci qui
iudicauit nõ habet vel recognoſcit ſuperiorem ⁊ ſi iudex ſit laic⁹ an
poſſit ad eum appellari.
20 Teſtes inſtrumentarij ⁊ ipſe notarius pñt induci in teſtes ad cõfir-
manda ⁊ declaranda cõtenta in inſtrumento.nu.26.
21 Jnſtrumenti probatio ſuccumbit probationi duorum vel trium
teſtium.
22 Teſtes inſtrumentarij vbi ab inſtrumento variant in qualitate act⁹
iterabilis ſi nõ aliter ſingularitas actus determinetur quõ act⁹ mul
tiplicatus probatur.nu.26.
23 Confeſſio facta poſt concluſionem in cauſa valet vt ex ea formari
poſſit ſententia.
24 Aſſertiones ⁊ reſponſiones partium quõ pñt per iudicem fieri in
quacunq; parte iudicij vſq; ad ſniam pro veritate indaganda etiã ſi
ſit queſtio de viribus inſtrumenti.nu.26.⁊.30.
25 Jnſtrumẽto publico teſtes debẽt ſubſcribi per notarium ſecus ſi ſit
priuatum q² illi debent ſubſcribere.
27 Cõfeſſio erronea licet poſſit reuocari an reuocãs icidat in periuriũ
vbi eſt iurata cõfeſſio.
28 Jnſtrumentum per quot teſtes poſſit cõuinci ſeu reprobari.
29 Teſtes inſtrumentarij ſi cõtradicant inſtrumento quot requirãtur
ad cõuincendum inſtrumentum ſeu vt inſtrumenti fides vacillet.
30 Teſtes an poſſint per iudicem interrogari poſt cõcluſionem in cau
ſa ad declarationem teſtificationis dubie pro veritate habenda.
31 Obligatio conditionalis nõ ſupponit obligationem ſed impedit
condemnationem.
32 Sententia cauſe appellationis poteſt eſſe partim confirmatoria vel
infirmatoria ⁊ debet in ea exprimi cauſa ſententiandi.
33 Sententia quõ poteſt ferri ſuper exceptione oppoſita ſiue ante ſen
tentiam iudicis a quo ſiue poſt ⁊ in cauſa appellationis.
34 Sentẽtie appellationis quõ poteſt addi ex nouiter deductis.
Appellatus an videatur acquieuiſſe ſentẽtie ex quo nõ eſt ꝓteſtat⁹
de adiuuando ſe appellatione vt nequeat aliquid in cauſa appella-
tionis deducere.

1 Cum ioannes.¶ †Falſitas inſtrumenti
vel quod deeſt in inſtrumẽ
to poteſt probari per teſtes.hoc dicit. Jn prima proceſ-
ſus cauſe principalis. Jn ſecunda proceſſus cauſe appel
lationis.ibi cum igitur. Jn tertia ibi de conſilio diffinitio ipſius
cauſe appellationis legam per partes:⁊ primo ad verſicu.cum igi-
2 tur.¶ †Nota primo in perſonali ſufficere exprimere cauſam remo
tam:peto quia mutuaui:vide de iudi.dilecti.de libel.obla.capitu.j.
3 ¶ Nota ſecundo compenſationem admitti de debitis liquidis:li-
cet cauſis diuerſis:⁊ in quantitate diſpari ad menſuraȝ quantitatũ
4 hinc et inde contrahentium.¶ †Nota tertio argu.quod ex iure ſu-
perueniente ex vetuſtiori cauſa pendente iudicio:etiaȝ a parte acto
5 ris poſſe in eadem inſtantia ſententiari.¶ †Nota argu.quod pen-
dente inſtantia ex vna cauſa:ex altera poteſt ſequi ſententia ſuper il
la inſtantia confeſſata:dummodo cum tali aliquam habeat conne-
6 xitatem:⁊ que primo in inſtantia eſt deducta.¶ †No.naturã actio
nis empti:quia propter eam quis aſtringitur ad tradendam rem li
beram vacuam et expeditam.ad hoc.l.ij.§.j.ff.de acti.emp.¶ †Op
7 po.quod male ſententiauerit ſuper domo a non incluſa in petitio-
ne:⁊ ſimiliter ſuper cauſa:quia actum eſt ex mutuo:⁊ ſententiat ſu-
per venditione.contra id.ff.communi diuidun.vt fundus.ff.famil.
herciſcũ.in hoc.de ſymo.licet hely.Solu.dicunt docto.quod hec eſt
deciſa petitio:quia et obijciens compenſationem agebat repellere
petentem:et confitebatur venditionem agens ex mutuo dedit aliã
partem petitionis in qua petebat domum tradi vacuam:et expedi
tam:vel potes dicere quod ex quo confitebatur venditionem appo
nens compenſationem et ſolutionem pretij domus ſuper venditio
ne vt cõnexa de qua cõſtabat confeſſione potuit ſequi ſententia.ar-
gu.de exceptio.capitu.j.de electio.per inquiſitionem.de confeſ.ca-
pitulo.ij.¶ Quero an emptor condemnatus ad traditionem pretij
impediat executionem per exceptionem rei non tradite.de hoc in
Specu.de ſenten.excommuni.§.fina.verſicu.item pone ibi.arguit
quod ſic:quia per hoc non tollitur ius agendi ad rem ex quo de tra-
ditione rei non eſt diſceptatum.ergo fortius non tollitur ius exci-
piendi.ad hoc.ff.de iureiuran.ſi duo.§.penult.dic quod dato quod
non poſſet impediri executio:poterit tamen agi ad rei traditioneȝ
ff.de actione empti.lege iulianus.§.offerri.ad hoc nota.ff.ex qui-
bus cauſis in poſſeſſione eatur:lege fulcinius.§.ſecundo.dic ſi non
eſt diſceptatum de traditione rei:non admittetur excipiens.ff.de
compenſa.l.

compenſa.l.qđ in diem:tunc ſatis puto exceptionem admitti:quia
nõ detur hic ſubſtantie debiti:ſed executioni:⁊ ſic eſt de cõcernētibꝰ
executionem:ergo poſt admitti poteſt:licet ſi fuiſſet oppoſita ante
8 impediſſet exercitium agendi.¶ †Oppo.qđ non admittatur com
penſatio indiſtincte.l.fi.ff.de compenſa.Solu.admittitur vbi debi-
9 ta ſunt liquida nõ vbi non ſunt liquida. ¶ †Glo.ij.colligit notabi
le qđ ad traditionem libere rei compellitur venditor per que dixit
Mar.qđ ſi venditor habet facultatem rei tradende:preciſe compel-
litur ad tradendum.ff.de actio.empti.l.ex empto:et hec opinio eſt
vera ⁊ communis prout obligatio rem tradi incidit in contractum
bonefidei vt eſt venditio.alias ſi non habet facultatem rei tradēde:
tenetur ad intereſſe:vel ſi nõ incidit in rem tradi.obligatio in con-
tractum bonefidei:⁊ ſic debet intelligi.ff.de verbo.obliga.l. ſtipula-
tiones nõ diuiduntur.§.celſus.et ſimilia:per que iura Joã.⁊ accur.
in.l.j.ff.de actio.empti.tenent qđ ſufficiat intereſſe tradere ⁊ male.
⁊ opi.Mar.tenet Barto.in dicta.l.ſtip.non diui.⁊ huic opin.adhe
ret ius canonicuȝ vt hic.ad hoc.de arbi.per tuas.de pac.c.j.j.q.j.qui
ſtudet.de quo in Specul.de emptio.⁊ venditio.§. interioribus.in
princi.vbi Joã.and.ſequitur iſtam opin.qđ ſi habet facultatem rei
tradende:⁊ compellitur vel nõ habet dolo vel culpa ⁊ nõ compellit
preciſe:ſed ad intereſſe agitur:vel nõ habet nec dolo nec culpa:⁊ ad
neutrum tenetur ſm Joannē and.ibi:et dicitur vacua tradi quan-
doq; traditur vacua reſpectu poſſeſſionis ⁊ detentionis alias non eſt
vacua.vnde ſi quis eſſet in poſſeſſione cauſa legatoruȝ vel fideicom
miſſariorum:vel nomine ventris nõ traditur vacuam ſic tradendo
10 ff.de acti.empti.l.j.§.vacua.¶ Venio ad ver.cum igitur. †Not.qđ
11 cõditio impedit ius agendi ante purificationem.¶ †Not.ij. qđ in
cauſa appellationis non admittitur articulus omnino nouus:ſed
tantum pendens ex veteri.¶ No.iij.qđ nouus articulus dicitur:li
cet tota ſubſtantia primi repetatur in ſecundo quando illa nõ repe-
12 titur vt ſubmittatur neceſſitati probandi.¶ †No.iiij.argu.qđ pro
betur iuramentum teſtis:ſi dicatur talis iuratus depoſuit.de quo
13 de teſti.tuis.¶ †Not.qđ probat teſtis concludens cauſam ſcientie
per ſenſum non immediatum.vt ſi dicat ſcio quia preſens fui.vide
Bart.ff.de auto.tu.l.j.§.j.⁊ qđ no.de teſti.preſentium.lib.vj.in no-
uella. Ad hoc.de elec.per inquiſitionem.de cõſuetu.c.ij.de teſti.cum
14 cauſam ſecundũ Hoſtiē.¶ †No.qđ ex conditionis appoſitione ag
15 grauante conditionem rei res in precio minus eſtimatur. ¶ †No.
argu.pro teſte deponēte de valore rei vt probet ſcio qđ tantum va-
let:quia a tali potui tantum habere.Sed dic de hoc vt per Bart.in
l.ij.C.de reſcindē.vendi.⁊ dicam.de empt.⁊ venditio .cum cauſam.
16 ⁊.c.dilecti.¶ †No.qđ nõ vitiatur teſtimonium quamq; omnes te-
ſtes atteſtantes dicant de die non recordari.vel de tempore etiaȝ de
menſe.contra id quod no.Hoſtien.ſ̄.de teſti.ex tenore.⁊ vide de ac-
17 cuſa.qualiter ⁊ quando.ij.per Innocen. ¶ †Oppo.qđ nõ eſſet con
ditionalis contractus.immo ſub modo:quia poſſunt.de condi.ap-
po.verum.Solu.fatetur.Joã.and.qđ erat modalis et non cõditio-
nalis late dicitur ſecundum Hoſtien.melius dixiſſet conuentiona-
18 le.¶ †Oppo.cum glo.qđ non debeat appellari ad papam.de iudi.
nouit.Solu.terra erat de iuriſditione eccleſie.ad hoc.de appella.ſi
duobus.alias nõ appellatur ad ipſum.Hoc dicunt docto.verum:ſi
ſuperior loci qui iudicauit nõ recognoſcat ſuperiorem:quia tūc ap-
pellatur ad papam:qui ſi.ſint legi.per venerabilem.§.rationibus.
de foro competen.licet.in auē.vt diffe.iudices.§.ſi vero contingerit
19 ſecũdum Hoſtien.¶ †Oppo.quod nouus articulus non admitta
tur in cauſa appellationis vt patet de tempo.appel.per hanc. Sol.
omnino nouus non admittitur vt ibi:ſed pendens ex primis ſic:vt
hic:et ſic in cauſa appellatiõis noue probationes admittuntur ſu-
per noua exceptione:⁊ aliam cauſam poſſum proſequi coram iudi-
ce appellationis quam expreſſerim coram iudice a quo.ff.de appel-
la.ſcio.queſitum:⁊ hoc verum quando appellatur a diffinitiua :ſecꝰ
ſi ab interlocutoria.vt in cle.appellanti.de appella.de quo de appel
latio.cum cauſam.¶ Glo.in verbo nepotibus opponendo querit
de dubio ⁊ neſcit quid loquatur.vel ipſam non intelligo.tolle dubiũ
ſuum:oppoſitio glo.procederet ſi domus remaneret penes Petrũ
ſed ſi Joannes emit remanebit penes heredes Joannis non penes
20 heredes Petri.vtilis ergo fuit prouiſio Petri. ¶ †Venio ad ver
ſiculuȝ dictus vero no.tabellionem ⁊ teſtes inſcriptos poſſe induci
in teſtes ad confirmanda et declaranda contenta in inſtrumento.
21 ¶ †Nota quod probatio inſtrumenti ſuccumbit probationi duo-
rum vel trium teſtium:etiam quando inſtrumentum adiuuatur de
22 poſitione notarij et vnius teſtis in inſtrumēto deſcripti ⁊c.¶ †No
ta quod vbi teſtes ab inſtrumento variant in qualitate actus itera-
bilis.ſi non aliter ſingularitas actus determinetur:actus multipli-
catus probatur:ex quo iterabilis ex diuerſitate qualitatis:⁊ ſic in al
tero qualitas neceſſario non concluditur. Et nota cautelam quod
tunc actus determinetur vel ad vnitatem reducatur partium cõfeſ-
23 ſione vel aliter.¶ †Nota valere confeſſionem etiam poſt concluſio
24 nem in cauſa:†et no.iudicem poſſe vſq; ad concluſionem in cauſa:
⁊ poſt vſq; ad ſententiam interrogare partes ad indagandam veri-
25 tatem.glo.allegat cõcor.¶ †Oppo.quod non ſit neceſſe teſtes fore
ſubſcriptos in inſtrumento ſupra capitulo.ij.Solu.dic ſubſcriptis
id eſt ſubſcriptis per notarium:quia nõ eſt moris:nec de iure:quod
in inſtrumēto publico ſe ſubſcribant teſtes:ſed priuato tantum: de
quo dicto capitulo.ij.Hoſtien.dicit quod melius fuerat hoc produ
cere de teſtibus non ſubſcriptis:maxime quia periculoſum eſt ſi in
ſcriptis aliquid dicant contra inſtrumentum vt notabitur cum glo.
26 ¶ †Oppo.quod abſq; quod fuit facta interrogatio.et de veritate
contractus.debuerit hec concordia fieri:quia licet inſtrumentum di
cat contractum factum :per hoc non negat quin conditionale fue-
rat.debebat ergo probatio reduci ad inſtrumentum vt inſtrumen-
tum probaret contractum:et teſtes conditionem. ¶ Secundo di-
cit Innocen.quod abſq; hac interrogatione ſic debebat concorda-
ri inſtrumentum.argu.de teſti.cum tu.et hoc quia non contradice-
bat probatio inſtrumento:ſed addebat.dic ſi inſtrumentum indire
cte nõ contradicit probationi:vt quia dicit contractum factum :qđ
poteſt eſſe conditionale et purum:tunc reducitur ad concordiam:⁊
hec fuit mens Innocen.et ex quo non contradicunt non probatur
multiplicatus actus:ſed in dubio vnicus preſumitur: ex quo aliter
non probatur multiplicitas:ex euidenti contradictione:⁊ ſic loqua
tur hic.Si autem eſt contradictio aperta vt quia inſtrumentum di
cit contra dictum purum vel teſtes coadiuuando inſtrumētum de-
ponunt de puritate contractus ⁊ teſtes deponunt illud conditiona
le:tunc reducitur ad concordiam ⁊ neceſſario concluditur multipli-
catio contractuum ex contrarietate qualitatum.vnde probatio qua
litatis eſt incerta:niſi reducatur res ad vnitatem per confeſſionem
partiuȝ vt hic.vnde habito reſpectu ad id quod depoſuerunt teſtes
rimantes inſtrumentum non ad inſtrumentum tantum neceſſaria
fuit interrogatio de qua hic Barto.tamen.videtur dicere indiſtin-
cte:etiam non ſtante contrarietate neceſſariam probationem vni-
tatis.in.l.ij.C.de bono.poſſeſ.ſecunduȝ tabu.vbi dicit quod ſi pars
confitetur inſtrumentum ſed negat ſolennitatem:ſi poſtea pars cõ-
cludat ſolennitatem niſi probetur indemptitas non probatur:quia
ſolennitas potuit affuiſſe alteri teſtamento per hanc decre.ſed hec
decre.non probat per notarium ⁊ vnum ex teſtibus deſcriptis. In-
ducitur ad queſtionem de compromiſſarijs in electione monialiuȝ:
in quas fuit compromiſſum.vt vſq; ad conſumptionem candele de
buiſſent elegiſſe:⁊ poſt conſumptionem in ſtallando dixit compro
miſſaria quod eligebat nomine ſocioruȝ auditor ex officio fecit tres
interrogationes.Prima an candela fuiſſet conſumpta tēpore quo
compromiſſaria elegit. Reſpondit quod non.ſecundo an candela
eſſet conſumpta tempore quo compromiſſaria de facto elegit. Re-
ſpondit quod ſic.tertio an compromiſſaria illam elegiſſet ſemel vel
27 pluries.Reſpondit quod ſemel tantum.†Ex his cõcludebatur per
iurium electe contra quod multipliciter reſpondebatur.Primo q̄
per teſtes conſtabat veritas facti:quia prima electio erat intelligē-
da de electione iuris:ſecunda de electione facti:que nulla fuit talis
interpretatio implectanda: quia benigna per quam vitatur periu-
rium:per quam parcitur fragilitati ſexus:et quia non eſt ſequenda
ſubtilitas ex quo de veritate conſtat maxime in foro canonico:⁊ in-
ter religioſos.de iudici.dilecti.Item pro electa inducebatur autori
tas Joannis.iiij.vbi mulier que reſpondit ſe non habere maritum
commendatur verum dixiſſe:quia non habebat de iure:ſed de facto.
Item quia reuocare poterat errorem negotio nundum finito. Ho-
ſtien.dicit quod clemens non obſtantibus his:pronuntiauit eam
periuram.Non obſtat primo allegata:quia licet fictione iuris ele-
ctio habetur pro nulla:tamen in poſitionibus et reſponſionibus.
queritur de facto et non de iure.Non obſtat quod dicitur de beni-
gnitate interpretationis:quia vltima reſponſio non patitur vt cla
ra interpretatione:nec parcitur mulieri contra ius naturale.C.de
in ius vocando.lege fina.Nec obſtat quod dicitur de reuocatione er
roris:quia illud in ciuilibus:ſed hic quanto fortius confitens fate-
tur ſe erraſſe:fortius conuincitur deieraſſe:et ſic a prelatura repellen
da.de electione.querelam.et ab hoc forte habuit ortum decre.cum
impoſitionibus.de iureiurando.libro.vj.vt ibi nota.in prima gloſ.
29 ¶ †Venio ad gloſ.glo.reuocat in dubium per quot teſtes conuin-
catur inſtrumentum.Reſpondit quod ſi teſtes velint contradicere
inſtrumento aperte in totum vel in parte:requiruntur quinq; ad
minus:quia autoritas notarij equiualet duobus.de probationibꝰ
quoniam contra:vltra duos eſt inſtrumentum quod equiualet alijs
duobus.C.de fide inſtrumentorum lege in exercendis: et ſic ſaltem
exiguntur quinq; vt ſuperetur ſupra de teſtibus in noſtra.Duo vi
denda ſunt primum quot teſtes reprobent inſtrumentum de non
ſcriptis in inſtrumento ſecundum quot reprobent de deſcriptis.
¶ Ad primum excludo aliquos caſus non dubios. Primus quā-
do ſcriptura non admittit probationem in contra.ex diſpoſitione
iuris.vt lege fina.C.arbit. tuto.⁊ in lege antique.C.ad velleianum.
⁊ in lege generaliter.C.de non numera.pecunia.in cle.infra de pro-
batio.quo caſu dic ſi teſtes volunt reprobare inſtrumentum ex ſola
falſitate cõtenti in inſtrumento:⁊ nõ admittitur probatio ſi volunt
reprobare inſtrumentum:quaſi nõ confectum a notario:ſed ab alio
falſificatũ poteſt quia hic nõ adeſt vis inſtrumenti:ſi nõ volũt ipro-

bare factuꝫ:ſed ſolēnitatem vel aliud interceſſiſſe per qd̄ annihilet
factum in iuris effectu ſtante facto:adhuc pōt vt dicit gloſ.in cle.de
probatio. Puto tamē quod ſi precluſio facultatis probādi nutriret
peccatum audiretur:ſaltem per viam denūtiationis enumeratione
per no.in.c.nouit.de iudi.ij.q.j.ſi peccauerit.de reſcrip.cum ad au-
res.ꝛ.c.ad audientiam. Si vult probare per teſtes ſimulationem fa-
cti:quia per hoc nō detrahitur probationi:adhuc poſſet quia nō cō
cludetur falſum in inſtrumēto deſcriptum.ad quod.ff.de pactis.in
regentium.§.qd̄ fere:ꝛ qd̄ ibi no.glo.ꝛ in omnibus caſibus in quibꝰ
dixi poſſe reprobari:quia teſtes nō contradicunt tunc inſtrumento
poſſent teſtes hoc modo impugnare inſtrumētum:quia in ore duo-
rum ꝛc.de teſti.in omni. ¶ Secundus caſus quando inſtrumentuꝫ
nō admittit probationem alter quam per inſtrumētum:ꝛ idem per
omnia dic ſi vult reprobare per teſtes. ¶ Tertius caſus quando in
ſtrumentum admitit probationem in contrarium per teſtes:quod
eſt regulare.vt dicit glo.de probatio.cum precibus. ꝛ de probatio.
quoniam cōtra.ꝛ.c.tertio loco.ꝛ in.c.noſtro.ꝛ hec ſunt opi.glo.quid
dicat hic:ꝛ de probatio.tertio dictum eſt Odoſ.dicit qd̄ plures exi-
guntur qd̄ cōtineantur in inſtrumento:quia inſtrumētum obtinet
vim tot teſtium:quot comprehēduntur in inſtrumēto: ſi duos exi-
git:vt eſt regulare requirantur tres:ſi.vij.vt in teſtamēto exigūtur
ad reprobationem.viij. Si.v.exigūtur ad reprobationem.vj. vt in
codicill.tūc exclude caſus aliquos nō dubios. Si agitur de reproba
tione inſtrumenti:ita qd̄ a parte nō contradicatur inſtrumento.vt
quia improbatur ſolēnitas dicitur ſimulatum dicitur per aliuꝫ ſcri
ptum quam per notarium:ꝛ in caſibus de quibus.ʒ.in primo caſu:
tunc duo teſtes improbant ꝛ idem ſi addunt vt hic:quia inſtrumen-
tum nō cōtradicit:ꝛ ideo ſi dubitetur an notarius ſcripſerit:etiam
de hoc poteſt recurri ad notarium:ꝛ ſtatur eius dicto.C.de falſis.l.ſi
quis decurio.vel per duos teſtes preſentes vel etiam per compara-
tionem literarum.C.e.l.comparationes.in auc.e.§.ſed ſi inſtrumen
ta. Si autem teſtes contradicunt directo inſtrumento:quo ad con-
tenta in inſtrumento vel illi detrahant nec curo: licet aliqui diſtin-
guant inter indirectam reprobationem ꝛ indirectaꝫ per modum ca
pituli ex tenore.de teſti.vt indirecta non ſufficiant duo:et indirecta
ſufficiant.recitat Specu.e.titu.§.reſtat.ver.ſed poteſt.ꝛ dicitur qd̄
fuit azo.quia ſiue ſit directa ſiue indirecta:ſufficit qd̄ ſint in contra-
dictione.vt no.glo.de teſti.in noſtra.hac igitur diſtinctione reiecta
dic ſi priuata eſt ſcriptura poteſt reprobari per duos teſts.C.de con
trahen.ꝛ committen.ſtipula.l.optimam.ꝛ ſic procedit quorumdaꝫ
opin. Si ſcriptura eſt publica:hic eſt dubitatio:ſi in teſtibus maius
eſt pondus:ꝛ ſecurior probatio:attenta rei natura attendimus te-
ſtes:et duo reprobant inſtrumentum. Idem ſi maior autoritas. Si
econtra in notario maius eſt pondus ꝛ ſecurior probatio vel auto-
ritas nō cōuincetur per duos.hoc autem pondus ꝛ inquantum ex-
cedat arbitrabitur iudex.ꝛ hoc tenuit Nico.mat.vt dicit hic Ioan.
and. Poſſet etiam tanta eſſe preſumptio ex nimia legalitate nota-
rij quod plus crederetur quam duobus notarijs:ad hoc litera hic
dum dicit:non tamen quodlibet inſtrumentum:nam in factis anti
quis plus credetur inſtrumento quam teſtibus ꝛ in facto intricato
quod de facili euaneſcit a memoria.ff.de arbi.l.celſus .no.glo.de p-
batio.tertio. In facto recenti maius pondus erit in teſtibus:quia
vox viua ꝛc.in auc.de fide inſtrumē.§.j. Suppoſita parilitate hinc
ꝛ inde:inſtrumēto quod duobus nō conuincatur facit primo :quia
obtinere videtur vim tot teſtium quot in inſtrumento ſunt deſcri-
pti:ꝛ vltra hoc. Notarij ergo inſtrumentum preualet duobus.ſecun
do probatio inſtrumenti eſt firma ꝛ inuariabilis:quia quod ſcriptū
eſt immutabile permanet.in teſtibus autem fides eſt variabilis.fal
li enim poſſunt in memoria:ꝛ lingua:ꝛ intellectu ꝛ in multis:quod
ceſſat in ſcriptura que immutabilis perſeuerat. Igitur hinc eſt qd̄
aliquando ius exigit probationem per ſcripturam tantum vt for-
tiorem.C.ſi minor ſe maio.dixe.ſi alterum.C.de ſuffrag.l.j.C.de nō
numera.pecu.l.generaliter.C.de teſti.l.teſtium.ꝛ auc.rogati.C.de
probatio.l.cenſus.ꝛ in quibus no.de conſtit.romana.li.vj. ¶ Ter-
tio negari nō poteſt quin probatio inſtrumenti ſit plena probatio:
teſtiū etiam plena. Neutra ergo alteram ſuperat:quia exigitur vt al
ter/alteri preponderet vt patet de teſti.in noſtra. Cōcludit Io.and.
hic poſt Innocen.ad hoc etiam dictum remittit Guil.in Specu.de
inſtrumē.edic.§.reſtat.verſicu.ſed quero quod inſtrumento quantū
cunqꝫ publico ꝛ quotcunqꝫ teſtes habeat deſcriptos derogabitur p
duos teſtes vel plus ad tres probando indirecte contrariuꝫ vel etiā
directe:dummodo ſecundum naturam materie ſit probabile quod
intendunt teſtes:ꝛ maxime probando indirecte ſecundum modum
de contrahen.ſtipu.l.ſtipu.l.optimam.de teſti.ex tenore.ad hoc de
proba.tertio.de teſti.a nobis.hoc etiam ſequitur Cy.in.l.in exercē-
dis.C.de fide inſtrumē.probat:quia tota probatio inſtrumenti pē-
det ſuper autoritate notarij:que a duobus teſtibus iuſtum eſt con-
uinci:quia pōderoſior vox duorum:ergo omnia deſcripta in inſtru-
mento tolluntur illa cōuicta. Non ob.quod inſtrumentum debeat
habere vim tot teſtium quot ſunt deſcripti in inſtrumento et vltra
hoc notarij.vt.l.domicius labeo:quia primo qd̄ notarius compute

tur nō eſt perenne:nam computatur quando ſimpliciter numerus
certus exigitur:ꝛ notarius computatur. Quandoqꝫ exigitur nume
rus ꝛ vltra hoc notarius:ꝛ non computatur quo ad ſolēnitatem in
ſtrumenti notarius nō exigitur vltra numerum : ideo computatur
in numero. Sed quo ad probandum exigitur vltra teſtes : ideo non
computatur item computetur vel non:tota vis inſtrumenti eſt ſu-
per pondere ꝛ autoritate notarij:ꝛ deſcriptio etiam teſtium:ex quo
teſtes actualiter nō deponunt. Sicut enim ſcripſit vnum.ita mille
potuit falſo ſcribere:ꝛ ſic pendent ab eius facultate quod nō poſſet
reprobari:merito ergo conuicta autoritate conuincitur inſtrumen
tum. Item hec eſt fallacia numerare teſtes vltra notarium:quia bis
idem repetitur:nam fides datur inſtrumento ꝛ deſcriptioni teſtiū
propter autoritatem notarij: ꝛ propter ſubſcriptionem teſtium.ſi
adhuc addis notarium bis idem repetis:ſicut in illo qui dicit quod
iij.oua ſunt.v.quia ſunt duo ꝛ tria que conſtituunt.v.non ob.quod
inuariabilis probatio inſtrumenti:quia illud preponderat in factis
antiquis:ꝛ tunc prefertur:alias non ex preſumptione publici offi-
cij:ꝛ ſic vt violenta preſumptio per quam alias iudicatur reproba-
tur per duos teſtes.de probatio .propoſuiſti :et ſicut iuramentum
ſemiplene probationis eſt plena probatio:ꝛ reprobatur de iureiu-
rando admonendi.ꝛ ſicut ſigillum autenticum mouet.de probatio.
poſt ceſſionem:ꝛ tamen plena probatio illi derogat.vt ibi. Non ob.
quod probatio ſit plena inſtrumenti:quia nō eſt plena naturaliter
ſed iuris artificio. Item illud procedit in ſcriptura.contra quam ni
hil probatur:ſecus quando reprobatur:quia naturale eſt vt duobꝰ:
ꝛ non vni credatur. Item quia miraculoſa eſt probatio : quia mira-
culum eſt quod pelli mortue creditur.vt no.ʒ.eo. cum.p.tabellio:p-
batio autem duorum plena ꝛ naturalis:quia in ore duorum ꝛc.de te
ſti.in omni.de teſta.relatum.ꝛ.c.cum eſſes.de iudicijs.nouit.ij. q.j.
ſi peccauerit.cum ſi. Non ob.de teſti.a nobis:quia ibi eſt caſus pro
hac opi.nam ſcriptura publica nō eſt tante autoritatis quin dicto
duorum vel trium teſtium reprobetur niſi teſtium adminiculo ful-
ciatur. Intelligo non ſubſcriptorum tantum:ſed adminiculantiuꝫ
viua voce inſtrumentum:ꝛ deponentium pro inſtrumento ſecūduꝫ
Ioā.and.quo caſu quot ſunt teſtes eſt aduertendum:nam ſi duo et
notarius atteſtantur pro inſtrumento exiguntur tunc quatuor: ſi
duo tantum ſine notario exigerentur tres:et ſic poſſent ſaluari opi
nio.contrarie ꝛ opi.aduerſantes. Nec dicas qd̄ ibi loquitur de ſcri-
ptura iudicis:quia ibi iudices appellantur notarij vt ibi dixi. Sed
dices inſtrumentum probat plene:ſi duo teſtes ſunt cum inſtrumē-
to:ſaltem debent exigi tres ad conuincendum inſtrumentum:ꝛ hoc
dicit quod tres tunc conuincunt. Solutio dic quod licet notarius
ꝛ vnus teſtis fuerit interrogatus:tamen teſtis nihil depoſuit:ſi di-
xit ſe minime recordare.vt dicit hic Inno.patere ex antiqua . Me-
rito ergo tres ſufficiunt.vel dic quod tunc cum teſtibus computa-
tur inſtrumentum quando teſtes ſunt de non ſcriptis iuuantibus
inſtrumentum:ſecus ſi ſunt de deſcriptis:quia non debet eoruꝫ vox
operari autoritate inſtrumenti:et vltra hoc computari in numero
teſtium:quia ſic duo facerēt. Prima plus placet:vel quod litera nō
dicit quod tres requirantur ad reprobandum inſtrumentuꝫ:ſed qd̄
inſtrumentum non prefertur tribus.ꝛ hanc opi.tenet Ioan.an.hic
ꝛ clarius in Specu.eodem titu.§.reſtat circa princi.verſi.ſed quero.
vbi approbat Innocē.ꝛ ſaltem ſecūdum cum non poteſt dici quin
duo teſtes faciant vacillare inſtrumentum:quia hoc facit compara
tio literarum que minor eſt quam fides teſtium.vt in auc.co.titu.in
princi.ꝛ.§.j. Illi ergo non ſtabitur niſi aliter adiuuetur.C.e.l.fin.C.
de proba.l.iubemus.hanc opi.ſequitur Pau.in.c.tertio de proba.
vbi recitat omnia iſta. Non ob.hoc.c.in quo ad conuincendum exi-
gi videtur tres;quia videntur tres ; qꝛ ſaltem notarius deponebat
pro inſtrumento actu:ideo computato inſtrumento ꝛ notario exi-
guntur tres vel vt dixi. Vincē.dicit qd̄ tres requirantur:licet qd̄ in-
ſtrumentum nō prefertur tribus. Ioā.and.qd̄ inſtrumentū habeat
parem vim ꝛc.quia habet quo ad complēdam probationem.inquā
tum nō obloquuntur inuicem:ſed inquantum cōtrariantur:quia li
cet habeant parem vim quo ad plenam probationem perficiendaꝫ
nō quo ad probationis qualitatem:ꝛ pondus: qꝛ maioris ponderis
eſt probatio teſtium:vt vera ꝛ naturalis quam inſtrumenti vt mira
culoſa ꝛ ſupernaturalis.vnus autem contradicens non tollit inſtru
mentum:ſed confunditur eius vox a plena probatione quando nō
eſt de deſcriptis in inſtrumento.vel eſt:ſed eo dempto remanet ſuffi
ciens numerus.ad hoc de reſcriptis.ad audientiam. Item ſi non re
quirant teſtes ad inſtrumentum.vt dicto ca.ad audientiam.de pre-
ſcrip. Secus dicit Calde.ſi ſit de deſcriptis in inſtrumento :ꝛ neceſ-
ſarijs ad ſubſtantiam inſtrumenti:quia vnus facit vacillare inſtru-
29 mentum.l.ij.in ſi.ff.quemadmodum teſta.aperi. ¶ † Venio ad ſecū
dum caſum quando teſtes in inſtrumento deſcripti contradicūt in-
ſtrumento.hic Innocē.proſequitur duos caſus. Primus quando
plures nō cōtrariantur. Secundus quando vnus tantum cōtraria-
tur. ¶ Ad primum quādo plures cōtrariātur inſtrumēto:ꝛ tunc ſi
contrariantur directe cōtento in inſtrumēto:vt quia atteſtātur con-
tentū in inſtrumēto fore falſum:ꝛ qd̄ de hoc fuit cōfectū inſtrumētū:
ꝛ ſi aliter

et ſi aliter nõ iuuatur inſtrumentum duo tantum reprobant inſtru
mentum ⁊ fortius quamq̃ nõ ſunt de deſcriptis qui hi eodem inſtã
ti detrabunt inſtrumento ⁊ inſurgunt cõtra inſtrumentum.ad hoc
de probatio.tertio de teſti.cum literis.§.ſi.Si vero inſtrumentuꝫ a
duobus ſaltem deſcriptis etiam ſi reprobantes ſint de deſcriptis:⁊
ſint plures vel de nõ ſcriptis:inquantum aſſerentes pro inſtrumen
to atteſtantur factum fuiſſe die ⁊ loco vt comprehenditur in inſtru
mento probant ſaltem contentum in inſtrumento: ſic tenor ſaltem
probatur quid ſit de inſtrumento:quia teſtimonium duorum affir
matiuum eſt:⁊ ambo idem probant:aliorum autẽ teſtimonium ne-
gatiuum et magis hoc caſu credendum eſt duobus affirmantibus:
quia poſſibile eſt qđ licet ibi plures preſentes fuerint :aduertentes
ad id qđ agitur:alijs nõ aduertentibus vel nõ curantibus:ſed habẽ
tibus aures ſurdas:ideo apertius ⁊ naturalius eſt teſtimonium af-
firmatiuum quam negatiuum:hec vera vt duo teſtes iuuant inſtru-
mentum vel probent tenorem contra plures oppoſitum atteſtãtes
quando actus ſubijcitur cõmuni approbationi duorum vel trium.
Secus ſi plures exigerentur.vt de iure ciuili.v.in codicillis.⁊ de iu-
re ciuili.vij.tabu.vij.in teſtamento.nam tunc duo ſufficienter nõ iu-
uarent tenorem inſtrumenti. ¶ Secundus caſus quando non con-
tradicunt inſtrumento directo:ſed dicunt ſe nõ interfuiſſe: ⁊ ſi qui-
dem hoc probatur per duos teſtes qđ nõ interfuerunt:quia probãt
ſe alibi fuiſſe tempore cõtractus:iſti faciunt vacillare totum inſtru-
mentum:quia falſum inſtrumentum in totum inquaſſatur:nõ quia
contractus nõ ꝓbetur per teſtes qui remanent ex quo ſunt tot quot
ſufficiunt ad inſtrumentum.Sed quia ſcriptum eſt in eo fuiſſe teſtẽ
preſentem qui fuit abſens.j.de his que fiunt a prela.quãto.hec vera
niſi teſtes deſcripti vel alij iuuando inſtrumentum probarent illos
fuiſſe preſentes tempore cõtractus vel inſtrumenti cõfecti:nam pre
ualebit inſtrumentum niſi probationes ex altera parte ſint luce cla
riores.C.de contrahen.ſtipu.l.optimam.Si autem per alios teſtes
nõ probant ſe nõ interfuiſſe:ſed dicunt ipſi qđ nõ interfuerunt . Hic
Innocen.variat.Primo dicit qđ debilitatur adeo vis inſtrumenti
qđ nihil probat.de teſti.tam literis.§.ſi.Et intantum dicunt hoc ve
rum qđ ſi per centum teſtes ꝓbaretur cõtractus qui in inſtrumento
cõtinetur:non per hoc iuuaretur inſtrumentum:qꝛ non concludere
tur per hoc ſatis interfuiſſe:⁊ ſic inſtrumentum falſitatem continet
ſaltẽ in eo qđ dixit hos teſtes preſentes fuiſſe:ideo ex hac cõmixtio
ne falſitatis totum inſtrumentum vitiatur.iij.q.ix.pura. de hereti-
cis.fraternitatis.⁊ qđ ibi no.Non negant tamen quin per teſtes:et
deſcriptos:⁊ nõ deſcriptos:poſſit veritas cõtractus comprobari:li
cet inſtrumentum remaneat falſum.Nõ ob.qđ teſtes in teſtimonijs
dicantur ſingulares:qꝛ ſinguli dicunt de ſe qđ nõ interfuerunt.ṡ.de
elec.bone:qꝛ vt dicit Inno.ſingularitas in principaliter probando
vitiat teſtimonium:ſecus ſi ſit ſingularitas in cauſa:et in eo ex quo
cõcluditur principaliter probandum:nam ſi principaliter abſentia
ſubijceretur probationi.iam iſti bene eſſent ſingulares:ſed hic non
ſubijcitur abſentia probationi:ſed qđ teſtamentum eſt falſum:et in
hoc cõcordant omnes ⁊ cõteſtes ſunt:licet abſentia que per ſingula
res ſingulariter a quolibet cõcluditur:⁊ hoc maxime quando ſimul
eos affuiſſe ſcriptum eſt:vnde quaſi ſimul ⁊ pariter teſtificari viden-
tur qđ nõ interfuerunt nec ipſi ſingulariter nec alij:quia intereſſe nõ
potuiſſent:quin ſe vidiſſent.ad hoc qđ no.de accuſa.qualiter.vbi ſuf
ficit eſſe conteſtes in dicto.licet non ſint conteſtes in cauſa dicti In
nocẽ.reſidet quandoq; teſtes aperte non dicunt ſe nõ interfuiſſe:ſed
dicunt ſe nõ recordari an interfuerunt.⁊ hoc caſu ſtandum eſt inſtru
mento cõtra qđ nihil aſſeratur:ſed dubium tantum apponitur:ſed
dubitatio vel ſuſpitio extrinſeca non facit vacillare inſtrumentum
immo in dubio vt valeat eſt interpretatio facienda.de verbo.ſigni.
abbate.Quãdoq; aperte dicunt ſe nõ interfuiſſe alijs aſſerentibus
qđ preſentes fuerunt.⁊ dic vt.ṡ.Quandoq; ſe preſentes nõ fuiſſe:et
alij atteſtantur ſe preſentes fuiſſe ⁊ ſufficientes ad cõtractum.et ſic
fuiſſe:⁊ quia dicit Innocẽ.qđ ſi duo tantum aſſerunt ſe interfuiſſe:
mille aſſerentibus ſe nõ interfuiſſe:vbi inſtrumentum hoc fuit con-
fectum:vel vbi contractus fuit celebratus:modo loco ⁊ die in inſtru
mento contentis ſufficiens eſſet teſtimonium:⁊ validum inſtrumẽ-
tum non obſtante teſtimonio aliorum:quia negatiuuꝫ:⁊ quia ſunt
ſingulares in.d.c.bone.Non obſt.de proba.tertio:quia ibi per nul-
lum approbatur fides inſtrumenti:vel ibi non ſunt teſtes ſingula-
res.Ad idem reſpondetur.ad.c.de teſti.tam literis.§.ſi. Non ob.qđ
nõ ſunt ſingulares:quia cum dicit ſe nõ interfuiſſe pariter:⁊ illud di
cit de alijs:⁊ ſi ſunt conteſtes:quia adeſſe non potuiſſet quin eos vi
diſſet:quia hoc eſt falſum:quinimmo vbi maior eſt multitudo minꝰ
videt vnus omnes alios ⁊ cognoſcit ſm Innocẽ.Bar.in.l.ſi.ff.quẽ
admodum teſta.aperi.dicit qđ illi reprobant inſtrumentum : quia
teſtes deſcribuntur in inſtrumentis:vt ſi res exigat iuuent inſtrumẽ
tum:inquantum ergo ſunt contra inſtrumentum improbant.argu.
in auſ.de fide inſtrumen.§.ſi quis igitur.⁊ ad hoc alleg.c.cum ex li-
teris.⁊ dictum.c.tertio.Non ob.qđ ſint ſingulares.Solu.datur tri-
plex:ſed due nõ placent ſibi.Prima qđ ſunt conteſtes:quia non po
tuiſſent eſſe preſentes:quin alios vidiſſent hoc falſum quinimmo:

niſi diligentiſſime aduertiſſet.Secundo reſpõdetur qđ in principa
li dicto ſunt cõteſtes:licet non in cauſa hec eſt bona:qꝛ qđ ſit falſum
nõ eſt principale probandum per teſtes:quia hoc nõ eſt de iudicio te
ſtis:ſed iudicantis:ſed factum cõcludetur ex quo ſurgat falſitas ſup
ponitur probandum principaliter iudicio teſtis:⁊ hec eſt abſentia.
tertio reſpondit qđ attenta cauſa immediate ſciendi teſtes ſunt ſin
gulares:quia teſtis meus nõ eſt tuus:nec tuus meus:ſed attẽta me-
diata reſpectu obiecti ſufficit teſtes eſſe conteſtes.hoc eſt qđ obie-
ctum repreſentetur pariter ſimul ſingularibus ſenſibꝰ omni: ita qđ
ſenſus ſimul contrahant ad obiectum de quo teſtificãtur:⁊ tũc ſunt
conteſtes:probandum hoc eſt qđ nõ interfuerunt hi in hoc ſunt con
teſtes:quia ⁊ ſi deponerent qđ preſentes fuerunt eſſe conteſtes. Si-
cut ergo per appropinquationem ſenſati ad ſenſum omnes ſunt cõ
teſtes:quia interfuerunt:ita per remotionem ſenſati ad ſenſus oẽs
ſunt conteſtes qđ nõ interfuerunt cõtractui:puto aduertendum qđ
deponunt.Si enim dicunt plures tali die fuimus in vnum congre-
gati:nec tale fuit actum coram nobis iſti probant:quia ſenſatuꝫ ab-
ſtrahitur a ſenſibus vt in vnum congregatis: ⁊ ſic poteſt intelligi.c.
tertio.⁊.c.tam literis.Sed ſi dicant ſe interfuiſſe:⁊ interrogati:quia
ego ⁊ talis fuimus ſimul tali die:nec interfuimus ⁊ hi probant:quia
conteſtes ſunt:cum habeant teſtes in vnum non diuiſos.Si dicant
quilibet:quia non interfui:non video quin iſti ſint ſingulares :quia
quilibet de ſe concludit ſe non interfuiſſe.Nec obſt.quia appropin-
quatio ſenſati faciat illos cõteſtes:ergo ⁊ abſtractio:quia cõſequẽs
non eſt bonum:appropinquatio ſenſati ad plures attrahit ſenſus
plurimum ſimul:ſed abſtractio non poteſt abſtrahere niſi ſingulari
ter:quia hoc non meo nec tuo ſenſui fuit appropinquatum:non au
tem omnibus ſimul.¶ Ultimo Innocẽ.videtur hoc relinquere ar
bitrio iudicantis:vt per eum fiat acerrima indagatio.l.de falſis.vbi
C.de probatio.l.iubemus.Ita tamen quod iudex ſemper magis ꝓ-
ſumat pro inſtrumento quam contra vt res potius ⁊c.de verbo.ſi-
gniſi.abbate.de priuile.ſi papa.lib.vj.cum concor.quia non eſt tan-
ti ponderis ſuſpitio ex negatiua quod debeat omnino inſtrumẽtuꝫ
annihilare:niſi indirecte ſufficienter probaretur.de probatio.tertio
de teſti.tam literis.¶ Uenio ad ſecundum quando vnus contradi
cit:dic quod ſi ille per duos teſtes probet ſe abſentem fuiſſe vacillat
inſtrumentum. Quod puto ſiue ſit de numerarijs neceſſarijs ad in-
ſtrumentum ſiue vltra.Si autem ipſe ſolus dicat vacillat Innocẽ.
in prima parte dicit qđ ſiue ſit de numerarijs ſiue vltra quod vacil-
lat inſtrumentum.ff.quemadmodum teſta.aperi.l.ſi.Recitat alios
diſtinguere an hic ſit vltra numerarius : vt quia ipſo dempto rema-
net ſufficiens numerus.⁊ non vacillat inſtrumentum.alias ſic:et ſic
intelligit.l.ſi.⁊.l.v.§.ſi.ff.quemadmodũ teſta.aperi.vt ſi extinguan-
tur.vij.vt in teſtamento ſi vnus de.vij.dicat ſe nõ interfuiſſe nõ pro-
bat inſtrumentuꝫ ſi vnus de.viij.probat.Tertia opinio qđ indiſtin
cte non vacillet fides inſtrumenti: quia iſti non creditur contra in-
ſtrumentum.Nam ſi teſtis negat ſe ſpecificatum fuiſſe vel pars ſe cõ
feſſam fuiſſe creditur notario.de electio.cum dilectus. de preſcri.ad
audientiam.ad hoc qđ plena probatio inſtrumenti conuincit ſemi
plenam ⁊ confundit teſtes per no.ṡ.de probatio.in noſtra.¶ Ulti-
mo indiſtincte dicit quod ex quo aliter non iuuatur inſtrumentum
debilitatis fides inſtrumenti etiam ſi centum eſſent in inſtrumento
deſcripti.l.j.§.ſi.quemadmodum teſta.ape.ad hoc quia inſtrumen-
tum habet fidem a fide notarij qui eſt vnus ſolus que fides debilita-
ri poteſt dicto vnius:niſi per relationem ſcriptorum teſtium vel cõ-
trahentium iuuetur in auſ.co.titu.§.ſi vero moriantur.et.§.quod ſi
tabellio.Dicit tamen diligentem faciendam inquiſitionem.et hoc
arbitrio relinquitur.⁊ in dubio dicit ſtandum inſtrumento.vt.ṡ.di
xi.⁊ huic adheret Calde.quando eſt de deſcriptis in inſtrumento vl
tra numerum.ita qđ ipſo dempto remanet ſufficiẽs numerus : quia
probatio inſtrumenti quamq̃ iuris artificio obtinet locum plene
probationis.⁊ ſic confundit vocem vnius:⁊ hoc tenendum.vbi au-
tem eſt de deſcriptis in inſtrumento ⁊ neceſſarijs ad ſubſtantiam in
ſtrumenti.dicit qđ contradictio vnius facit vacillare inſtrumentuꝫ
ff.quemadmoduꝫ teſta.ape.l.j.§.ſi.ideo inſtrumentum non probat
niſi melius fuerit approbatum.C.de proba.l.iubemus. ¶ Querit
glo.ad quid cõcludat quod non fiat de certo tẽpore fides:dicit gloſ.
concludit ad hoc:quia probatio exceptionis eſt dubia:⁊ ſic videtur
proficere ad ſententiam promulgandam contra eum qui opponit.
Item quia proponit in vi exceptionis non debet habere ſententiã
de ordi.cog.cum dilectus:ſed eſt cõtra tex.in ſi.et eſt ratio ſm Pet.
qꝛ contra procedit in dilatore hic in peremptoria qua probata iudi
catur pro reo.dic qđ ſententia qua reus abſoluitur poteſt procedere
ex defectu probationum actoris.Item propter probationem rei vt
30 hic fuit:qꝛ vnus ꝓbationes actoris:⁊ ſic cõcordant. ¶ †Oppo. qđ
nõ poteſt poſt concluſionem interrogare de procurato.auditis.⁊ qꝛ
dubia probatio nõ releuat probantem:⁊ ſibi imputet ſi clare nõ ꝓ-
bauit.de proba.in preſentia:⁊ clare nõ ꝓbante actione ad inſtãtiam
eius nec teſtium nec partium ſit interrogatio:ſed ex iudicis officio
poteſt fieri tam teſtiũ quã partiũ vt hic.⁊ gl.allegat cõcor. Inquãtũ
glo.dicit iudicẽ poſſe interrogare partẽ.dicit Inno.quoſdã dicere:

hoc verum inquantum iudex interrogat circa ea que ſunt acta ꝛ du
bia ante cõcluſionem de aliis querere nõ poſſet. Alij dicunt contra
ſm Inno. in addi. Io. an. põt per hoc. quidam dicũt qđ Inno. vult
qđ lʒ interrogatio poſſit fieri ad declarationem ꝓbationis iam fa-
cte ad fundandam tamẽ ꝓbationem nullatenus factam nõ põt fie-
ri interrogatio: ſed reſidet qđ alij cõtra ꝛ hoc patet vt tenui. ſ. de iu-
ramẽ. calũ. cum cauſam: inquantum dicat teſtes interrogãdos ex of
ficio ſuper dubietate ꝓbationis: vt patet iuncto tex. valere dictum
teſtis ſi nõ reſpõdeat de tempore: dic ſi agitur de tẽpore ꝓbando tũc
nõ valet niſi de tẽpore deponat: niſi aliter ſic res reſtringatur qđ tẽ-
pus nõ ſit neceſſariuʒ vt hic ad primum. de teſti. de teſtibus. ff. de pe
ti. here. ſi quis libertatem. §. ſi. ſm Hoſ. Si tempus nõ ſubijcitur ne-
ceſſitati ꝓbandi: tunc ſi dicant de tempore ꝛ varient nõ valet dictũ
iij. q. ix. nihilominus. Si dicant ſe nõ recordari tũc nõ vitiatur teſti
monium. dicit tamẽ Hoſti. cauendũ ne poſtea poſſint ex hoc repro
bari. de hoc. ſ. de teſti. ex tenore. ꝛ de accuſati. qualiter ꝛ quando. ij.
31 ¶ † Venio ad vltimam partem. No. primo qđ obligatio ꝯditiona
lis nõ ſupponit obligationem ꝛ impedit cõdemnationem ꝛ cautuʒ
32 eſt in ſnia cauſam ſnie per prius declarari. ¶ † No. ij. qđ in cauſa ap
pellationis in ſnia cauſa eſt exprimenda et fertur ſententia declara-
toria iuris partium nõ ſimpliciter cõfirmatoria vel infirmatoria qñ
ex nouiter inductis in appellatione ſentẽtiatur: ꝛ hoc ad ſeruanduʒ
decorem primi iudicis. Et no. qđ ſentẽtia põt partim cõfirmatoria ꝛ
partim infirmatoria in diuerſis articulis. ꝛ vide no. de cõuerſi. cõiu-
33 ga. placet. No. qđ ſuper exceptione ꝓnuntiatur. ¶ † Oppo. cũ glo.
qđ ſuper exceptione nõ ꝓnuntietur. de or. cog. c. j. Sol. qđ ſuper ex-
ceptione nõ ꝓnuntiatur quin oppoſita eſt ante ſentẽtiaʒ: quia ſuffi
cit ꝓnuntiari in ſentẽtia: ſecus quãdo eſt oppoſita poſt ſniaʒ in cau
ſa appellatiõis vt hic. Dic qđ ꝓnuntiatur hic ſuper exceptione ad
cautelam: ſed nõ eſt neceſſarium: nõ ſufficiebat abſoluere: ſed hoc fe
rit ad ſeruandum decorem iudicis. ¶ Glo. opponit de re iudica. in
ter mona. remittit ibi nõ fuit appellatum. de hoc in Spec. de appel
la. §. j. verſi. ſed nunquid in cauſa. ꝛ vide qđ no. de or. cogn. c. ſi. vel dic
qđ ibi nõ fuit iuſtificata appellatio vt ibi no. in vltima glo. ¶ Vlti-
mo facio vnum dubium planum qđ ad inſtantiam appellantis ex
nouiter deducto additur ſentẽtie vt hic: ſed an ad inſtantiam appel
lati: domini de rota tangunt hoc ſua cõclu. cclviij. ꝛ videtur qđ nõ:
quia appellatus nõ appellando acquieuiſſe videtur ex cauſa ex to-
to approbare. de re iudi. qđ ad ꝯſultationeʒ. de teſti. ſignificauerũt.
Nihil ergo põt petere niſi confirmationem illius. Ad hoc. de teſta.
Raynutius. ꝛ c. Raynaldus. Item quia debet ꝓnuntiare ſolũ ſen-
tentiam iuſtam vel iniuſtam: dicunt qđ per omnes fuit determina-
tum cõtrarium ex quo per vnam partem fuit appellatuʒ a tota ſen
tentia que ipſius effectum ſuſpẽdit. ff. ad turpil. l. j. de iureiur. veniẽ-
tes: ꝛ ſicut per appellantem petitur infirmari. Ita poteſt per aduer
ſam partem peti cõfirmari ꝛ ſuppleri obmiſſa in prima inſtantia: q:
forte nõ fuit ſic plene ꝓbatum ſicut in ſecunda. Ideo ſuper articulo
obmiſſo iudex põt ꝓnuntiare vt hic. ꝛ l. per hanc. C. de temp. appel
la. Item ſi poteſt illam informare: ita in parte illi addere ꝛ ſupplere
in dictis. c. Raynutius ꝛ Raynaldus ſecundum eos. ad hoc: q: ſuc-
cedit primo iudici ꝛ poteſt omnia que poteſt primus iudex. Itẽ cõ-
ſequitur quis ex perſona alterius qđ nõ per ſe. l. petende. C. de tem-
po. in integ. reſti. pe. vel de cõtratab. poſt vel mortem in ſi. de conceſ.
preben. autoritate ꝛ anti. ad hoc. quia iudex ſupplet de facto: vbi cõ
ſtat ei de teſtium dictis vel inſtrumentis. vt no. Innocẽ. de poſtula.
prelat. c. j. ꝛ in. c. ſi. de corpo. vitia. l. vltima. ff. de appel. ff. de edil. edi-
cto. l. bouem. Et aliquando nec ob. qđ videatur acquieuiſſe quia ve
rum ſi pars aduerſa acquieuiſſet. Nõ obſtat. c. Raynutius. ꝛ c. Ray
naldus. vbi dicitur exigi qđ ſit appellatum ab vtraqꝫ parte. q: ibi il
lud ſic cõtingit de facto nec erat neceſſarium ꝛ fuit obtẽtuʒ in curia.

1 ☞ Reſcriptum non viciat defectus litere.
2 Inſtrumentum nõ viciat modicus ſeu paruus error.

1 EX parte. ¶ † Defectus litere nõ vitiat reſcriptũ
Communis diuiſio. ſecunda ibi: q: ve-
2 ro ſummarium. Et no. de modicis nõ curandũ. ¶ † Op-
po. qđ nõ valeat reſcriptuʒ: q: in reſcriptis pape nihil de
bet eſſe minutum. de reſcrip. cum adeo. dicit gl. qđ hec fuit cauſa du
bitandi: ſed dicit glo. qđ ꝓpter tam modicum vitium nõ debet irri-
tari: quia vitium ſcriptorum ex nimia occupatione vel errore nõ de
bet nocere. C. de teſta. l. error. cum cõcor. ꝛ ſic ꝓpter defectuʒ vel ſimi
le nõ vitiatur reſcriptum: ſicut neqꝫ teſtamentum neqꝫ libertas. alle
gat iura: hec temperant doct. vt ꝓpter defectum litere vitietur niſi
ex defectu ſurgat obſcuritas vel ambiguitas. vel equiuocatio. ſ. eo.
inter dilectos. ꝓcedit ergo qđ hic quando ſenſus nõ mutat ſm Vin
cen. Idem de defectu orationis vel dictionis dummodo deprehen-
datur intellectus pape. Alij dicunt qđ ſi aliter ſit defectus intollera
bilis in litera vt dictionis iudex habebit literas ſuſpectas niſi vitiũ
ſit occultum cum multi ſint officiales curie qui examinant vitia lite
rarum: dicit Ioã. and. qđ primum dictum placet cum per bullaʒ tol
latur ſuſpitio ꝛ oculus officialium ſepe fallitur ſm Inno. ad hoc de
proba. cauſam. vel poſſet diſtingui inter literas contentioſas ꝛ non
vitiat. de cri. fal. c. penul. ſm Hoſtien. Ad hoc. ſ. eo. ex literis. de re-
ſcri. ad audientiam. de quo ibi.

1 ☞ Appellari poteſt licite a iudice qui parti petenti nõ facit edi
cõmunia inſtrumenta.
2 Reconuentio habet locum in cauſa ſpirituali.
3 Appellans an teneatur exhibere ſentẽtiam vel reus vbi dicit ſe nõ
potuiſſe habere ipſe appellans.
4 Vicarium temporalem an ſit dare.
5 Vicarius an poſſit reſpondere pro fructibus vicarie.
6 Inſtrumenta quomodo poteſt reus cogi edere ad fundanduʒ acto
ris intentionem.
7 Inſtrumenti editio qualiter ſit ſienda.

1 PErpetuus. ¶ † Licite appellatur a iudice qui
parti petenti nõ facit edi cõmunia
inſtrumenta. h. d. in prima appellationis narratio. In ſe
cunda appellationis cõmiſſio ibi: ideoqꝫ. ¶ Not. hic qđ
2 eſt dare perpetuum vicarium ꝛ eſt dare temporalem. ¶ † Not. ij. qđ
in cauſa ſpirituali ꝛ coram delegato habet locuʒ recõuentio. ¶ No
ta. iij. inſtrumenta cõmunia edenda etiam ad cõfundandam inten-
3 tionem ſuper recõuentione. ¶ † Quero vbi quis petit ſententiam
reuocari latam ad vtilitatem alterius agendo de nullitate vel iniu
ſtitia pretextu appellationis petit ab appellato vel contra quẽ agi
tur de nullitate vt exhibeat ſniam ille dicit ſe nõ habere: quero de re
medio appellantis vel de nullitate dicentis: dicit Innoc. qđ ſi reus
illa habet pro quo eſt lata illam exhibere compellitur. C. de edẽdo.
is apud: ꝛ ſi nõ exhibet ſniam poteſt interrogari an ꝓ eo ſit lata ſen
tentia. ff. de interro. acti. l. pe. Sed dic nõ cogitur edere vel renũtia-
re ſententie pronuntiabit iudex ſi quam ſniam pro illo latam appa
reat nõ valere. argu. e. titu. nõ alienum. nam cõfeſſioni ſue in iudicio
ſtatur. ff. ad. l. acql. proinde: ꝛ ſi reſpondere nollet habetur pro cõfeſ-
ſo. ff. de interro. ac. l. de etate. §. qui tacuit. de confeſ. c. ij. lib. vj. Pro-
uidere ergo debet huic dicenti de nullitate vt ſicut cõfeſſio ita ꝛ ne-
gatio contra aduerſarium autenticetur vt publicetur ꝛ obſtabit in
perpetuum etiam in alio iudicio ipſi reo. C. de libe. cauſa. iubemus
ij. q. j. multi. de teſtibus. ſignificauit. ꝛ qđ ibi no. ꝛ in. c. albricus. Suc
curretur tamen reo ſi forte ꝓbabiliter deceptus falſum reſpõderet.
Satiſfacto tamẽ aduerſario de ſuo intereſſe. ff. de interro. acti. l. de
etate. §. ex cauſa. ꝛ ſi poſſet probare cõtrarium in hoc caſu reintegra
per oſtenſionem ſentẽtie vel alio modo ꝓbato errore ſtabitur veri-
tati. C. de iur. ꝛ fac. igno. l. error ſm Inno. ꝛ reuocabitur cõfeſſio. Sʒ
huic obuiare videtur. de app. roma. §. ſi vero. lib. vj. ibi habet appel
lans ꝓbare ſe. j. x. dies appellaſſe qđ ꝓbare nõ põt ſi nõ apparet ſen
tentia. Sed dic qđ ꝓcedit hoc qñ non poteſt hoc probare ſine culpa
ſua vel qñ ꝓbat per teſtes latam ſniam ad petitionem talis ꝛ tali die
de quo in Spe. de appel. §. de officio. ver. pe. Frede. ſuo cõſi. cxcvj. di
cit qđ opi. Inno. ſibi nõ placet in cauſa appellationis niſi qñ hoc cõ
tingeret ꝓpter cõtumaciam nõ comparentis per no per Compoſt.
de reſcrip. ſuper literis. in glo. j. ver. ſed pone qđ approbat archid. in
dicto. §. ſi vero. vbi dicunt qđ ſi aliquis fingat ſe appellaſſe cum non
appellauerat vel lapſum ſit tempus qđ tenet ſentẽtia lata in contu-
macem appellatum: lʒ aliter nõ doceat ſe appellaſſe. vel. j. tempꝰ ap
pellaſſe theoricam Inno. ſequitur Lapus ſua all. x. in ſi. et eſt caſus
C. de fide inſtru. l. cum quidam. vbi eſt caſus ſm Bar. ꝛ ſic dicit Fre-
de. quẽdam de monte vbiano conſuluiſſe. ſed. l. illa videtur excuſare
iurantem qđ perdidit: ſed ſi eſt contumax in iurando. tunc ſeruatur
qđ dicit Inno. niſi ſupplens illam per dictum Inno. Sed Inn. nõ
4 loquitur quãdo perdidit vel fidem facit de perditione. ¶ † Quero
an ſit dare vicarium temporalem: videtur qđ ſic: vt ſicut cõmẽdatur
eccleſia: ita ꝛ cõmendatur vicaria. xxi. q. j. qui plures. ꝛ de elec. duduʒ
eo. titu. nemo deinceps. lib. vj. Vin. dicit ſe vicarium: ad tempus nõ
cenſeri vicarium: nec vicarius vicarium dare põt. ſ. de offi. vica. pro
uideas: ꝛ quis dicatur perpetuus habetur. e. ti. ad hoc. ꝛ c. ex parte.
de reſcrip. poſtulaſti. de preben. extirpande. dic qđ eſt dare vicariuʒ
temporalem: ſed proprie nõ eſt vicarius vt dicit Vincen. vt quando
5 temporali cauſa ponitur. j. de appel. peruenit. ¶ † Oppo. qđ vica-
rius nõ poſſit reſpondere pro fructibus vicarie. primo quia oʒ dñm
nominare in iudicio. l. ij. C. vbi in rem acti. ſ. vt lite nõ cõte. quoniã.
§. qđ ſi ſuper ſcđo: quia vicarius non habet adminiſtrationem: et ſic
nõ poteſt agere vel defendere de ſpectantibus ad vicariam duplici-
ter intelligitur decre. gl. intelligit qđ hic vicarius conueniebatur ab
iſtis tanqꝫ poſſeſſor. Ad primum contrarium reſpondit qđ nõ põt
dominum nominare in iudicio: quia habebat ius in re ſicut vſufru-
ctuarius ꝛ ſimiles. ff. de vſufru. l. vſufructu legato. per que dicũt do-
cto. hic qđ poterat hic conueniri: nedum a conuentu: ſed a quocũqꝫ
alio: quia percipiebat decimas. vnde ratione perceptionis a quoli-
bet poterat conueniri. ff. de rei vendi. l. officium. de offi. vica. ad hec
de preben. de monachis. fatetur qđ licet conueniatur: ꝛ contra eum
ſententietur quod non preiudicatur domino ſuperiori. de re iudi.
cum ſuper. de elec. querelam. de confir. vti. vel inuti. cum dilecta. ꝛ ꝓ-
pter hec dicit glo. hic in ſi. qđ vt preiudicetur dño agere non poteſt:
nec defen

nec defendere niſi habeat ad hoc ſpeciale mandatum vel generale qꝛ non habeat adminiſtrationem nec titulum ſicut prelatus ⁊ ex hoc non preiudicaretur eccleſie. no. eãdem glo. quam docto. non improbant. de hoc vt no. de preben. expoſuiſti. Hoſti. ponit alium intellectum qđ hic eccleſia erat iſtorũ priorum ⁊ conuentus: ⁊ percipiebãt ibi omnia temporalia exceptis minutis decimis ⁊ quibuſdam alijs pro ſuſtentatione vicario aſſignatis quid continetur appellatione minutarum vertiꝭ qđ inter priorem ⁊ vicarium ⁊ requirebantur ab illo: ⁊ ſcđm hoc monachi perduxerunt inſtrumentũ ꝯtinens quid vicario fuerat aſſignatũ ⁊ quia eius copia vicario fuerat denegata petenti ideo appellauit. fatue autem fecerunt producẽdo illud vel forte in parte faciebat pro illis. Non ob. verbum ſimilibus quia erant ſimiles reſpectu partis territorij ex quo percipiebãtur ſed aliter erãt diſſimiles ſcđm Hoſti. Ad hoc dicunt qđ iſte decime erãt cõmunes monachis ⁊ vicario quia cõmuniter redẽpte erant vel forte aliquis miles cõiter pignorauerat illas monachis ⁊ vicario quas habebat
6 in antiquũ feudum. ¶ †Oppo. qđ inſtrumẽta edi nõ debeãt ad fundandã intentionem. de probati. c. j. glo. dicit qđ cõmuniter quis edere teneꝭ propria iam in iudicio edita ⁊ ſic quibus vtitur edere teneꝭ vt ſic acta ⁊ ſimilia propria quibus quis nõ vtitur dicit glo. qđ nec actor reo nec reus actori edere tenetur de hoc dic de proba. c. j. vbi iura expedita. eſt aliquid de proba. quoniam contra falſam. hodie vſurarius edere tenetur libros rationum: vt in cle. ex grandi. ver. ceterũ.
7 de vſuris. ¶ †Quero qualiter fiat edictio. glo. dicit qđ ſine die ⁊ cõſule niſi illã velit redarguere de falſo. alꝭ. iura inꝑtum dicit qđ edere debet ſine die intellige editi inſtrumẽti ſed bene edẽdus eſt dies quo eſt faciẽda ſolutio quia ſumma pars ſtipulationis eſt vt in. §. editiones. j. alꝭ. ſcđm phi. ⁊ dies ſolutionis apparere non põt niſi videatur dies inſtrumenti vt quia promiſit vſqꝫ ad menſeȝ vel vſqꝫ ad. x. dies adhuc edendus eſt dies inſtrumenti. de quo in Spe. de inſtru. edi. §. videndũ. verſi. ſed cum dies ⁊ de hoc in dicto. §. editiones. de hoc in ſum. e. ti. §. an inſtrumentum ⁊ in dicto. §. videndum per totum. §. in quantum dicit edendum diem quãdo vult redarguere de falſo dicit Accur. hoc verum in dicto. §. quando circa diem vel conſulem falſitatem vult oſtendere aliter nõ ederetur cum die ⁊ conſule: vnde dixi de hoc interrogari debere.

1 ☞ Scripture ſibi inuicem contrarie in iudicio et ab eodem producte nõ faciunt fidem fallit ſi vna ſit publica ⁊ altera priuata: fallit etiam ſi poſſunt concordari.
2 Inſtrumenta publica ſibi inuicem cõtraria ⁊ producta in eodem iudicio ⁊ eadem parte qđ non faciant fidem an procedat ſiue directe ſiue indirecte contradicant adinuicem.
3 Inſtrumẽtis in iudicio productis aduerſis partibus ſtatuiꝭ potiori licet contradicant ſibi adinuicem.
4 Teſtibus ab eadem parte productis ⁊ in eodem iudicio vbi ſibi contradicunt an poſſit ſtare dignioribus.

COputari. Breue eſt Primo ponit dictũ. Secundo rationem dicti: ibi. cum ipſiꝰ
1 ¶ No. literam que eſt clara. ¶ †Oppo. qđ nõ derogent ſibi inuicem ſed ſtandum ſit potiori. C. qui po. in pig. ha. ſcripturas quidam vt glo. ſ. e. ſcripture dicunt decre. procedere quãdo ambe ſcripture ſunt publice ⁊ ita vna alteri preiudicat ſecꝰ ſi vna publica altera priuata quia profertur publica. Jo. and. dicit qđ dñi legum tenẽt contra: vt ſiue ambe publice ſiue ambe priuate ſiue vna publica alia priuata procedat decre. qꝛ eadeȝ eſt ratio ⁊. l. ſcripturas loquitur quando ſcripture producuntur a diuerſis. ¶ Oppo. qđ nõ derogent ſed ſaluande ſint. de teſti. cum tu. Sol. procedit hoc quãdo omnino cõtrarianꝭ ⁊ diuiſione iuuari nõ poſſunt. alias ſecus ſi concordari poſſunt vt ibi ⁊ hoc tenent in. l. in exercendis: ⁊ in. l. ſcripture
2 quia ⁊ dicta iure conſul. concordanꝭ. ¶ †Quero an procedat decre. ſiue directe ſiue indirecte cõtradicãt glo. dicit qđ ſic directe vt ſi produco inſtrumentũ quo ꝓmiſiſti in tali die. x. ⁊ aliud in quo apparet qđ feci pactũ de nõ petẽdo. Jo. an. dicit qđ hoc nõ eſt bonũ exẽplũ qꝛ tũc ꝯtrarianꝭ intẽtioni ſed ſcripture nõ ſunt in ſe incõpaſſibiles aut cõtrarie immo incõpaſſibiles ⁊ hoc caſu ſtareꝭ inſtrumẽto contra ſe: vt. l. exemplo. ff. de proba. niſi aliter proteſtareꝭ ſȝ ſi ꝓducẽdo ꝓteſtaꝭ qđ producit ſolum in ea parte ⁊ partibus que faciunt pro ſe dixi. ſ. de teſti. preſentium ⁊ de exceptio. cum venerabilis vbi dixi proteſtationem non iuuare cum diſtinctione tamen ſed ſi quis producat facrũ inſtrumentorum cum proteſtatione vt tantum ad cauſam facientium producere intendat an valeat productio: vide in Spec. de inſtru. edic. §. videndum. verſi. item nõ exibeas dicit Jo. and. qđ talis productio ſine ꝓteſtatione de facto admittitur ſed cum proteſtatione nõ admittiꝭ: niſi iuſta cã ſubſit vt cã vidit qꝛ ponderata breuitate termini ⁊ diſtantia loci. de quo perlata ſunt inſtra forte hereditaria non potuerũt diſcerni pertinẽtia cum faceret iudex ſi terminuȝ prorogaret: vt diſcerni poſſent ad cauſam ſpectãtia. Nunquid aũt producẽs inſtrumentũ poſſit productionẽ quã cõtra fecit quaſi erroneã reuocare. tangit Spec. in verſi. quid ſi in aliquo. Et aduerte qꝛ aliud eſt velle cõfeſſionẽ reuocari ex productione. de quo per Inno. de cenſi. cum olim. Aliud eſt velle productioneȝ reuocare: ⁊ de hoc agitur Guil. de ſuȝ. tenet qđ nõ ſuper auꝭ. ſi quis in aliquo. ff. de iudi. l. ij. ff. de rei vendi. l. is qui ſe. de in ius vocan. l. quãuis. de hoc. C. de accu. ⁊ obli. ſi quis ſicut. C. de temp. in inte. reſti. l. perẽde. l. illicitas. de offi. preſi. Remaneamus ergo qđ exemplũ nõ eſt bonuȝ. Alij ponunt exemplum in producẽte inſtrumẽta in quorũ vni dicitur quod eſt proprietarius in alio quod eſt vſufructuarius eiuſdem rei. Sed hoc nõ placet Innocen. quia poſſibile eſt eum prius fuiſſe proprietarium: vel ecõuerſo: niſi dicas quod eadem eſt data vtriuſqꝫ. tũc enim eſſent cõtraria ſcđm Hoſtiẽ. Alle. de off. dele. c. ij. ſed ſi a diuerſis eſſet factũ licet ſimul. ⁊ ſub eadem data nulla eſſet cõtrarietas. Alij ponũt exẽplum cum produco inſtrumẽtum continens: quod pro eccleſia mea emi fundum ſempronianum a te tali die ⁊ loco ⁊ teſtibus. Secundo produco aliud inſtrumentũ: quomodo eodẽ die ⁊ loco pro eodẽ pretio: ſed coram alijs teſtibus. Iſta enĩ licet nõ ſint cõtraria: nec per ſe nec per aliquod mediũ: tamẽ ita ſunt diuerſa quod non eſt veriſimile rem ita proceſſiſſe: ideo fideȝ ad inuicem ſibi derogãt: qꝛ neſcitur cui inſtrumẽto magis credatur. Idem exẽplum ponũt legiſte de vxore. Pe. ⁊ Abb. ponũt exemplum per legem: vbi repugnantia. ff. de reg. iuris. Sed Phi. dicit qđ illa. l. non congruit huic decre. quia ibi eſt repugnantia iuris que prouenit ex proprietate verborum: vt in. l. ſi titius. de cõdi. inſti. qꝛ teſtator dixit ſi. A. heres erit. B. ſit heres: ⁊ ſi B. erit heres. A. ſit heres. Inſti. eſt inutilis cum cõditio exiſtere nõ poſſit. Item vt ibi dicit nõ ſunt due ſcripture contrarie: ſed vna tantum. Ponit ſecundo exemplum glo. de cõtrarietate indirecta: quia vnum inſtrumentum dicit qđ promiſiſti mihi ſoluere. x. tali die. Bononieñ. Item produco aliud quo eadẽ die promiſiſti mihi ſoluere. x. Rome: ⁊ ſcđm doc. vtraqꝫ perſonaliter facta fuit nõ altera per procuratorẽ. Nec ob. ff. de ver. obli. l. ſi. §. ſi inter eos. Sed videꝭ qđ ſaltẽ reo liceat producere inſtrumẽta: de reg. iur. nullus. lib. vj. Quidã dicunt decre. procedere quando contraria producuntur inſtrumẽta ex parte actoris ſecus ſi ex parte rei quia licitum eſt ſic proponere diuerſas ⁊ contrarias exceptiones ⁊ hoc propter fauorem reorum. ff. de regu. iur. l. fauorabiliores. Nec etiam illud admittitur ſine proteſtatione. C. de excep. l. ſi quidem ſecundum Gof. dicit Jo. an. allegantẽ cõtraria audiri facilius ꝙ probantem quia in altero concludit falſum. vñ putat qđ etiam preiudicetur ſi ad probandam exceptionem producat inſtrumenta contraria que ſe non compatiãtur. Jo. de lig. dicit qđ ſimul non admittitur probatio contraria exceptionis ſicut nec exceptio contraria ſed bene admittitur contraria exceptio ⁊ proba
3 tio ſucceſſiue. ¶ †Oppo. qđ ſtetur potiori vt. l. ſcripturas. C. qui potio. in pign. habean. Sol. ſtatur potiori quando producuntur a diuerſis non quando ab eodem vt hic de quo in Spec. de inſtru. edi. §. poſtremo. verſi. ſed pone produco ⁊ ſi ambo ſint equalia ſtatur inſtrumento ad liberationeȝ vel pro cauſa fauorabili. alias fidem non adhibet iudex alicubi quaſi ex parte vtriuſqꝫ probatio ſit obſcura: ⁊ iudicabitur contra illum qui grauabatur onere probandi quia probatio eſt obſcura quia nil eſt clare probatum ideo probanda eſt di
4 uerſitas caſuum an reo an actori incũbat onus probandi. ¶ †Quero an idem in teſtibus ab eadeȝ parte inductis vt ſi contrarienꝭ non credatur dicit glo. qđ non quia in teſtibus non poteſt prouideri qđ dicturi ſunt ideo ſtabitur dignioribus ſed inſtrumẽta potuit prouidere qđ magis expediret ⁊ ſibi imputet qđ minus diligens fuit. Idẽ no. de teſti. preſentium. lib. vj. ⁊ capitu. ſeq. iiij. q. iij. §. item in criminali. in prin. ſecundum Jo. and.

1 ☞ Inſtrumento debiti ſi non exprimatur cauſa neceſſe eſt vt creditor probet debitum.
2 Confeſſio et cautio ſeu debitum ſine cauſa non obligat ſed artatur agens ex eo cauſam oſtendere.
3 Scriptura publica vel priuata non probat debitum niſi cauſa exprimatur in ea.
4 Debitum quando dicatur factum cum cauſa vt peti poſſit. nu. ſeq.
5 Promiſſio facta ſine cauſa non obligat ⁊ que requirantur vt obliget. nume. 7.
6 Confeſſio facta parte abſente etiã cũ cauſa an inducat diſpoſitionẽ.
7 Confeſſio ſeu promiſſio vt obliget que ſolẽnitates requirãtur ⁊ quo modo confeſſio in vltima voluntate facta diſponit. nu. ſequẽ.
8 Confeſſionis qualis ſit effectus contra confitentem de qua. ſ. nu. 7.
9 Confeſſionum effectus an tollatur contraria probatione ⁊ quando eſt confeſſio nuda a quolibet inſtrumento an poſſit videri aliqua differentia inter confeſſionem in inſtrumento ⁊ extra. nume. ſequẽ. vſqꝫ ad finem capituli.
10 Confeſſio dotis recepte an preiudicet ipſi confitenti vt reuocari nequeat licet dos ſoluta non fuerit.
11 Confeſſio debiti in libro nummularij reperta nõ probat vel dat cauſam debiti repetendi vbi non exprimitur cauſa.
12 Inſtrumentum non probat confeſſionem partis vbi in eo exprimitur qđ titius fuit confeſſus habuiſſe et recepiſſe centum ex quo non additur in preſentia mei notarij.

13 Confeſſio quando diſponat vt ex ea detur actio.
14 Confeſſio facta in inſtrumentis an poſſit renuntiare.

1 SI cautio. ¶ †Si in inſtrumēto debiti exprimi
tur cauſa condemnabitur: ſi nō expri
mitur neceſſe eſt vt creditoꝛ pꝛobet debitum. Secūda ibi.
2 ſed ſi. ¶ †No. qđ cautio ⁊ cōfeſſio ſine cauſa non eſt obli
gatoꝛia ideo artatur agens ex eo oſtendere cauſam. ¶ No. ij. qđ con
feſſioni cum cauſa ſtatur ad pꝛeiudicium confitentis: niſi cōtrarium
3 pꝛobetur. ¶ †Aduerte qđ hic nō agitur de virtute ipſius ſcripture
immediate ſed de virtute cōfeſſionis aut pꝛomiſſionis: que emana
uit in ſcriptura publica vel pꝛiuata quando pꝛobat ideo competen
tius poneretur in titu. de confeſſ. Expediam glo. poſtea repꝛobabo
materiā an habeat locuꝫ decre. in ſcriptura pꝛiuata: glo. qđ ſic vnde
4 pꝛocedit ſiue ſit publica ſiue pꝛiuata. ¶ †Quero de exemplo. glo. di
cit qđ confeſſio emanat cum cauſa quando aliqua pꝛecedit cauſa ſuf
ficiēs ex ſe ad obligandum vt quia cōfeſſus fuiſti te ex mutuo recepiſ
ſe vel ex aliquo alio cōtractu apto ad partum obligatiōis tunc eniꝫ
ſtatur cōfeſſioni que in illa cautione cōtinentur ſi cauſa non eſt inſta
5 ſtetur. ¶ †Querit glo. quid ſi nō pꝛomittat ſed cōfiteatur ſe debere
ex aliqua cauſa dicit gloſ. qđ perinde eſt ac ſi pꝛomittat ⁊ tenetur ex
illa confeſſione vt in. l. generaliter. no. bene glo. intelligere. videtur
per hoc literam quando cōfeſſio eſt facta cum pꝛomiſſione ſed dicaꝫ
6 j. a qua actione tunc agatur. ¶ †Querit glo. an valeat confeſſio fa
cta abſente parte. dic qđ talis confeſſio nō nocet ad inſtar ſtipulatio
nis inſti. de inuti. ſtip. §. item verboꝛum. Hec declarabo ſtatim glo.
pe. colligit qđ ſtatur ꝯfeſſioni cum cauſa excipit duos caſus quos. j.
declarabo. ¶ Ultima colligit qđ confeſſio cum cauſa admittit pꝛo
bationē in cōtrarium. ¶ Uenio ad materiam. pꝛimo queram de ſo
lēnitatibus que requiruntur in hac cautione. Secundo de taliuꝫ cō
feſſionum effectu. Tertio an eoꝛum effectus tollat contraria pꝛoba
7 tione. ¶ †Ad pꝛimū dic qđ pꝛimo exigitur quedā ſolēnitas intrin
ſeca. ſcꝫ qđ tales confeſſiones emanant: vel cautiones cum cauſa ve
ra vel pꝛeſumpta vel ad obligandum requiritur. ¶ Secundo qđ de
hac cautione vel confeſſione conſtat in iudicio que extraiudicialiter
fuit vel per teſtes vel inſtrumenta vel alio genere pꝛobationis vt pꝛi
uate ſcripture vel alterius ⁊ ita hic pꝛeſumitur quia non diſputatur
hic de vi pꝛobationis ſed de vi confeſſionis in iudicio an illa pꝛobet
cauſam cōtentā in cōfeſſione ita qđ de ea agi poſſit. hec omnia ſunt
vera ſuppoſita confeſſione valida ex alijs requiſitis pꝛout pꝛopoꝛ
tionantur ad extraiudicialem de quibus in. l. j. C. de confeſſ. ⁊ in. c. ſi.
de confeſſ. inter alia exigit hic glo. qđ confeſſio ſit facta pꝛeſente par
te. Idem gloſ. de confeſ. c. ſi. glo. ff. de pꝛoba. l. cum de indebito. C. de
confeſ. l. pe. Pe. vt recitat Cy. in. l. generaliter. C. de non nu. pec. te
nuit pꝛeſentiam non neceſſariam. Secundo quia in iudiciali tantuꝫ
lex exigit pꝛeſentiam: vt. l. certum. §. j. ff. de confeſſ. Tertio quia con
feſſio valet in vltima voluntate. l. j. C. de fal. can. adiec. le. et tamen
ibi non exigitur pꝛeſentia. ff. de libe. le. l. legani. §. ſi. l. cum pater. §.
ſurdo. ff. de le. ij. C. quando dies le. ce. l. ſi. vnde concludit qđ ſi confeſ
ſio eſt diſpoſitiua qđ quando ſit dicam. j. exigatur partis pꝛeſentia ſi
non eſt diſpoſitiua ſed tantum pꝛobatoꝛia non exigitur partis pꝛe
ſentia. Dic in confeſſione iudiciali abſqꝫ dubio cogitur partis pꝛe
ſentia. In extraiudiciali ſi fiat per epiſtolam vel librum ⁊ foꝛte ideꝫ
ſi in teſtamento licet communiter doc. contra exceptio Pe. quando
eſt declaratoꝛia non exigitur partis pꝛeſentia quia quandocūqꝫ ſcri
ptura illa deuenit ad partem illam loqui pꝛo tunc non videtur ſcri
bens per ſcripturam ⁊ nouiter confiteri ⁊ ſic ſemper ſit in partis pꝛe
ſentia. ff. depoſiti. l. publicia: ⁊ tenet Bar. ff. de dona. l. nuda ſi fiat im
pedientibus a voluntate ſola confitentis nō exigitur pꝛeſentia: vt. l.
neſennius. ff. de neg. ge. cum concoꝛ. Idem ſi fiat in libello quia libel
lus ſemper loquitur ⁊ datur iudici vt detur parti. ſufficit ergo iudi
cis pꝛeſentia. C. de libe. cauſa. l. cum per pꝛeſentium. Ideꝫ ſi fiat in ex
ceptionibus quia hic eſt libellus rei. C. de his qui po. no. l. j. ⁊ ponit
Bar. in dicta. l. certum. §. j. ff. de confeſ. aliter regulariter exigitur pꝛe
ſentia vel perſona que nomine abſentis confeſ. recipiat vt patet ex
no. in. l. idem in duobus. ff. de pac. ⁊ no. in. l. non ſolum. §. liberatio
nis. ff. de lib. le. ⁊ ſufficit ſi quis nomine ipſo reſpiciat etiam ſi nō ha
beat mandatum quia hoc poteſt haberi ratum: vt no. Ioan. an. poſt
Dy. in addi. ſpec. in ti. de confeſ. §. nunc videndū verſi. quid ſi cōfite
oꝛ tuā eſſe puto qđ de equitate canonica poſſet dici qđ valeret abſen
te pte qꝛ ſola mēs in illa ſufficit. de qua quo quomodo conſtet. Ad
hoc. j. q. vij. quotiēs oculus coꝛdis maxime qñ trāſit in diſpoſitiōe qꝛ
ſit ex aliqua cauſa pꝛeſente ſtimulante conſcientiam. ff. de cōſti. pe. l.
8 ſi titius. ¶ †Ad ſcōm eſt videndū de effectu ipſius. dic qđ reperitur
quādoqꝫ cōfeſſio veſtita pꝛomiſſione: vel alia diſpoſitione: quādoqꝫ
veſtita īſtrumēto: qñqꝫ veſtita diſpoſitione vltime volūtatis. Qñqꝫ
reperitur nuda ab his. Si eſt veſtita pmiſſione: an valeat ſi cum cau
ſa nō eſt dubiū: ſi ſine cā: ⁊ ſi eſt certū nullā cām ſubeſſe non valet pꝛo
miſſio. l. generaliter: de nō nu. pe. ff. de acquirē. re. do. l. nunqꝫ. ff. de in
terro. actio. l. vlti. §. j. vt qꝛ ibi nulla apponitur cauſa: ⁊ cōſtat pꝛomit
tentem nō habere animū donandi. Sic debet intelligi gloſ. in. l. ij. §.
circa. ff. de do. excep. ſi nulla. Alia ſubeſt cauſa ⁊ non conſtat an dona
re voluerit ex quo certuꝫ eſt nullam ſubeſſe cauſam. In dubio pꝛeſu
mitur donatio: qꝛ hic cadit alia cōiectura. ff. de ſolu. l. ſi cum vir ū. l. cā
panus de ope. li. de dona. l. ſi patronus. ff. de regu. iur. l. donari: hoc
temperat Dy. in regula: qđ ſemel: quādo cōfitēs ſcit cauſaꝫ non ſub
eſſe ⁊ ignoꝛat is pꝛo quo ſit cōfeſſio: ſecus ſi vterqꝫ ſit: qꝛ in pari cau
ſa melioꝛ eſt conditio conuenti: ſi pꝛomittens credit cauſam ſubeſſe:
⁊ nulla ſubeſt adhuc non valet cōfeſſio cum pꝛomiſſione: qꝛ obſtat ex
ceptio doli. l. ij. §. certa. ff. de doli excep. Si dubitatur an cauſa ſubſit
vel an putauerit cauſam ſubeſſe vel nō: in dubio nō pꝛeſumitur velle
donare: et non valet pꝛomiſſio: et pꝛeſumitur erroꝛe pꝛomittere: ⁊ ſic
ob. exceptio: niſi pꝛobetur cauſa: qꝛ donare eſt perdere. ff. de pꝛoba.
cum de indebito. ad hoc qđ ſcribit per Azo. in ſum. de ſi. inſtru. in ſi.
autēticoꝝ ſm Ja. de are. per Cy. in. d. l. generaliter: ⁊ ſic debet diſtin
gui. Barto. in. d. l. ij. §. circa. ff. de doli except. licet videatur loqui in
caſu dubio: ⁊ hoc tene quidqđ ſentiat Ioan. an. in addi. Specu. vbi
plene hic diſputat in tit. de confeſ. §. nunc videndū. ver. ſed que eſt ra
tio in addi. magna. Scđo caſu qñ cōfeſſio eſt veſtita inſtrumento: et
tunc confeſſio poteſt habere effectum: vt quia de nouo inducit: po
teſt habere ⁊ declaratiuum: vt quia declaret ⁊ pꝛobet inductum pꝛi
mum eſt ſcđm naturam: qꝛ ea que emanāt ad declarandū ⁊c. ff. de rei
vendi. l. ex diuerſo. l. ſicut auteꝫ. §. ſed ſi queritur. ff. ſi ſerui. ven. ſcđm
eſt ſcđm naturā. ſit ergo pꝛo regula quo ad pꝛimum qđ regulatar nō
inducit. Fallit pꝛimo quādo ſit in vltima volūtate qꝛ illa habet vim
legati. l. cum quidam decedens. ff. de codicillis. ff. de le. iij. ⁊ de ſucceſ.
ab inteſt. c. ſi. ⁊ quod ibi not. Idem puto quandocūqꝫ pꝛoferatur ab
exiſtente in extremis quia ad purificationem cōſtitit pꝛolata cenſe
tur: etiā animo diſponēdi per dictum. c. ſi. de teſta. nam ſufficit in ta
libus quomodocūqꝫ patefactam volūtatem de teſta. cum tibi. Fallit
ij. quando emanant ad liberandum qꝛ habent in ſe diſpoſitioneꝫ pa
cti: vt. l. tale pactum pꝛofiteoꝛ te non teneri. ff. de pactis. Fallit. iij. in
reali: qꝛ ſi meam rem confiteoꝛ tuam in te transfertur dominium qꝛ
ex illo ſurgit habitus pꝛo derelicto. ff. pꝛo de relic. per totū. l. ſi quis
vi. §. differentia. ff. de de aquiren. poſſeſ. et ex hoc acquiritur vnicus
de pactis cum pꝛidē. C. de iur. ⁊ fac. igno. l. cum falſa. ⁊ hoc tenet Cy.
in. l. generaliter. C. de non nume. pecu. de quo in Spec. de confeſ. §.
nunc videndum. verſi. in ſumma. ⁊ verſi. quid ſi confiteoꝛ rem meam:
⁊ per Cy. in. l. j. C. de confeſ. viij. q. Alias dicunt docto. quod regula
riter non inducit. vltra hoc do caſum aliū quando obligatio eſt ta
lis nature: que inducitur nudo conſenſu: vt quia pꝛecedente debito
naturali vel ſtimulante conſcientiam: vel pꝛo loco: licet non efficaci
quis confitetur ſe debitoꝛem qꝛ hic ſeruus conſenſus pꝛoducit obli
gationem ſaltem conſtituti vt. l. j. §. debitum. ff. de conſti. pecu. con
ſicta. l. ſi titio. eo. ti. Non pꝛecedente auteꝫ aliqua cauſa naturali vel
ſtimulante conſcientiam ⁊ extra alios eſt dubium de iure canonico:
quia vereri non poteſt confeſſionem habere in ſe conſenſum: ⁊ ſic vi
detur quod obliget. xxij. q. v. iuramenti. c. j. ſed quia non apparenti
cauſa pꝛeſumitur plus erronea ꝙ natura non inducit niſi fieret ap
poſitio in extremis: qꝛ anime fauoꝛe ſi cōfiteretur in actum puri pꝛe
ſumeretur. vt. d. c. ſi. de ſuc. ab inteſt. ⁊ de hoc eſt caſus hic: vt in dubio
non diſponit: ex quo nō apparet cauſa. ad hoc. l. publia. ff. depoſiti.
Dicit tamen Dy. in regula qđ ſemel: quod ſi confeſſio fiat a ſciente
nullam cauſam ſubeſſe: ⁊ hoc conſtat ignoꝛante eo pꝛo quo ſit quod
habet in ſe cauſam donationis ⁊ obligat ſi vtroqꝫ ſciente vel vtroqꝫ
ignoꝛante: vel ignoꝛante confitente: vel eſt dubiuꝫ an ſciat pꝛocedat
regula quod non obligat nec pꝛobat. Si queritur an ꝯfeſſio habeat
effectum pꝛobatiuum ſit pꝛo regula: qđ ſi emanat ſine cauſa non pꝛo
bat. Fallit in reali vt ſi confiteoꝛ rem tuam eſſe quia in reali non exi
gitur cauſa. l. eandem. §. actiones. de exce. rei iudi. ⁊ qꝛ ibi eſt annexa
cauſa habitus pꝛo derelicto: vt. l. ſi quis vi. §. differentia ⁊ tenet Cy.
in dicta. l. generaliter. idem ſi fiat ad liberandum: vt. d. l. tale pactum
et no. in. l. j. ff. de interro. actio. Fallit quando confeſſio ſit in iudicio
quia illa iuribus intelligitur: ⁊ ideo nō exigitur cauſa vt no. in. l. cer
tum. ff. de confeſ. idem Ioan. an. in addi. Specula. in titu. de confeſ.
§. videndum in pꝛinci. hoc etiam tenet Cy. in. l. generaliter. per. l. de
etate. §. qui interrogatis. ff. de interro. actio. idem Dy. in regula qđ
ſemel. de reg. iur. lib. vj. Alias ſit pꝛo regula qđ ꝯfeſſio ſine cauſa etiā
non pꝛobat quia non determinatur incertum. attende hoc verum:
quod non pꝛobat plene ſi tamē cauſa allegatur. dicit Specula. quod
illa allegata per agentem ex confeſſione illa pꝛobatur ſemiplene: et
ſic dicit Mar. de fa. tenuiſſe per. l. inſtrumenta. C. eodem. hoc ponit
Specula. de confeſ. §. videnduꝫ. verſi. ſed que eſt ratio: quod no. ⁊ ibi
an inter confeſſionem ⁊ pꝛomiſſioneꝫ ſit differentia. Si confeſſio eſt
facta cuꝫ cauſa tunc regulariter pꝛobat. Fallit in duobus caſibus in
quibus ꝯfeſſiones vt communiter emanant ſub ſpe future numera
tionis vt in confeſſione ex cauſa mutui ante bienniū. quia tunc agēs
debet pꝛobare cauſam de qua. j. de ſolu. c. ſi. quia ante biennium ad
mittit exceptio poſt non hoc inter laicos. Sed in clerico confitente
nomine eccleſie pꝛo negocijs expediendis non ſufficeret niſi pꝛoba
retur pecuniam verſam in vtilitatem eccleſie ⁊ in perpetuum obſta
ret exceptio nō numerate pecunie. x. q. ij. hocius. de quo. dic vt in. ca.
ſi. Fallit

ſi. Fallit in confeſſione facta in teſtamẽto. niſi ſit iurata vt.l.cum qui
dam decedens.§. codicillis. de le.iij.quo caſu nõ probat. Fallit.ij.in
confeſſione ex cauſa dotis de quo dicendum vt.l.ij.ꝛ in aut.ibi poſi-
ta.C.de do.cau.non nu.ꝛ tangit hic glo.ratio.autem horum duorũ
caſuum eſt quia frequenter ſpe future numerationis ꝛ anxietate ha
bendi mutuum vel habende vxoris fiũt tales confeſſiones.dicit ſpe.
9 in ti.de confeſſ.§.nunc videndũ. verſi. ſed que eſt differẽtia. ¶ † Ul-
timo caſu quando confeſſio eſt nuda a quolibet inſtrumento regula-
riter non videri differentiam inter confeſſionem in inſtrumento vel
extra inſtrumentum niſi in faciliori probatione. Sed hic Hoſtiẽ.di-
cit qḋ eſt differentia quia in confeſſione facta in inſtrumento proce-
dit diſtin.c.in confeſſione extraiudiciali fiat cũ cauſa vel ſine cauſa
ſemper preſumitur cauſa ſcʒ donationis ꝛ ſic obligatio eſt. Aſſignat
differentiam quia in inſtrumento notarius ſcribit quicquid placet.
de conuerſ.coniu.dudum. Sed confitenti poteſt imputari quare le-
gem apertius nõ dixit.ff.de pac.l. veteribus:ꝛ de ver.obl.l.quicquid
aſtringende quia ex quo confitetur ſe debere preſumitur efficaciter
quia ex iuſta cauſa obligatus quia verba cum effectu.de cler.non re-
ſi.relatum.ꝛc.ꝛ dicit hoc tenendum ꝛ remittit ad ſum.confeſ.§.ſi. nõ
procederet hoc dictum nec hec differentia in extraiudiciali confeſ-
ſione nec ſeruaret practica immo plus viribus deberet intelligi con
feſſio inſtrumentalis que fit a perito.ff.de ver. obli.l. ſciendum ꝛ qḋ
10 ibi no.ꝛ qḋ no.in.l.j.C.de vſuris. † In confeſſione autem dotis.dic
qḋ maior erat confitens.xxv.annis ꝛ matrimonium erat ſolutum in
fra biennium datur exceptio ſolu.ma.j.annum. Si durauit per biẽ-
nium ꝛ poſtea fuit ſolutum per decennium tam marito ꝙ heredi da
tur exceptio.j.tres menſes tantum ſi vltra decẽnium omnino ceſſat
exceptio qḋ ſi maritus minor erat iſtituitur.j.xxix. annum ꝛ habet
exceptionem ꝛ ſi interim moriatur habet eam heres vſqꝫ ad annum
tantum. Si tamen heres maior ſit alias competit.j.quinquennium
11 ꝛ ſic debent intelligi.ll.in glo.allegate. † Ex his decidit Joan. and.
in addi.ſpe.ſuper rubrica de depoſi.ꝙ ſi in libro nũmulari reperitur
ſcriptum dabeo titio centum nec exprimitur cauſa non itelligit de
poſitum vel alia cauſa ꝛ ſic dicit diſputaſſe Bartholinum de pretis
per.l.cum de indebito.§.ſi.ff.de proba.l.nuda.ff. de dona. Quod di-
cit verum niſi ex precedentibus preſumatur cauſa.ff.de eden.l.argen
tarius.§.nuncium.ff.de ver. obli.l.titia.§.idem reſpondit Hec vera
quando confeſſio ſtat in finibus confeſſionis. Sed ſi de pecuniam
dicendo tolle nec exprimo cauſam an animo donandi v[e]l obligandi
vel ex qua cauſa facere ceſſear. Bar.in.l. cauſa quid ſi cer.pe.dicit qḋ
ſi perſona eſt pauper ꝛ dans diues preſumitur animo donandi ꝛ ele
moſyne.ſi non eſt pauper ſed coniuncta perſona ꝛ eſt quid leue idem
ꝛ idem ſi preceſſerint merita illius cui eſt hoc dictum.ff.de iudi.l.ſed
ꝛ ſi ſuſceperit.§.j.ff.de do. inter vi. ꝛ vxo.l.vtrum.ꝛ.l.ſi ſeruus cõmu-
nis:ꝛ de proba.l.procula.ff.manda. Si vero nõ remunerãdi .§.pap.
alias in dubio preſumitur datum animo repetẽdi ſi aliud nõ appa-
ret.ff.de proba.cum de indebito.ff.de dona.l.donatio.§.ſi. Per que
dicit idem in teſte vt probet ſi dicat neſcio ſi eſt mutuũ ſed dicit ſcio
quia vidi dare pecuniam ꝛ dixit tolle quia ſufficit qḋ deponat ſuper
facto ex quo ius reſultat mutui ſecus dicit in libello quia non proce
deret dico qḋ dixi tolle ideo peto condemnari ex mutuo quia lʒ hic
preſumatur non ſufficit niſi allegetur.ff.de proba. cum de indebito:
ꝛ.l.ſi adulteriũ.§.idem pollioni.ff.de adul.non ob.l.omnes.§.luci⁹
ff.de his que in frau.cre.qꝛ vbi preſumptio ſurgit a facto alieno non
eſt neceſſe illã allegari.ſecus ſi a proprio vt hic per hoc dicit hic Jn-
nocen.qḋ ſi in inſtrumento datur.A.tantum recipit.A.B. qḋ tunc
obligatur qꝛ hic probatur non ſola confeſſio ſed receptio vt ſubeſt
cauſa eo qḋ apparet recepiſſe ꝛ ſic intelligit.l.ſi.C.de do.ca.non nu.
Jnno.ponens illud debent aliud eſt ergo inſtrumentum atteſtari
actualem receptionem ꝛ tunc ſuper confeſſione non ſit fundamentũ
agendi:ſed ſuper receptione ꝛ omnia que dicta ſunt de confeſſione
12 ceſſione ceſſant. † Aliud eſt inſtrumentũ atteſtari i cõfeſſione. ꝛ pro
cedunt iam dicta.dicit tamen Bar. in.l.ſi ex cautione ponderanda
verba inſtrumenti enunciauit electualem receptionẽ an concludãt
de neceſſitate procedit quod eſt dictum ſi non tunc probatur ſola cõ
feſſio vnde dicit notarius titius fuit confeſſus habuiſſe et recepiſſe
decem que in veritate habuit ꝛ recepit in preſentia mei notarij ꝛ te-
ſtium tũc inſtrumentum concludit de neceſſitate. Sed ſi dicat nota
rius ſic titius fuit confeſſus habuiſſe ac recepiſſe centum que habuit
et recepit nec addit in preſentia mei notarij:inſtrumẽtum nõ probat
quia illud potuit eſſe de confeſſione partis: quia dixi confiteor cen-
tum que habui ꝛ recepi ꝛ notarius ſcribit in tertia perſona:ideo non
concludit receptionem de neceſſitate:ſed ſi inſtrumentum dicat fuit
confeſſus ſe habuiſſe.x.ꝛ habuit ꝛ recepit.illud inſtrumentũ conclu-
dit receptionem quia ad confeſſionem referri non poteſt ſalua ratio
ne recti ſermonis:quia ſi dicat pars confiteor me habuiſſe ꝛ recepiſſe
et habui ꝛ recepi:notarius debet dicere ꝛ que cõfeſſus eſt ſe habuiſſe
alias illud habuit ꝛ recepit non poteſt referri ad participium cõfeſ-
ſus:ſalua ratiõe recti ſermonis.ff.de auro ꝛ argẽ.leg.l.plautius:hoc
ponit Barto.ff.de nõ numera.pecu.l.ſi ex cautione. Per hoc puto
quod ſi dicat titius cõfeſſus eſt ſe habuiſſe ꝛ recepiſſe quinqꝫ que ha-
buit ꝛ recepit qḋ non probatur receptio quia illa verba potuerunt
eſſe recitatiua verborum partis in confeſſione. vel dic qḋ probabit
quia illa verba non poſſunt ſine expoſitione ſumi vt verba partis in
telligantur ergo ſimpliciter ꝛ non cũ expoſitione oportet: tenim ex
poni que habuit.ideſt dixit ſe habuiſſe vel ſubaudiri que habuit.ſcʒ
13 vt dixit alius eſt effectus qꝛ ex huiuſmodi cõfeſſionibus agit. † Et
aduerte quia quandoque confeſſiones iſte diſponunt ſecundum qḋ
ſ.dixi.ꝛ vbi diſponunt producunt accuſationes nam ex cauſa mu-
tui confeſſio producit obligationẽ literarum poſt biẽnium inſti.de
obl.litera.in prin. Qñqꝫ diſponunt in teſtõ qꝛ inducunt legatũ ꝛ agi
tur ex legato actionibus competentibus pro eo de quibus.l.j.ꝛ.ij.ff
cõi diui.ꝛ no.j.de teſta.raynũtius ꝛ.c.raynaldus. Si non inducit cõ
feſſio.ſed ſolum ſimpliciter declarat tũc ſi confitetur informiter.ideſt
ſine cauſa producitur actio in factum vbi .ſ. dixi agi ex confeſſione
ſine cauſa vel informi:ſi confitetur ſi confitetur formiter hoc eſt cum
cauſa tunc producit obligationem ex cauſa confeſſata:et per confeſ-
ſionẽ probata.ſcilicet vtilẽ ſcḋʒ Pe.quaſi ex preſumpta cauſa ꝛ alia
actio in factum ex confeſſione vt patet in ſimili in iuramẽto.ff. de iu
reiuran. ſi duo patroni.§.iul.ꝛ.§.marcellus.hoc vltimum puto quã
do confeſſio eſt iudicialis:non puto quod inducat actionem in fa-
ctum ſed probat:vt.l.publia.in ſi.ff.depoſiti.hec patent ex not.in.l.
certum.§.ſi.ff.de confeſ.ad hoc.l.pridie.§.ſi procurator.ff.ad l.aqui.
vbi oritur obligatio ex confeſſione ergo ꝛ actio. Nec eſt verum quod
ex confeſſione oriatur vtilis confeſſoria quod quidam dicunt per.l.
inde neratius.§.ſi.ff.ad.l. aquil.quia confeſſoria eſt inuenta pro ſer-
uitutibus:vt no.de iudi.examinata.de ver.ſignifi.abbate.hoc ſequi
tur Joã.an.poſt Albri.Guil.in addi.Spe.in ti.de cõfeſ.§.ſi.ver.que
autem actio. Sed hic eſt dubium an agens debeat ſe fundare tunc ſu
per cauſa an ſuper cõfeſſione:ꝛ ſic ſi agat ex cauſa in cõfeſſione appo
ſita ꝛ poſtea probetur confeſſus an obtineat. Specu.videtur tenere
qḋ agi debet ex confeſſione vel ſaltem de illa debet mentio fieri.ideo
dicit quod ſi quis egit ex mutuo quod ſi poſtea probetur confeſſio
mutui quem nõ ſequitur condemnatio quia probatio eſt extra arti-
culum deductum.ff.de pe.heredi.ſi quis libertatẽ: quia probari de
buit numeratio.hoc ponit in Spec.de teſte.§.j verſi.ſed pone Egi.
contra te ad.x.idem dicit Bar.in.l.ij.ſi appellata:ꝛ.§. fin.ff.ſi certuʒ
petatur. Puto quod ſi confeſſio eſt tantum inductiua noue obliga-
tionis vt ſit informiter vel ſi ſit formiter ius cõfeſſione producit ius
agendi et non ex cauſa per confeſſionem probata vel ſi producit ex
cauſa eſt diuerſa in ſubſtantia obligatio ex ꝯfeſſione ab illa que pro
ducitur ex cauſa tunc non poteſt ſequi condemnatio ſi agat ex cauſa
probata confeſſione:nec ſi agatur ex confeſſione probata cauſa.ideo
ſi dico te confeſſum in teſtamento mihi centum deberi ex tali cauſa
et peto te condemnari:ſi poſtea probo te illa centuʒ promiſiſſe ex ta
li cauſa non ſiet condemnatio:vbi confeſſio inducit diſpoſitionem le
gati tantum:quod quando ſit dixi de ſucceſſo. ab inteſta.ꝛ not.in.l.
cum quis decedens.§.codicillis.de le.iij. Si dico te confeſſum ex cau
ſa mutui.x.ideo peto condemnarj ſi per teſtes probo numerationem
mutuum non obtineo quia fundaui ius agendi ſuper mutuo ciuili
ꝛ obligatione literarum ꝛ probo mutuũ naturale:ꝛ talia ſunt in ſub-
ſtantia diuerſa ꝛ diuerſam producunt obligationẽ ꝛ idem econuer
ſo:ſi dixi te mutuaſſe et poſ.probo confeſſionem.vt dicit Joan.an.ꝛ
huic concor. Bar.hoc tamẽ pendet ab illis que no.in.c.ſi.de ſolu.qꝛ
ſi dicis lapſum biennij in confeſſione ex mutuo ſolum releuare acto-
rem ab onere probandi ꝛ nihil aliud tunc forte non procederent:ſed
tenendo quod poſt lapſum biennij etiam inducat nouam obligatio
nem procedunt predicta. Si teneas quod poſt biennium inducat et
probet ſimul.adhuc non procedunt predicta:ſed dic vt ibi. Si auteʒ
confeſſio eſt tantũ probatoria ꝛ declaratoria:quod quando ſit dixi
ſupra tunc ſi fundat ius agendi ex cauſa ꝛ probat confeſſionem non
video quin debeat ſequi ſententia, quia vel confeſſio probat cauſam
antiquam ꝛ inducit nouam ſcilicet actionem in factum:vt.d.§.mar
cellus.ꝛ.d.§.iul.in.l.ſi duo patroni.de iureiurando nam ꝛ cauſa pro
bata per confeſſionem erit directa in quo non video quare dici non
poſſit ꝛ habeo propoſitum ꝛ erit vtilis ꝛ poteſt adhuc ſequi condem
natio:vt no.ſ.de iudi.examinata. Sed ſi fundat ius agendi ex con-
feſſione ꝛ poſtea probat cauſam vt quia dicit titium cõfeſſuʒ ex cau-
ſa depoſiti.x.poſtea probat verum depoſitum:vel probat etiam cõ-
feſſionem dum fundauit ius agendi ſuper confeſſione:dicit Nicola.
Abbat.ꝛ recitat Joan.an.in additio.Specu.in titu.de teſte.§.j.§.ſed
pone Egi.quod ſequi poteſt condemnatio ſiue probetur cauſa ſiue
confeſſio quia inquantũ fundat ius agendi ex confeſſione male agit
cum confeſſio tunc non inducatur:ſed tantum probetur.ff.depoſiti.
l.publia.ꝛ probatio non eſt illa que immediate producat ius agen-
di ſed cauſa:et cauſa non eſt deducta.fatetur quod ſi poſtea agat ex
cauſa quod non obſtat exceptio.l.de excep.rei iudi.l.ꝛ an et eandem
in princip.ꝛ.§.actiones:certe non peccaret ſaluans libellum quia di
cendo.dico quod titius eſt confeſſus ex cauſa depoſiti debere.x. et
hoc tacite iudici concluditur quod ſi eſt confeſſus quod debet.x. et
hoc poteſt intelligi quod debet ex confeſſione ꝛ quod debet ex depo
ſito probato per confeſſionem ꝛ ſic in dubio peti debet libellus ma

xime quia petit condemnari ad reſtitutionem vnde cauſam deducere videtur ex qua concluditur quod petit. hoc dubiũ procedit in cõfeſſione extraiudiciali que parit actionem in factum abſq; dubio ſi probaret confeſſionem obtineret ſi probaret verum depoſitũ non quia factum variatur ⁊ actionis ſubſtantia. Ex his deciditur dubitatio quis conſtituit procuratorem ad recipiendum mutuum produ cit creditor contra mandantem confeſſionem procuratoris quia cõfitetur ſe mutuum recepiſſe an ex hoc ſequatur condemnatio: Ioã. an. in addi. predicta. dicit ꝙ nõ ꝗ habuit mandatum ad recipiendum ⁊ ſic ad veram receptionẽ non ad cõfitendam receptionem: ⁊ idẽ Bar. in .d. l. ij. §. fi. ſi cer. pe. ⁊ Fre. ſuo conſi. lij. ſed hoc eſt abſq; dubio ponendo cõfeſſionem extra iudicialẽ ꝗ illa vt volũtaria nõ preiudicat domino vt no. in .l. certum. §. ſed an ipſos. ff. de cõfeſ. ⁊ in .l. j. C. de confeſ. Sed in iudiciali per quam preiudicat domino vel vbi haberet mandatum ad cõfitendum ⁊ quietandũ procedit dubitatio predicta. Sed puto ponderãdum qualiter deducat confeſſionem ſi enim agens fundat ſe ſuper vera numeratione ⁊ poſtea probat cõfeſſionẽ in mutuo procedat ꝙ dicunt quia confeſſio tunc non inducit aliud mutuũ ſcz ciuile vt dixit Bar. ſed in alia cauſa vt depoſito vel aliter ſatis poſſet dici ꝙ tunc obtineret quia confeſſio probaret veram receptionem ad preiudicium dominij. tene primum quia non eſt confeſſio vera probatio ſed releuatio probationis ⁊ ſic ficta probatio vt no. ſuper rubrica de probatio. ⁊ de electi. bone. el. j. de qua non videt dominus cogitaſſe dum ſe retulit ad veram receptionem cogitaſſe dum ſe retulit ad veram receptionem. ff. de le. ij. l. cum qui. §. j. ⁊ hoc

14 teneat. de hac materia vide Ioã. iij. q. viij. §. de his. ¶ †Ultimo litera videtur velle hic quod confeſſio poſſit indiſtincte reprobari ſi ſit facta in inſtrumento hoc intellige verum quando confeſſio eſt facta ſine ſcriptis non exiſtente de ſubſtantia ſed ſi facta eſt in ſcriptis ita ꝙ ſcriptura ſit de ſubſtantia tunc non poteſt reprobari niſi per ſcripturam vt .l. generaliter ꝙ limita quando directe reprobatur vel indirecte per ſolutionem ſi aliomodo indirecto vel ex defectu ſolẽnitatis vel per preſcriptionem velit probare ſublatũ effectum confeſſionis vel ꝙ ſit ſimulata. tunc talia poſſent probari per teſtes vt dixi. ſ. eo. cũ ioãnes. ⁊ no. in .l. iuregentiũ. §. ꝙ ſi re. ff. de pac. ⁊ per. ⁊ Bar. in .l. quicunq;. C. de apo. publi. li. x. ꝙ notabis: hec vera regulariter in cõfeſſione ex cauſa mutui poſt biennium. dic vt de ſolu. c. ſi.

1 ☞ Inſtrumenta ſeu notas alterius notarij poteſt notarius exemplare ⁊ in publicam formam redigere autoritate ordinarij.
2 Inſtrumenta ſeu notas alterius notarij vt quis poſſit in publicam formã redigere autoritate ordinarij que requirantur.
3 Notarios ſeu tabelliones qui poſſunt creare.
4 Notarius ab inferiore creatus an poſſit inſtrumentum retinere extra locum inferioris a quo eſt conſtitutus.
5 Notas quas poſſit alter notarius autoritate iudicis exemplare.
6 Nota quid ſit vel quid ſumatur pro nota.
7 Abbreuiatura notarij obſcura quomodo poſſit interpretari.
8 Inſtrumenta ſeu note vt poſſint exemplari voce aliorum que requirantur.
9 Inſtrumenta ſeu note conſumpte vetuſtate an publicentur.
10 Inſtrumenti ſeu note complitionem an poſſit notarius dum viuit alteri committere.

1 Cum .p. tabellio. †Autoritate ordinarij poteſt notarius exemplare: ⁊ in publicam formã redigere notas alterius notarij h. d. Pro caſu forte huic Ioanni fuerunt rogationes legate. ꝙ eſſe põt: ad ꝙ. ff. de edẽ. l. quedã. §. nihil intereſt: ⁊ etiã tunc neceſſaria eſt iudicis autoritas: de qua in textu. C. de edẽ. ff. de admi.

2 tu. l. cyrographus. ¶ †Not. hic requiſita vt quis poſſit alterius notarij notas exẽplare: ita ꝙ illis fides adhibeat. Primũ ꝙ notarius qui fecit notam: ſit impeditus illam perficere. Scdo ꝙ exẽplũ dum ſit ad notam redactũ. Tertio ꝙ exẽpletur ad petitionẽ eorũ quorũ intereſt. Quarto ꝙ interueniat autoritas iudicis: ⁊ hic dicit ordina

3 rij. Quinto ꝙ in publicã formã redigat. ¶ Quero qui poſſint tabelliones creare. ponit hic Inno. ⁊ Hoſt. ⁊ Spec. in ti. de inſtru. editi. §. reſtat. ver. ſed quis põt facere tabelliones. Inno. recitat duas opi. Prima ꝙ quilibet põt facere tabelliones: qui põt dare iuriſditionem ⁊ facere iudicẽ ordinariũ. Quis aũt notariũ facere poſſet no. de offi. ordi. cũ ab eccleſiarũ: ⁊ in ſumma Azo. de offi. ordi. §. quis poſſit cõſtituere. Alij dicũt ꝙ omnes qui poſſunt creare tutores: qui ſunt no. C. qui da. tu. poſ. in ſum. Inno. hic dicit ꝙ nullus põt facere tabelliones: niſi papa: vel imperator: vel cõſuetudo: ar. C. de emen. lib. l. j. in fi. ⁊ de exceſ. prela. accedẽtibus ad fi. probat ꝗ officiũ tabellionatus eſt cõtra ius ex quo ꝓcedit ꝙ abſq; alio adminiculo credatur ſcripture charte: vel pelli mortue animalis: ſupernaturale enim tale ⁊ miraculoſum. ad hoc ꝙ no. ſ. e. cum Ioãnes. nulli aũt lz diſponere cõtra ius niſi principi. ff. de legi. l. princeps. de cõceſ. preben. ꝓpoſui cũ ſi. in diſpẽſatione. de tem. or. cũ dilectus: ⁊ in reſtitutione fame ⁊ reſtitutione nataliũ ſine limitatione. nam in omnib⁹ talib⁹ ſolus

princeps põt: ꝗ illa quaſi ſuper ius ⁊ miraculoſa principib⁹ reſeruata ſunt: ptz etiã in arrogatione. ad hoc. ff. de poſtul. l. j. § de qua. j. de re iudi. cũ te: qui fi. ſint legi. per venerabilẽ. nã talia ſunt miraculoſa ⁊ cõtra naturã: ſicut de illegitimo nato facere legitimũ. de infami. bone fame. ad hoc ꝗ iura de tabellionib⁹ loquẽtia ſunt hec. C. de tabula. per totũ. in auſ. de tabellio. col. iiij. ⁊ nullibi loquit ꝙ alius quã princeps det: ꝙ cõſuetudo hoc poſſet ptz. ſ. e. cũ dilectus. fatet Inno. ꝙ lz tales poſſent dici notarij: qui habẽt a cõſuetudine ꝗ in vocis redigunt: ⁊ tabelliones ꝗ in tabulis ſcribũt tñ nõ habẽt poteſtatem ⁊ officiũ publicũ ꝙ tabellionib⁹ a iure ſcripto datur: ſed tantũ illud: ⁊ illã poteſtatẽ habẽt: inquãtum cõſuetudo cõcedit: per que dicit ꝙ ſtatuto nõ põt dari autoritas notariatus: nec ſtatuto aut pacto ligari ꝙ ſtetur ſcripturis per manũ alicuius priuate perſone cõfectis: ꝗ inferiori a principe nõ licet cõtra leges naturales: ⁊ ciuiles diſponere: vel ſtatuere: ſic dicimus in ordinarijs: ꝙ nullus inferior a principe põt dare poteſtatẽ creãdi tutores: vel ordinarie iudicandi: nec ſtatuere ꝙ libera perſona per alium obliget: nec ligetur: niſi ius principis: vel cõſuetudo: ſaluo niſi eſſent inferiores. vt reges habentes ſupremũ et merũ imperiũ: ꝗ tales poſſent talia ſtatuere: ⁊ tabelliones creare. j. qui fi. ſint leg. per venerabilẽ. §. j. verſi. fi. ⁊ ſi dicit quare cõſuetudo hoc põt: ⁊ nõ ſtatutũ: vel inferior faciẽdo: vel alteri poteſtatem dãdo. primo ꝗ in cõſuetudine vt valeat exigitur principis cõſenſus tacitus vel expreſſus: ⁊ quodcũq; princeps approbat ſuum facit. C. de vete. iur. enu. l. j. §. omnib⁹. In cõſtitutione aũt aut ſtatuto: ſecus hec ratio nõ eſt bona: lz glo. hoc dicat. viij. di. fruſtra: ꝗ non exigitur in omni cõſuetudine tacitus cõſenſus principis: vt not. de cõſue. c. fi. ideo Hoſt. aſſignat aliã rationẽ: ꝗ in cõſuetudine cõcurrit cõſenſus pluriũ. ſ. vniuerſitatis ⁊ populi. qui etiã poſſunt iuriſditionem dare vt no. de offi. or. cũ ab eccleſiarũ. fortius poteſt notariũ creare. ſtatutum autem vt habens autoritatem ab vno nõ eſt tante virtutis: perque concludit vniuerſitatem per ſtatutum poſſe facere notarium: ſicut poteſt per cõſuetudinẽ. Nõ obſt. ꝙ inferiori a principe non liceat diſpenſare: quia hoc eſt falſum. vt not. ſ. de iudi. at ſi clerici. de tempo. ordina. dilectus. de offi. Archidia. ca. fi. hec ratio nõ eſt bona: quia inferior diſpenſat ſolum vbi a papa cõceditur: vt ibi no. in notario creando non reperitur conceſſum. item dicit Hoſti. ꝙ nõ eſt contra ius creare tabellionem immo eſt contra iura que volunt inſtrumentis talium credi que non ſunt a priuatis immo a principibus promulgata nam ex quo conſtituti ſunt legitime inſtrumentis eorum eſt credendum pro eo ꝙ iuratus eſt de preſcripti. ad audientiam ⁊ notario deficiente creditur etiam ſcripture duarum perſonarum non iuratarũ. j. de proba. quoniam contra falſam. Aliud ergo tabellionem conſtituere ⁊ minor principe poteſt aliud ius generale promulgare ꝙ inferior nõ poteſt remittit ad ſum. e. titu. §. quibus inſtrumentis videtur dicitur autẽ publicum. ⁊ ꝙ no. ne. cle. vel mo. ſicut dic ⁊ hanc puto fuiſſe mentem Hoſti. Princeps poteſt ⁊ papa ⁊ rex non recognoſcens ſuperiorem ſaltem de facto ⁊ cõſuetudo. Hi generales cõſtituũt notarios papa in terris ſuis imperator in ſuis et rex et conſuetudo in ſuis ſtatutum autẽ inferioris facit quo ad id

4 quod diſtinguit ⁊ non in plus. †Nunquid autẽ tabellio conſtitutus ab inferiore poſſit inſtrumenta conficere extra locum vbi eſt conſtitutus vide in ſpe. e. ti. §. reſtat. verſi. quid de his de quo dic vt dixi. j. qui fi. ſint leg. per venerabilem. vbi tractaui an notarij: poteſtas ſit prorogabilis quantum ad hoc tenet ꝙ inſtrumenta ab illo cõfecta extra locum non tenẽt vt no. ſed cõfecta intra tenent vt probent etiã extra locum idem Bar. in .l. j. C. de ſum. tri. ⁊ fi. ca. ⁊ tenẽt domini de rota ſua conclu. cclxxviij. qui dicunt ꝙ faciunt fidem etiã in romana curia de quo per Hoſti. in ſum. ne cle. vel mo. §. que ſunt. verſi. qđ igitur. ſpe. in loco preallé. dicit quoſdam dicere notarij poteſtatem prorogabilem ſicut iuriſdictione. ex expreſſo partium conſenſu non erroneo. ff. de iudi. om. iu. l. ſi per errorem licet alij diſtinguant an cõficiant in his que pertinent ad cõtentioſam ⁊ nõ põt. ff. de iu. om. iu. l. fi. de bo. aut. iud. poſ. l. cum vnus. §. pe. recitat ibi Ioan. and. Guil. de cu. indiſtincte tenuiſſe ꝙ nõ ſit prorogabilis. alle. pro caſu. C. de teſta. l. conſulta diualia ⁊ ibi repetita: ⁊. C. de appa. procõſu. ⁊ le. l. j. ⁊ ꝗ mater auctoritate creantis non põt ergo ꝙ non ille adducit. l. j. §. ſi tutor. ff. de admi. tu. in auſ. de admi. of. §. j. coll. iij. ⁊ .l. hac parte. C. de proxi. ſacro. ſcri. in vlti. glo. C. de mu. ⁊ actua. l. in prouincijs: et de execut. l. fi. C. de dona. l. ſerui. ad iura cõtraria reſpondet ꝙ loquitur in iuriſditione que prorogabilis eſt ſed hoc eſt nudum officium improrogabile. formam autem creandi tabelliones. vide in .d. §. reſtat. ver. ſed quero: ⁊ in. ver. ſe. ponit qua actione teneatur notarius: qui obmiſit aliqua ad preiudicium partium in inſtrumento vide in

5 ſpec. eo. titu. §. oſtenſo. verſi. quid ſi abbreuiatura. ¶ †Quero quas notas poſſit auctoritate iudicis exemplare alter notarius: dic illas quas dimiſit notarius vel quia remanſerant in nota vel quia auten

6 tica receperant ſed non ſcripſerat in nota more debito. ¶ †Quero quid ſumatur pro nota. dicit Hoſtien. ꝙ pro abbreuiatura prima: quam fecit notarius que aliquãdo appellatur prothocollum in auſ. de tabellionibus col. iij. in rubro ⁊ nigro: alias ceda: quas in cedula ſcripta. C. eo. contractus vulgariter appellatur abbreuiatura ⁊ dicit prothocolũ

prothocollū a prothos qđ eſt primum quaſi prima pars vel prima
materia inſtrumēti vel charte vel ſi dicitur qđ incollis pellinis ſcri-
7 bebantur benote. † Quid ſi abbreuiatura eſt nimium abbreuiate
ſcripta. dicit hic hoſt. qđ ſi contractus eſt in ſcriptis conſuetudo no-
tarius ꝛ abbreuiatura precedentes ꝛ ſequentes debet attendi: ꝛ ſi ex
his poteſt ſua intentio elici: fiet qđ hic dicitur. ff. de le. j. ſi ſeruus plu-
rium in fi. ff. de fun. inſtruc. l. cum delanionis. §. aſinam. ff. de pigno.
l. vel vniuerſorum. Item poteſt perpendi intentio ex comparationi
bus aliorum inſtrumentorū que fecit inter eaſdem vel diuerſas per
ſonas in cõſimili contractu in aut. eo. §. ſed ꝛ ſi. col. vj. ꝛ ſic cetera que
deficiūt ex quo de his probabiliter apparet auctoritate iudicis ſup-
plebuntur. ff. qđ cū falſo tu. l. ij. in aut. vt fratrum ſi. §. illud quoq; co.
ſi. vt tamen ſciat qđ deciſo coherentium vix aut nunq̄ ſuppleri po-
terit de quo remittit ad no. de libel. ob. c. ij. qđ intellige ſine noua p-
batione vt no. in ſpe. de inſtr. edit. §. oñſo. ver. qđ ſi abbreuiatura. ꝛ
verſi. ſe. vbi habetur materia ꝛ in ſum. eo. ti. §. quid de contractibus.
recitat ibi Joan. and. quendā citanātem de florentia diſputaſſe que
ſtionē ꝛ concluſiſſe notarium nihil poſſe per ſe vel per alium ſupple
re circa ſolēnia obmiſſa de quibus in aut. vt prepo. no. imper. etiam
ſi illa poſſit probare interceſſiſſe ſecundum tempus editi inſtrumen-
ti q2 inſtrumentum eſt nullum ꝛ ſic ex poſt facto non poteſt valida-
ri. Si autem ſurgat dubitatio de mente ſcribentis vt quia dicit ta-
lis renuntiauit ꝛc. vel poſuit aliquod ſignum abbreuiatum: aliquid
importans non intelligibile per alium notarium ſi quidem abbre-
uiatum habet intellectum a iure vel conſuetudine vel cõmuni intel-
lectum exemplum inſti. de fideiuſ. §. ſi. intellectus ille dabiť alius aūt
intellectus vel ſi ſcriptum non eſt per alium intelligibile dicit qđ is
qui fecit inſtrumentū poterit dare intellectum illi inſtrumento quia
conſcius de illo intellectu. alter autem nõ qui illum intellectum. ſci-
re non poteſt ꝛ ideo alius nihil addere debet vel minuere ſed ad lite-
ram ponere illud quod eſt ſcriptum in prothocollo quia hic neſcit
intentionem nec poteſtatem habet impetrandi alienam ſcripturā
Joan. and. dicit qđ videtur ſibi hoc rigoroſū certe bene dicit inquā
tum breuiatura non eſt intelligibilis ex ſe vel ex conſuetudine vel ex
precedentibus vbi autē eſt intelligibilis ex ſe vel ex cõſuetudine vel
ex precedentibus procederet quod addere poteſt notarius ꝛ interp-
tari. de iudicis tamen auctoritate aliter non ꝛ hoc etiam concludit
in effectu Bar. in. l. gallus. §. item credendū. ff. de libe. ꝛ poſthu. vbi
tractat de iſta dictione. ꝛc. Si ergo in abbreuiatura eſt circa ſubſtan
tialia vel obmiſſio illa ſuppleri non poteſt ſi circa intentum contra-
ctus ſi poteſt conſtare de mente ſumenda eſt iudicis auctoritas: ſine
iudicis auctoriate ſumenda eſt vt iacet a notario ſi non poteſt con-
ſtare de mente tunc non debet aliter a notario ſumi nec iudex poteſt
illa interpretari ſi tamen interpretetur valet interpretatio niſi ap-
pelleť. In ver. aut precedentibus tractat quid de ſcripturis cancel-
latis ꝛ ibi Joā. an. valeat cācellatio facta auctoritate notarij ſine te-
ſtibus de voluntate partium ꝛ an debeat inſtrumentum ꝛ illa ſumi:
ꝛ tenet qđ non valet cancellatio ꝛ qđ debet ſumi ꝛ tenet qđ non valet
cancellatio ꝛ qđ debet ſumi vnum ſcias qđ prothocollum non lectū
preſente parte vel partibus non completum nõ eſt exemplandum: ꝛ
non valet ſi exempletur a notario. vt no. Joan. an. in. d. §. verſi. illud
8 quoq; pretermittendum in addi. magna. ¶ † Quero que requiranť
ad hoc vt poſſint exemplari voce aliorū. quandoq; poſui in textu.
adde ſextum quia ꝛ oportet qđ fideliter exemplet vt vult litera nihil
addendo vel detrahendo ad ſubſtantiā inſtrumēti. iij. q. ix. pura ꝛ. c.
hortamur. Non refert tamen an loquatur in perſona an in tertia de
conuerſ. ꝯiuga. dudū. de iure patro. qđ autem Requiritur ſeptimo
qđ vocētur hi: quorū intereſt ꝛ ſuper vocatione fiat publicum inſtru
mentum. de quo. ſ. de teſti. ſignificauit. ꝛ. c. albricus. ꝛ an in eo ꝯficiē-
do requiratur mandatum partium: vide in ſpec. e. ti. §. poſtq̄. verſi.
ſeq. ꝛ de notario qui perdidit officium. vide in. §. reſtat. verſi. quid ſi
tabellio perdiderit qđ exigatur citatio tenet boatinus Egi. Guil. e.
titu. ſ. oſtenſo. verſi. qualiter. ſubſcribet autem ſic tabellio ſecundum
Egi. Ego talis tabellio ſubſcriptū inſtrumentū de verbo ad verbū
ſuſcepi de nota vel tabellionis mortui qui ipſū manu propria quā
bene noui ſcripſerat ꝛ hoc de mandato talis iudicis quo ad ſubſtan-
tiam nullo addito detracto vel mutato vel tranſpoſito in formam
publicam redegi ꝛ meum ſigillum appoſui. Glo. j. querit quis prebe
at auctoritatem. dic qđ ordinarius. idem dicit Joan. and. de delega
to a ſede apoſtolica ad quod. de teſti. albricus. ꝛ intellige de ordina-
to adminiſtrationem habente ſecundum Hoſti. de quo. j. c. pxi. Jo.
an. remittit ad ſpec. e. ti. §. oſtēſo. ſuper. verſi. fiebat aūt. ibi dicit Ho.
dicere auctoritatē preſtari poſſe per ordinarium etiā nõ hñtē admi-
niſtrationem. licet ordinarius nõ habens adminiſtrationē hoc alte-
ri cõmittere non poſſit. dicit Joan. an. hoc verum ꝛ non habens ad-
miniſtrationem poſſit prebere auctoritatem quādo publicatio eſt
voluntaria de voluntate partium alias cum in publicatione exiga-
tur partium citatio non valet quomodo poſſit fieri coram admini-
9 ſtrationem non habente ſecundum Jo. an. † Quid ſi eſſet ꝯſumpta
propter vetuſtatem an publicentur? glo. qđ ſic. vt in. l. publicati. C.
10 de teſta. ¶ † Quero an notarius dum viuit poſſit alteri committe-

completionem inſtrumenti. dicit gloſ. quod non: ſed ipſemet com-
plere debet prout continentur in prothocollo. nihil addendo vel di
minuendo quam in prothocollo contineatur. in auten. de tabellio.
col. iiij. poſt mortem vero fiat vt hic dicitur Joannes. and. remittit
ad ſpecu. eo. titu. §. inſtrumentum verſi. itē opponitur: ꝛ ibi aſſigna-
tur cauſa quare non committitur. ibi ponit quod poſui in. c. inter di
lectos. ſ. eo. ti. an credatur notario cõteſtāte ſe ſcripſiſſe dic qđ ſic: ſʒ
ſi velit atteſtari de ſcriptis in inſtrumēto: vel ſcribendū ei: vt atteſtā-
ti: nõ crediť ſm Jo. an. ꝛ Guil. in ſpec. e. ti. §. inſtrumētum. verſi. his
aūt cõſideratis ad prin. §. ꝛ an credatur prothocollo. dicit Nico. ma.
qđ nõ: q2 eſt principium inſtrumēti: ꝛ ſic vt nõ completum eſt nullū.
C. ad ſyl. l. ſi. C. de teſta. l. ſi is. ꝛ. l. ex ea. de ſen. ex pericu. re. l. j. C. de fi.
inſtrumē. l. ꝯtractus. põt tamē iudicis autoritate exēplari: ꝛ probat
vt hic poſt Jo. an. in addi. Spe. in titu. de inſtru. editi. §. videndum.
et no. qđ tabellio cogendus eſt.

1 ☞ Inſtrumentum exemplatum per notarium autoritate ordina
rij habet vim eandem cum originali.
2 Inſtrumenta quando exemplantur que requirantur.
3 Inſtrumenta que nam publicari debeant ꝛ que non ꝛ quare.
4 Scriptura quelibet an poſſit publicari vel publicatione egeat vt
probet.
5 Inſtrumentorum publicatio apud quos fieri debeat.
6 In publicatione inſtrumenti que ſolēnitates exigantur.
7 Publicationis etiam inſtrumenti quis ſit effectus.

1 SI inſtrumenta. † Inſtrumētū exēplatū
per tabellionē autorita
te ordinarij eadem vim habet cū originali. h. d. ponit peti
2 tionē. ꝛ examinationē: preceptū: ꝛ effectū. ¶ † No. requi-
ſita vt premittatur inſtrumētorū exēplatio. Primū qđ inſtrumēta
exigāt exēplationē: propter vetuſtatē: vel aliā cām iuſtam. Scōm qđ
exēplatio fiat autoritate ordinarij. vel delegati. Et not. qđ põt ordi-
narius hūc actū delegare: ꝛ oportet qđ ad hoc habeat ſpeciale māda-
tum. Tertio oportet qđ diligenter inſpiciātur: ꝛ examinētur: an ſint
vicioſa in aliqua ſui parte. Quarto qđ per publicā perſonā examinē
tur ꝛ publicētur: ꝛ tūc habebūt eādem autoritatē cum originalibus.
¶ Reducā ſcripta doc. ꝛ glo. ad modū ſumme. Primo que ſcriptu-
re publicenť: ꝛ que nõ: ꝛ quare. Scdo an quelibet ſcriptura egeat pu-
blicatione: ꝛ publicari poſſit. Tertio apud quos fiet hec publicatio
Quarto que ſolēnitates exigantur in publicatione. Quinto quis ſit
3 effectus publicationis. ¶ † Ad primū dic qđ omnia inſtrumenta cõ
tinentia teſtamenta cõtractus: vel quaſi: vel aliud quomodocūq; ex
quo interſit memoria: vt probatio conſeruari: ꝛ publicātur teſtamen
ta etiam ſi per tabelliones ſcripta non ſint dūmodo poſſint probari
C. de teſta. l. publicari. ꝛ. l. cum antiquitas. §. ſi. C. quēadmodū teſt.
ape. l. j. ꝛ. ij. ff. quēad. teſt. ape. l. j. in ſi. ꝛ. l. cum ab initio cum ſe. vnde ſi
non fuit facta ſcripta: vel ſi fuit facta ꝛ exuſta eſt: vl' ſubtracta: poteſt
ꝛ debet fieri publicatio. ff. quēadmo. teſt. ap. l. ſi in duobus. §. ſi. ꝛ ha-
bet locum etiā in inſtrumētis que delētur: vt hic: hoc tamen dicit ve-
rum glo. hic quādo nõ ſunt ita delete: quin poſſit conſtare de tenore:
alias publicari nõ poſſent: niſi aliter tenor pbaretur: et in abbreuia-
turis. ſ. c. proxi. ꝛ in priuilegijs de cõfir. vti. vel inuti. cū dilecta: et in
dictis teſtium vel lite nõ cõte. quoniā. §. j. ꝛ. §. in alijs: ꝛ in ſentētijs: ꝛ
in omnibus aliter generaliter de quibus nõ hʒ ſufficiēs documentū
et timent ne probādi facultas deſit. de teſti. ſignificauit. ꝛ. c. albricus.
habet etiā locū in dona. que excedūt ſummam quingentorū ſolidoꝝ
alias in exceſſu reprobať donatio exceptis donationib9 imperiali-
bus: ꝛ que ſiunt eccleſijs: ꝛ alijs pijs locis. que valēt ſi nõ fuerint acta
inſinuate: vt. C. de dona. l. ſancimus. ꝛ. l. ſi quis argētum. ſm Hoſtiē.
Sed certe illa nõ eſt proprie publicatio: que ſit ad finē cõſeruādi pro-
bationem. de qua hic. ſed eſt quedā inſinuatio: que exigiť ad ſolēnita
tem: ꝛ ſubſtantiā validitatis donationis cauſa autē quare publicē-
tur eſt generalis: ne pereat facultas probādi: ideo publicanť ſcriptu
re: demū imminēte cauſa. vt q2 litere incipiunt deleri: vt hic: ex vitio
charte: vel iſtrumēta: q̄uis inſtrumētum de nouo ſit: vel ſi aliter ſub
eſt periculū: qđ cõtingere aliquo modo poſſet: ſcōm glo. põni exēplū
hic Hoſtien: vt q2 inſtrumēta ſunt trāſferenda ad locū remotum: et
aſſunt pericula viarum: vel ſi ſunt ſcripta in papiro. de confir. vti vel
inuti. cum dilecta: vel ſunt cõmunia inter heredes ꝛ ſocios: quorum
quilibet eget via. ff. fam. herciſ. l. qui ſunt. C. muniꝯa vtriuſq; iudicij
4 de inſtrumētis. ff. de fide inſtru. l. ſi. ¶ † Ad ſcōm an quelibet ſcriptu
ra egeat publicatione vt probet. quidam dicunt qđ aliquando ſcri-
ptura etiam publica ad finem probandi: non ad finem conſeruandi
probationem tātum eget publicatione: nam ſcōm quoſdam teſtamē
tum quantumcunq; per manum publicam confectum: non probat:
niſi ſit publicatū. C. de teſtamen. publicati. ꝛ. l. teſtamenta: nõ vt pro
bet oportet qđ publicentur autoritate iudicis: ꝛ teſtes in ſcriptis at
teſtantur: que in eadem ſcripta ſunt forte vera. C. de teſta. l. publicati
l. teſtamenta: ꝛ. l. hac conſultiſſima. §. ſi. ad ſi. alias irrita eſt voluntas
teſtantis: vt. d. l. teſtamenta. Alij tenent tunc teſtamēta egere publi-

cationē quādo nō ſunt ſcripta per manuꝫ tabellionis. inſt. de teſta.
§.ſi.alias ſi teſtator dixit ſe velle nūcupatiue teſtari:ꝛ fuerunt ibi te-
ſtes ꝛ notarius rogatus non exigitur alia publicatio.C. qui teſt. fa.
poſ.l.hac ꝯſultiſſima.idem dicit ſi habeat ſigillum autenticum: nec
eſt neceſſaria publicatio licet ſit vtilis ad cautelam qꝛ ꝛ inſtrumentū
amitti poſſet.C.de teſta.l.publicati ꝛ hoc dicit Hoſti.videri verius
ſecundū ius canonicū.per no. de teſta.relatum:ꝛ.c.cum eſſes.ꝛ dicit
Inno.qđ hec opinio eſt magis cōmunis licet de conſuetudine pri-
ma in multis locis obſeruetur.vnde dicit hic Inno.qđ teſtamentuꝫ
eget publicatione.demum quādo ad priuatā ſcripturam eſt redactū
C.de teſta.cum antiquitas.§. ſi.ꝛ in aut.vt ſpon.largi.§.ꝛ hoc no.vt
qꝛ ſcriptum eſt per manum priuatā teſtatoris.ꝛ dicunt hic qđ ſoluꝫ
publicanda eſt originalis ſcriptura ꝛ non ſumpta.all'.l.ſancimus.C.
de diuerſis reſcrip.canonizata.xv. q.ij.idem quādo teſtamentū non
eſt redactum ad aliquam ſcripturam quo caſu licet proſit numerus
teſtium ꝛ ſigna ꝛ alie ſolennitates vt valeat teſtamentū ſi tamē de eo
non eſt ſcriptura vel eſt ſed non publica nihil probat ſcriptura: niſi
manu publica vel ſigillo autentico ſit ſigillata vl' publicata ſecundū
Inno.dic ſi publicatio ſumitur pro inſinuatione hec non exigitur
de iure in teſtamentis licet ſit aliquādo in donationibus:vt.ſ.dixi.
hoc verum de iure licet aliud habeant conſuetudines aliquādo ꝛ ſta-
tuta particularia.Si queritur an egeant publicatione ad finem ma-
nifeſtandi contenta in inſtrumento.dic qđ ſic teſtamenta in ſcriptis
non nuncupatiua ꝛ tunc vocant teſtes vt recognoſcant ſigilla con-
tenta in inſtrumētis. Sic loquūtur iura que allegātur.ſ. ꝛ hoc quia
illa ſiunt ſecreta quo ad nominationem heredum.teſtamenta autem
nuncupatiua non qꝛ illa ſiunt palam ꝛ in aperto nominātur.Si que
ritur an habeat locum publicatio ad ꝯſeruandā memoriā probandi
dic qđ fieri poteſt ad cautelā ꝛ aliqui imminente neceſſitate vel peri-
culo perdendi probationem alias autē non eſt neceſſaria ſi ꝓbatio
5 habetur per notarium vel publicam chartam. ❡ †Uenio ad tertiū
apud quos fiat hec publicatio. dicit hic Innocen. qđ fit ſecundum
leges apud magiſtrum cenſus ꝛ gratis fieri debet.vbi eſtimatio here
ditatis centum aureorum pretium nō excedit.Nunquid autem apud
iudices eccleſiaſticos fieri poſſit.quidā qđ non qꝛ opprobriū eſt eis
ſi forenſium vellint eſſe diſceptationum periti.C. de teſta.l.ij.ꝛ.l.con-
ſulta.C.de epiſ.ꝛ cle.l.repetita. dicit tamen hic Inno.qđ de conſue-
tudine antiquata ꝛ approbata obtinuit in francia ꝛ in anglia vt fie-
ri poſſet apud epos ꝛ eorū officiales.ad hoc no.de teſta.tua nobis.ꝛ
c.ſi heredes in glo.ij.dic ſi querit an poſſet fieri hec publicatio apud
religioſos.dic qđ nō.ꝛ ſic poſſunt itelligi leges ille.ad qđ de ſindico
c.j.de poſtul.c.ij.Si querit an poſſit fieri publicatio inſtrumētoꝝ vl'
teſtamētoꝝ eccl'aſticis alijs pſonis.dic ſi iſtrumēta ſunt eccl'aſtica vel
de re vel negocio eccleſiaſtico poſſunt coram eccleſiaſticis publicari
Si inſtrumenta omnino pertinent ad laicos ꝛ ſunt: voluntates nō
pie nec in piam cauſam ſunt in locis temporalis iuriſdictionis eccle
ſie poſſunt corā eccleſia publicari de appel.ſi duobus.§.j.ꝛ dicit In-
no.hic.Si non ſunt de temporali iuriſditione eccleſie ꝛ deponūt in
materia mere ciuili ꝛ volūtas nō eſt pia nec piam in cauſam tūc pu-
blicatio fieri debet coram iudice ſeculari.de iud.nouit.Si voluntas
eſt pia cauſa ꝛ in piam cauſam vel ſaltem pia vt voluntas teſtamen-
ti tūc publicatio poteſt fieri apud iudices eccleſiaſticos ad quos ſpe-
ctat tueri ꝛ defendere tales voluntates vt.d.c.tua.cum ſi.Et inquan
tum leges ꝯtradicunt ſunt correcte nec aſtringunt ille clericos : niſi
in adiutorium inducant.x.di.c.j. vel niſi papa confirmet.de conſti.
eccleſia.in caſibus autem in quibus dixi fieri poſſe coram eccleſiaſti-
co an poſſit fieri coram vicario dicunt qđ ſic. dummodo habeat ſpe-
ciale mandatum ad hoc. per quod dicunt nō ſufficere generale: per
literam hic ſpecialiter ꝛc.ꝛ hoc tenet Uin.Gof.ꝛ Ho.Sed nō placet
hoc Joan. an.qui dicit qđ nō miramur de Gof. qꝛ tenuit qđ officia-
lis habet delegatam ſed mirandum eſt de Ho.qꝛ tenuit qđ habet or
dinariaꝫ de quo de offi.vica.c.j.li.vj.in glo.ij.includitur ergo officia
lis generalis in eo qđ litera dixit.de ordinario:ꝛ litera loquit' de de-
legato qui non preſtabit auctoritatē niſi habeat ſpeciale mandatū
etiam ſi ſit delegatus ad illam cauſam in qua produci debet ſecundū
Joan.an.vide de iudici.c.j.li.vj.Coram notario autem hec publica
tio fieri poteſt ſi partes conſentiant vt notarius publicet ita qđ tali
ſcripture fides adhibeatur .Et ideo ex vi etiam pacti conuincetur
pars per talem ſcripturam ſi ſic formatum fuerit quod ad hoc exten-
datur.ff.de pactis.l.iuriſgentiū.§.ait pretor.ff.de re iudi.ſi conuene-
rit.C.de temp.appella.l.fina.ꝛ not.de preſcri.capitu.j. fatetur quod
non poſſunt partes facere quod talis ſcriptura tranſeat in publicaꝫ
niſi auctoritas iudicis interuenerit ſic nec priuata perſona facit quē
priuatum iudicem.C. de iuriſ. omnium iudicum.l. priuatorum: et
not.de officio.delega.ſignificantibus.ꝛ no.de foro.compe.ſignifica-
6 ſti.❡ †Uenio ad quartū que ſolennitates exigantur. dic ſi publicē-
tur teſtamenta ſeruande ſunt ſolennitates locorum in quibus publi
cantur:ꝛ primo debet adiri iudex competens ꝛ ſedebit iudex pro tri
bunali cui ſupplicatur pro publicatione.C. quemad.teſti. ape.l.j.ꝛ.
ij.Requiritur ſecundo quod iudex inſpiciat inſtrumentuꝫ ꝛ ſigilla ꝛ
omnia alia hoc ſufficit vt valeant talia exemplaria:et cautum eſt vt

inſpiciendo illud etiam exemplatū cōferat cum originali.hec tamen
vltima inſpectio nō eſt neceſſaria:qꝛ preſumitur pro tabellione ſm
Hoſt.habet etiam diligēter inſpicere in charta:in filo:in ſigillo:ꝛ in
omnibus circūſtantijs.ſ.co.inter dilectos.alij exigūt vt iudex ſuam
autoritatē interponat alias nō faceret fidem.exemplum etiam a tri-
plici tabellione exemplatuꝫ de quo.ſ.c.j.Requiritur etiā qđ trāſcri-
ptio exemplati vel tenoris publicati fiat per manuꝫ publicā: hoc eſt
per notarium:nō ſufficit ergo priuata et ſingularis perſona. ad hoc
qđ no.in Spec.de inſtru.edic.§.oſtenſo.ſuper verſi.ſed nunquid ibi.
Joā.an.ponderat tex.qui loquitur in ſingulari ver.reprobat opi.re-
quirentium quatuor vel quinqꝫ ad publicationē:qꝛ dicit qđ ſufficit
vnus dummodo faciat preſentibus teſtibus:ita qđ in inſinuatione
ꝛ publicationis actu teſtes deſcribant:alias dicit qđ plures adhibe-
re cautella eſt:ſed non eſt neceſſarium in alia parte. Inno.dicit de ne
ceſſitate non requirendum fore tabellionē:qꝛ leges nō faciūt mētio-
nem de tabellione: ſed de honeſtis pſonis:in quorū preſentia debet
fieri apertura.C.quēad.teſt.ape.l.j.in ſi.glo.hic dicit notariū adeſſe
debere ſed ſi nō pōt haberi tunc ſufficiūt honeſte perſone.ar.de pro-
batio.quoniā dum tamen ſigillum ponatur autenticum puto quālī
bet practicā bonā:ſed vltimā tutiorem et primam. Nunquid autem
vocandi ſunt teſtes prime ſcripture.primo dicit Inno.qđ nō.in alia
parte dicit teſtes vocādos:qui ſunt deſcripti:et ſi qui vel omnes ab-
ſentes ſunt:ꝛ cōmode venire nō poſſunt:mittetur ad eos teſtamen-
tum:vt cognoſcāt an in teſtamēto interfuerint:ꝛ ſi in hoc omnes cō-
ſenſerint:publicetur. Melius tamē eſt qđ teſtes ad iudicē veniant:
et in preſentia eius omnia fiant:quo ad quedā expediēda ſufficit qđ
veniat maior pars.C.quēadmodum teſt.ape.l.ij.ꝛ hec omnia publi
ce expediri debent.C.quēadmo.teſt.ape.l.j.§.ſi.l.cum ab initio cum
ſequētibus:ſm Inno.puto teſtes vocādos ita qđ ſcriptura eſt omni
no delata:ita qđ videri nō pōt:vel quādo tenor non deſcriptus pu-
blicatur:vel quādo teſtamentū occultū aperitur:ſic loquit' predicta:
quando autem ſcriptura eſt:ꝛ eſt publice facta:ꝛ conſtat de tenore:ꝛ
ibi non eſt cancellatura:vel alia ſuſpitio:non exigitur qđ teſtes vo-
centur:ſic loquitur prima opi.Requiritur tertio qđ petēs publica-
tionem iuret qđ hoc nō petit animo calūniandi.C.quēadmodum te
ſta.ape.l.j.ꝛ.ij.Requiritur quarto qđ citētur quorum intereſt:et res
tangit:de teſti.ſignificauit.ꝛ.c.albricus.nam partibꝰ preſentibꝰ :vel
per contumaciaꝫ abſentibus:debet publicatio fieri:vt dixi de cōfir.
vti.vel inuti.cum dilecta:de priuile.ex parte. alioquin non preiudi-
cat abſentibus. Idem tenent dñi de rota ſua cōcluſione. x.vbi dicūt
non ſufficere citationē cōpulſarū in curia licet collectori videretur cō
trarium.hoc dicūt ibi verū:ꝛ in conclu.cclviij.niſi exemplatio ſit fa-
cta per notarium:qui confecit:vbi dicunt qđ ſi pars contra quā ſunt
exempla in curia vocetur dicendū cōtra:ꝛ nihil dicit contra:ſed ea in
quātum faciat pro ſe producit illa approbare videtur: ꝛ tenetur illa
recipere.xix.diſt.ſi romanorū:ꝛ no.Bar.de teſti.cum nūcius. Inno.
de excep.cum venerabilis.de cenſi.cum olim.de ſi.inſtru.imputari:ꝛ
poteſt contra tale inſtrumentū obīci ſcđm formā.C.eo.l. ſi.vbi dicit
qđ non ſufficit inſtrumētum ſemel exhiberi in iudicio: quin ſemper
is qui ipſuꝫ exhibuit exhibere teneatur:quouſqꝫ fuerit ei data fides
ꝛ per iudicē approbatū:non ob.vt lite non conte.quoniā.j.reſpō.qꝛ
ibi ſpeciale eſt:nec proprie ibi ſit publicatio:ſed potius exemplatio:
ſiue tranſcriptio.Superiora vero dicuntur publicari:ꝛ proprie quia
cum prius non ſunt publicata ſiue autentica ſunt in publicā formaꝫ
redacta.Fallit in aliquibus caſibus in quibꝰ valet publicatio abſqꝫ
citatione vt ſi aliqua inſtrumēta ſunt in caſu perditiōis:propter ve-
tuſtatem:vel aliā cōſimilem iuſtā cauſam:ꝛ ideo eſt periculum immi
nens:qui quorū intereſt ꝛ qui abſentes ſunt cōmode vocari:vel expe
ctari nequeunt:ſtatim poſſunt tranſcribi:ꝛ publice exemplari ſcđm
Inno.ſaluo tamen iure abſentiū ſm Hoſt.ita vt poſſint obijcere cō
tra hanc ſecūdam ſcripturam:ſic ꝛ contra primam poterat arg.eius
qđ no.vt lit.non conte.quoniaꝫ.§.j.de confir.vti.cum dilecta.§.nos
igitur.ꝛ dicit ꝛ proprie loquendo autenticatur ꝛ publicata exempla
tur:priuata vero ꝛ nō autentica publicatur ſm Inno. Alium caſuꝫ
ponit Spe.co.ti.§.oſtenſo:verſi.porro.ſ.ſi inſtrumentū quod publi
catur aliuꝫ nō tangit:vt priuilegium:vel indulgentiam:nō exigitur
tunc ſpecialis:citatio ſed per edictum alias non valebit publicatio:
niſi fiat per illum qui conceſſit priuilegium:ꝛ eſt dictuꝫ Inno.de te-
ſti.albricus.Nunquid autem preſumatur citatio dixi.de teſti. Albri
cus tangit Specu.in.d.§.oſtenſo.verſi.ſed quid ſi publicationem et
reſidet qđ non preſumitur:niſi in publicatione enuncietur quod fue-
rint vocati:ſed dic vt dixi in.c. Albricus.Nunquid ſufficit ſola ſcien
tia abſqꝫ citatione tangit in verſi.ſe.ꝛ tenet poſt Hoſt.qđ ſic licet tu-
tius ſit qđ citetur:certe immo neceſſarium quia citatio eſt de ſolenni
tate ꝛ propter alium finem exigitur niſi eſſet ſciens:ꝛ preſens vt dixi
de iudi.c.j.ꝛ tenet hic Inno. Requiritur vlterius quod notarius fi-
deliter exemplet nihil addendo:vel detrahendo:ꝛ faciendo mentio-
nem de qualitatibus exemplati:vnde atteſtabitur qđ inſtrumētum
non eſt vitiatum:nec cancellatum:nec in aliqua ſui parte abolitum:
et autoritate iudicis exemplauit argu.hic ꝛ.C.de edi.di.adri.tollen.
l.ſi.ꝛ per.l.illam.et hanc decre.probatur qđ vitia viſibilia vt liture:
cācellature:

cancelature ⁊ raſure impediunt hanc publicationē inuiſibilia non vt quod inſtrumentum ſit confectum ab excōmunicato vel ſeruo vel his ſimilia. nec impeditus audiretur: audiretur tamen contradicēs ⁊ ſcriberetur eius cōtradictio ⁊ reſeruaretur ad aliud tēpus ad hoc in aut. de teſti. §. ſi vero. de teſti. ſignificauit. de priuilegijs. ex parte. item autenticum quod inſinuatur in toto ſuo tenore debet deſcribe re per notarium aliter aſſertio notarij dicentis ſe vidiſſe inſtrumen tum eſſet poti⁹ teſtimoniū reddere ꝙ vetuſta exemplare de quo de verbo. ſigni. abbate in glo. ex hac ⁊ ſuper ea ⁊ no. de proba. quoniam ⁊ c. in preſentia. de fi. inſtru. c. j. ⁊ in ſpec. e. ti. §. oſtenſo. verſi. ſed nun

7 quid creditor† Ad vltimū quis ſit effectus publicationis. dic qđ ex quo facta eſt publicatio perpetuo valet etiā ſi materia vel charta in qua primum ſcriptū fuerat amittatur vel ꝯſumatur. item quecunqꝫ fuerit prima ſcriptura etiā priuata ⁊ ſic ineffectualis ad approbādū nunc fidē faciet vt. d. l. publicati. ⁊ ſic fit teſtamenti publicatio: vt qđ prius erat in mente hominum tantū in formā publicā redigatur. itē eſt effectus publicatiōis ſi ſit teſtamentū eo ſic publicato iudici oſtē ſo. per illud ex quo non adeſt aliqua ſuſpitio procedeṫ ad miſſionē in poſſeſſionem ex edicto ſcōm practicā. l. ſi. C. de edic. di. adri. tol. ad hoc qđ no. de ver. ſigni. dilecto. §. ſi. non dabitur tamen ei maior po tentia ꝙ haberet originale ſed erit ꝯſeruatus. de ꝯfir. vti. cum dile cta. de priuile. ex parte. Sed hoc intellige quando alias publicū pu blicaṫ propter vetuſtatem. publicatio enim aliquando fit ad finē p bandi vbi prior ſcriptura plene non probabat ⁊ tunc publicatū ha bet maiorē vim vt patet ex decre. per hec expedita eſt materia cū gl.

De preſumptionibus. Rubrica.

¶ Quia preſumptiones interdum ſemiplenam probationem fa ciunt quandoqꝫ alias probationes adiuuant quandoqꝫ plene pro bant: vt violēte ideo ⁊c. de materia. xviij. di. per totum. xliiij. di. mul tis. ij. q. j. primo ſemp. xxxij. q. j. dixit. xxxiiij. q. ij. c. j.

1 ☞ Preſumitur dolus in delictis vel male geſtis actu aut verbo cō tra proximum.
2 Delictum probat ipſa reprehenſio facta in delicto.
3 Preſumptio vbi certa haberi pōt non ſtatur verbo eius in his que ab eius animo dependent.
4 Ludus non poteſt appellari vel iocoſe aliquid factum ex quo oriun tur crimina vel vbi quis dat operam rei illicite.

1 Sicut noxius. In delictis in dubio pre ſumitur dolus. h. d. ⁊ nō diuiditur. ¶ No. qđ in male geſtis actu vel verbo cō tra proximum dolus preſumitur ⁊ animus delinquē di. ſed quomodo erat amicus ſi nocebat: dic qđ erat
2 fictus amicus non verus alias nō nocuiſſet. ¶ †No. qđ reprehenſio in delicto probat delictū. de hoc. s̄. de iudi. cum non
3 ab homine. ¶ †No. qđ in dependentibus ab animo non ſtatur ver bo eius: quādo ex facto habetur certa preſumptio a iure ſic animo li
4 mita capi. ſignificaſti. de homici. glo. ſunt clare. ¶ †Ultima querit quare non excuſetur dicit gl. q2 iudicium qđ noxius eſt in culpa: ⁊ q2 datur opera rei illicite: ⁊ q2 omne maleficiū praue ⁊c. ad hoc. xxxij. q. iiij. recurrit: quis enim ludos appellet ex quibus oriuntur crimina: vt in prohemio ffo2um. §. antepe. ⁊ ſunt hec contra illos ſm Hoſtiē. qui faciunt cantus famoſos in ludis ſancti Nicolai: vel alijs ſimilib⁹ feſtis: vt propter hoc nō excuſentur a penis. C. de famo. libel. l. j. ⁊ vj. q. j. ex merito. vnde ponebat Abbas verſus ſi videns ludo vel facto ſumpta recludo. hec tamen preſumptio delicti ex varijs cauſis tolli tur. xxij. q. ij. qđ ait. ⁊ c. ne quis. de cōſe. diſ. iiij. ſolet. ff. de acti. ⁊ obli. l. iiij. §. verbo2ū. ff. de vſur. illud. §. pe. x. q. j. illud de ſen. excom. c. j. arbi trabitur ergo bonus iudex vt preſumatur contra malefactorem niſi inueniat circunſtantiam euidenter excuſabilem. quia vt dicit In nocē. malum ⁊ damnum illatum ſemper preſumitur malo animo fa ctum niſi contra. probetur vel preualeat cōtraria preſumptio. ff. ad l. acquil. ſi obſtetrix. §. ſi. ⁊ l. ſeq. ver. item mela. de regu. iu. c. ij. de trā ſac. c. ſi. in aut. de iudi. §. oportet. col. vj.

1 ☞ Preſumptio violēta pbationē inducit vt ex ea poſſit ſniari.
2 Iudex poteſt rem litigioſam vtriqꝫ parti pro dimidia adiudicare vbi probatio eſt dubia.
3 Filiatio preſumi poteſt ex pietate ⁊ non pietate erga filium.
4 Mortem filio2um qđ patres aut matres affectet eſt contra naturā patrum affectum nullus effectus vincit.
6 Liti cedens cauſa pietatis non perdit litem tanꝙ videatur hoc fa cere animo non remittendi. nume. 7.
7 Matres due vbi adinuicem inter ſe litigant de vno filio ⁊ iure filia tionis eiuſdem cui ſit filius adiudicandus.

1 Afferre. ¶ †Ex violēta preſumptione fertur ſen tentia diffinitiua. Prima pars ponit fa
2 ctum ex quo. Secunda diffinit. ibi. reſpondit. ¶ †Nota. ar. qđ in dubijs iudex poteſt ferre ſententiam ruſticorum vt res per mediū diuidatur ⁊ ſic probatione exiſtente dubia res ad iudicatur vtriqꝫ parti facit qđ ſi equaliter probatur i interdicto vti
3 poſſi. vtriqꝫ pro dimidia debet adiudicari. s̄. de proba licet. ¶ †No. ex pietate ⁊ non pietate erga filium preſumitur de filiatione ⁊ a qua excluditur pietas ab illa excluditur coniectura filiationis ⁊ in qua
4 concludiṫ: concluditur filiatio. ¶ †No. nō veriſimile immo res con tra naturā eſt vt matres vel patres affectēt mortem filio2ū maxime
5 quādo ſunt in tali etate qđ matribus nocere nō potuerūt. ¶ †No. qđ ex dilectione preſumiṫ. C. de inoffi. teſta. ſi inter. ff. qđ me. ca. iſte quidem. vnde ⁊ pietas paterna pro filijs capit conſilium q2 nullus af fectus vincit paternum. ff. de iure furi. l. ſi. poſt prin. ¶ No. qđ cui proportionatur naturalia ⁊ pietas filiationis nō proportionantur
6 paternitas. ¶ †No. cedentē liti pietatis cauſa non perdere litem q2 non facit animo remittēdi. ¶ No. qđ ſcōm conuentionem non pro fertur ſententia quando ambe in ꝗſtione non ꝯcurrunt partiū vo luntates vel quando non habetur conuentio volūtaria ſed iuſto me
7 tu meticuloſa. ¶ †Oppo. qđ debuit ferri ſententia cōtra iſtā mulie rē que dixit date illi ⁊c. quia liti ceſſit. C. de pactis. l. poſtꝙ liti. So. dic qđ nō ceſſit voluntas ſed meticuloſe ⁊ cauſa pietatis ſic nec pre iudicat confeſſio metu tormētorū ſatis enim illam torquebat mors filij. ff. qđ me. cauſa. iſti. §. ſi. ſecundum Uin. alle. decre. qđ diffinitiua quandoqꝫ proferṫ ex preſumptione violenta tamen ex ea non facile condēnat ad penam corporalem vel mulctam vt patet hic quia non fuit hec mulier iudicata ad mortem vel mulctam qđ factum fuiſſet ſi fuiſſet vere probatum eo qđ alterius filium ſurripuiſſet ſed ſolū con demnata fuit ad reſtitutionem filij. ad hoc quod no. de purga. ca. cū inter in vlti. glo. Sed poſſet dici qđ hic ad hoc non agebatur ſed pro reſtitutione filij ciuiliter. ad gloſa. opponitur quod non valeat ſcōa ſententia contra primā. ij. q. vj. dif. l. j. ff. que ſen. ſine ap. re. Glo. dicit quod ſententia contra ſententiam diffinitiuam non valet: ſed bene interlocutoriam nam qđ primo dixit non dixit animo diffiniendi: ſed temptandi nam ⁊ talis res non recipiebat diuiſionem. C. cōmu nia vtriuſqꝫ iudicis. poſſeſſionū ſcōm Uin. vnde non debet ex hoc ſumi exemplum vt quis ſic iudicet. non enim vox omnis habet vim
8 ſententie: de quo. xxij. q. ij. queritur. alie glo. ſunt clare. ¶ †Ultima querit quid ſi vtraqꝫ dixiſſet filiū nolle interfici dicit qđ adiudicare tur illi que erat in poſſeſſione ſi alia probatio nō interceſſiſſet. Quid ſi vterqꝫ moritur lite pendēte. glo. alle. primo quia videtur qđ ſucce dat vterqꝫ. ff. de rebus dubijs. l. qui dubios. ⁊ l. pap̄. §. ſed nec impu beris. de inoffi. teſt. in contrarium arguit qđ neutri ſuccedat. ff. de re bus du. l. ſi fuerit quia ponit impoſſibile qđ eſt contra naturam quē habere duas matres. glo. dicit qđ ſuccedat illi que erat in quaſi poſ ſeſſione filiationis ſcōm Uin. Gof. dicit qđ ſi puer vtrāqꝫ hereditatē poſſidet: habet exceptionem contra petentem ꝙuis proponat con traria. ff. de excep. l. nemo. niſi probetur quod alterius filius fuerit ſi autē alius poſſideret vtranqꝫ ſi puer vtrāqꝫ petit repellit ſeipſum tam ꝙ proponens contraria. Si agat contra diuerſos poſſidentes auditur: ꝙuis proponatur contra. C. de inoffi. teſt. l. cōtra maiores. ⁊ poſſibile eſt eum vincere ꝙuis iniuſte agat dum non eſt qui cōtra id quod intendit aliquid proponere valeat. C. de tranſac. vbi pecca tū. Ho. dicit ꝙ ſibi magis placet opi. Lau. Bar. brix. dixit eū ſucce dere ei que in poſſeſſiōe filiationis erat. Si neuter poſſidebat ⁊ vult alteri ſuccedere: oportet qđ probet ſe illius filium: de materia vide queſtionē Ia. de bel. quā ponit ſuper. l. j. C. quo2ū bo. qua querit de prole. de qua probabiliter dubitatur an fuerit primi vel ſcōi mariti: ⁊ ibi in ſi. inuenies. qđ ſcribit Dyn. in. l. iiij. §. ſi duobus. ff. de adimē. le. puto qđ ſi mater altera eſt in poſſeſſiōe illius obtinebit quo ad al teram: illud ꝙ dicam quādo neutra: ſi ergo neutra eſt in poſſeſſione tunc diſtingue: vt Gof. qui perfecte dicit.

1 ☞ Bonus quis preſumitur ex quo ſe dedit virtutibus in pueritia
2 Uerbum intelligitur denotat preſumptionem.
3 Intrinſeca iudicātur per exterio2a.
4 Humilitas ⁊ ſimplicitas eſt inter omnes virtutes laudabilior.
5 Opera ſeu actus indicant aliquem bonum aut peruerſum.

1 Ex ſtudijs. Breue eſt. † Preſumitur bonus vir: q2 pueritia virtutibus ſe dedit. h. d.
2 ¶ †Nota qđ verbū intelligitur notat preſumptionem.
3 ¶ †Nota quod ex extrinſecis iudicatur de intrinſecis. ¶ Nota qđ ex exercitijs virtutum preſumuntur habitus virtutum.
4 ¶ Nota inter ceteras virtutes precipuam cōmendari humilitatem:
5 et ſimplicitatē. ¶ †No. a contrario qđ ex exercitio operū de animo preſumitur operantis: ſi circa virtutes ſe exercet virtuoſus preſumi tur. Similiter ⁊ ſi circa vitia: q2 contrario2ū. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iuris. l. j. vñ verſus Intima p mores cognoſces exterio2es Ru ſtice qualis erit bos ex vitulo moderceris: Annus qualis erit cogno ſces tempore veris. ¶ Oppo. quod nec intelligi nec ſciri poteſt via iuuenis: q2 inter cetera que dicit ſolo modo difficilia ponit hic pro impoſſibili. Sol. dic qđ ex iſtis colligitur preſumptio: ſed non neceſ ſario concluditur qđ mulier mutat mores. addit etiā ibi Sap. vij. de